

LAW PROFESSIONALS ECONOMICS TRAINING

**ΕΡΕΥΝΑ ΚΕΝΩΝ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ
ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ**

**Παρουσίαση και Ανάλυση
Αποτελεσμάτων της Έρευνας**

Includes
Executive
Summary
In **ENGLISH**

Πρόλογος

Η Έκθεση αυτή παρουσιάζει τα αποτελέσματα ειδικής Έρευνας που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στο πλαίσιο ερευνητικού Προγράμματος, 2ετούς διάρκειας (2023-2025), με τίτλο: **«Law Professionals Economics Training – LAPET (Οικονομικές Γνώσεις για Επαγγελματίες Παρόχους Νομικών Υπηρεσιών)»**.

Το έργο ανελήφθη και υλοποιείται από το Κέντρο Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, με χρηματοδότηση από το Ελληνικό Ίδρυμά Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.), μετά από έγκριση Πρότασης του Πανεπιστημίου, η οποία υπεβλήθη σε ανταπόκριση σχετικής Προκήρυξης του Ιδρύματος που αναφέρθηκε.

Υπεύθυνος της έρευνας και συντάκτης της Έκθεσης των Αποτελεσμάτων της, ήταν ο Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πειραιώς κ. Ιωσήφ Χασσίδ, Μέλος της Ομάδας Έργου του LAPET, με Συνεργάτες την Κωνσταντίνα Καρβέλη, υποψήφια Διδάκτορα του Πα.Πει. και τον Γιάννη Λιόμα, εξωτερικό συνεργάτη της Ομάδας.

Η διεξαγωγή της έρευνας υποστηρίχθηκε από επαγγελματίες νομικούς – μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς, ο οποίος συμμετέχει στο έργο ως Εταίρος, την Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕ και από πολλούς αποφοίτους του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Δίκαιο και Οικονομία», που λειτουργεί στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς από το 2015.

Προς όλους τους παραπάνω, εκφράζονται ευχαριστίες για την συμβολή τους στο έργο μας.

Μιχάλης Πολέμης

Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς

Επιστημονικός Υπεύθυνος Προγράμματος LAPET

Μάρτιος 2024

Το ερευνητικό Έργο με τίτλο “Law Professionals Economics Training – LAPET”, υλοποιείται στο πλαίσιο της δράσης του ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. «Χρηματοδότηση της Βασικής Έρευνας (Οριζόντια υποστήριξη όλων των Επιστημών)» του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Next Generation EU (Αριθμός Έργου ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.:15807)

The research project “Law Professionals Economics Training – LAPET”, is implemented in the framework of H.F.R.I call “Basic research Financing (Horizontal support of all Sciences)” under the National Recovery and Resilience Plan “Greece 2.0” funded by the European Union – Next Generation EU (H.F.R.I. Project Number: 15807).

Απαγορεύεται ρητά η οποιαδήποτε χρήση, αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, φόρτωση (download), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά του περιεχομένου του δικτυακού τόπου του ερευνητικού έργου LAPET και των υπηρεσιών που προσφέρονται σε αυτό, χωρίς την προηγούμενη έγγραφη άδεια του Κέντρου Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιώς (ΚΕΠΠ) και των πνευματικών δημιουργιών των προϊόντων του έργου.

Περιεχόμενα

Περίληψη της Έκθεσης	iv
Executive Summary	xi
1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	1
2. Η Δομή της Έκθεσης.....	5
3. Η Σκοπιμότητα, οι Στόχοι και η Μεθοδολογία της Έρευνας	6
4. Το Δείγμα της Έρευνας	8
4.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	8
4.2 Προσωπικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων	9
4.2.1 Φύλο και Ηλικία	9
4.2.2 Εκπαιδευτικό επίπεδο των μελών του δείγματος της έρευνας	11
4.3 Η θέση των μελών του δείγματος στον κλάδο παροχής νομικών υπηρεσιών	14
4.4 Εξειδικεύσεις σε Τομείς Δικαίου	16
4.5 Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	18
5. Οικονομικές Γνώσεις και Σκοπιμότητα Εκπαιδευτικών Παρεμβάσεων	19
5.1 Εισαγωγικές μεθοδολογικές παρατηρήσεις.....	19
5.2 Ελλείψεις Γνώσεων και Κενά Δεξιοτήτων – Ανάγκες και Σπουδαιότητα Τύπων Οικονομικών Γνώσεων.....	21
5.3 Ελλείψεις γνώσεων και Κενά Δεξιοτήτων – Χρησιμότητα Τύπων Οικονομικών Γνώσεων	23
5.4 Αντιλήψεις Επάρκειας Οικονομικών Γνώσεων	27
5.5 Εκτίμηση της Σκοπιμότητας Εκπαιδευτικών Παρεμβάσεων και	32
Θεματικές Προτεραιότητες.....	32
5.7 Οργάνωση – Μέθοδοι υλοποίησης εκπαιδεύσεων LAPET.....	38
5.8 Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	41

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – Το Ερωτηματολόγιο της Έρευνας	49
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – Παρουσίαση Αποτελεσμάτων Επεξεργασίας Απαντήσεων του Δείγματος της Έρευνας.	61

Πίνακες και Διαγράμματα

Πίνακας 4.1- Σύνθεση του Δείγματος της έρευνας, αναλόγως Φύλου και Ηλικίας.....	9
Πίνακας 4.2- Εκπαιδευτικό επίπεδο του δείγματος της έρευνας, αναλόγως Φύλλου, Ηλικίας και Βαθμίδας εκπαίδευσης	13
Πίνακας 4.3- Η θέση των μελών του δείγματος της έρευνας στον κλάδο παροχής νομικών υπηρεσιών.....	14
Πίνακας 4.4- Εξειδικεύσεις και Εστίαση Ενδιαφέροντος σε Τομείς Δικαίου	16
Πίνακας 5.1- Δηλώσεις των ατόμων που συμμετείχαν στην Έρευνα, αναφορικά με την Ένταση της Ανάγκης Οικονομικών Γνώσεων	21
Πίνακας 5.2- Δείκτες Έντασης της Χρησιμότητας Τύπων Οικονομικών Γνώσεων	24
Πίνακας 5.3- Επάρκεια Οικονομικών Γνώσεων από δηλώσεις του δείγματος.....	28
Πίνακας 5.4- Δείκτες Σκοπιμότητας Εκπαιδευτικών Παρεμβάσεων.....	33
Πίνακας 5.5- Αναμενόμενα Οφέλη από Αναβάθμιση Οικονομικών Γνώσεων.....	37
Πίνακας 5.6- Μέθοδοι Οργάνωσης και Υλοποίησης Εκπαιδεύσεων LAPET	39
Διάγραμμα 4.1- Κατανομή του δείγματος, ανά φύλο και Ηλικία	10
Διάγραμμα 4.2- Κατανομή του δείγματος, ανά φύλο και Εκπαιδευτικό επίπεδο	12
Διάγραμμα 4.3- Η θέση των ατόμων του δείγματος στον κλάδο παροχής νομικών υπηρεσιών.....	15
Διάγραμμα 4.4- Εξειδικεύσεις και Εστίαση Ενδιαφέροντος σε Τομείς Δικαίου ανά φύλο και ανά τομέα.....	17
Διάγραμμα 5.1- Δηλώσεις του δείγματος, αναφορικά με την Ένταση της Ανάγκης Οικονομικών Γνώσεων	23
Διάγραμμα 5.2- Δείκτες Έντασης της Χρησιμότητας Τύπων Οικονομικών Γνώσεων	24
Διάγραμμα 5.3- Επάρκεια Οικονομικών Γνώσεων από δηλώσεις του δείγματος.....	29
Διάγραμμα 5.4- Δείκτες Σκοπιμότητας Εκπαιδευτικών Παρεμβάσεων	33
Διάγραμμα 5.5- Αναμενόμενα Οφέλη από Αναβάθμιση Οικονομικών Γνώσεων	38
Διάγραμμα 5.6- Μέθοδοι Οργάνωσης και Υλοποίησης Εκπαιδεύσεων LAPET	40

Περίληψη της Έκθεσης

Όπως και ο τίτλος του Έργου **LAPET** φανερώνει, η τελική του επιδίωξη είναι να αναβαθμίσει, μέσω στοχευμένων και κατάλληλα σχεδιασμένων, εκπαιδευτικών διαδικασιών τις γνώσεις της Ομάδας-Στόχος (διαφόρων κατηγοριών πάροχοι νομικών υπηρεσιών) σε οικονομικά θέματα, δεδομένου ότι, όπως και απλή ακόμα παρατήρηση του καταλόγου μαθημάτων που περιλαμβάνονται στα Προγράμματα Σπουδών των Νομικών Σχολών σε Ελληνικά ΑΕΙ, αποκαλύπτει, οι «οικονομικές γνώσεις» ελάχιστα συμμετέχουν στα προγράμματα αυτά. Η μέριμνα που, μέσω του LAPET εκφράζεται, αφορά κυρίως τους νέους και νέες αποφοίτους των Σχολών αυτών, δεδομένου ότι οι πιο έμπειροι πάροχοι νομικών υπηρεσιών, έχουν, κατ' αρχήν τουλάχιστον, την δυνατότητα να αναπληρώσουν, σε ικανοποιητικό βαθμό, τις τυχόν ελλείψεις των προπτυχιακών σπουδών τους, με εμπειρίες που αποκτώνται κατά την άσκηση του επαγγέλματος ή με συμπληρωματική εκπαίδευση.

Η Έκθεση, παρουσιάζει τα αποτελέσματα έρευνας-πεδίου που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε, στην περίοδο Νοέμβριος 2023 – Μάρτιος 2024, προκειμένου να εντοπιστούν «κενά γνώσης» και «ελλείμματα δεξιοτήτων» μιας ευρείας ομάδας διαφόρων κατηγοριών παρόχων νομικών υπηρεσιών.

Ειδικότερα:

Στην **Ενότητα 3**, παρουσιάζεται η Σκοπιμότητα, οι Στόχοι και η Μεθοδολογία της έρευνας, ενώ στην **Ενότητα 4** παρουσιάζεται το Δείγμα στο οποίο η Έρευνα βασίστηκε, με αναφορά σε μια σειρά προσωπικών και επαγγελματικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων. Στην αμέσως επόμενη **Ενότητα 5**, η παρουσίαση εστιάζει σε ερευνητικά ευρήματα που σχετίζονται με «αντιλήψεις» που, όσοι συμμετείχαν στην έρευνα, εξέφρασαν σχετικά, μεταξύ άλλων, με τις υφιστάμενες οικονομικές τους γνώσεις, την, κατά την κρίση τους, «επάρκεια» των γνώσεων αυτών και, ως συνδυαστικό αποτέλεσμα τους, την εκτίμηση της σκοπιμότητας εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, προκειμένου οι οικονομικές τους γνώσεις να αναβαθμιστούν σε θέματα στα οποία οι ανεπάρκειες ή, ορθότερα, η «αντίληψη των ανεπαρκειών» θεωρούνται ιδιαίτερα έντονες! Προκύπτουν, με τον τρόπο αυτόν, οι «κατευθύνσεις» που το LAPET προτείνεται να υιοθετήσει, σε επόμενες του φάσεις, για σχεδιασμό, προετοιμασία, οργάνωση και υλοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Τέλος, στην **Ενότητα 6** παρατίθενται τα συμπεράσματα που προκύπτουν και εξειδικεύονται οι επιπτώσεις για το εκπαιδευτικό σκέλος του LAPET, με δυνητικές επεκτάσεις και σε άλλα εκπαιδευτικά έργα που απευθύνονται σε άλλες ομάδες-στόχους.

Η Έκθεση συνοδεύεται από σειρά **Παραρτημάτων** με στοιχεία που προέκυψαν από επεξεργασία των απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν από τις απαντήσεις των ατόμων που συμμετείχαν στο δείγμα της έρευνας.

Στην αρχή του κειμένου της Έκθεσης, παρουσιάζεται μία **Περίληψη** του περιεχομένου της, ενώ, προκειμένου να υποστηριχτεί η διάδοση των αποτελεσμάτων και των συμπερασμάτων της έρευνας του LAPET σε ενδιαφερόμενους Φορείς και εμπειρογνώμονες εκτός Ελλάδος, η Περίληψη μεταφράστηκε στα Αγγλικά και παρουσιάζεται ως **Επιτελική Σύνοψη (Executive Summary)**.

Η Έρευνα – πεδίου , τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται στην Έκθεση αυτή, σχεδιάστηκε, οργανώθηκε και υλοποιήθηκε, έχοντας ως βασικό της Στόχο να διερευνήσει, με χρήση ειδικού Ερωτηματολογίου το οποίο διοχετεύτηκε σε παραλήπτες μέλη της Ομάδας Στόχου, τις «αντιλήψεις» των ατόμων αυτών σχετικά με:

(α) την **χρησιμότητα - ωφελιμότητα των οικονομικών γνώσεων**, προφανώς σε συνάρτηση με τις διαπιστωμένες η τεκμαιρόμενες ανάγκες που ανακύπτουν η πρόκειται, με βεβαιότητα, η τουλάχιστον με μεγάλη πιθανότητα, να ανακύψουν στο μέλλον, κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους (δηλαδή, την με διάφορους τρόπους παροχή νομικών υπηρεσιών),

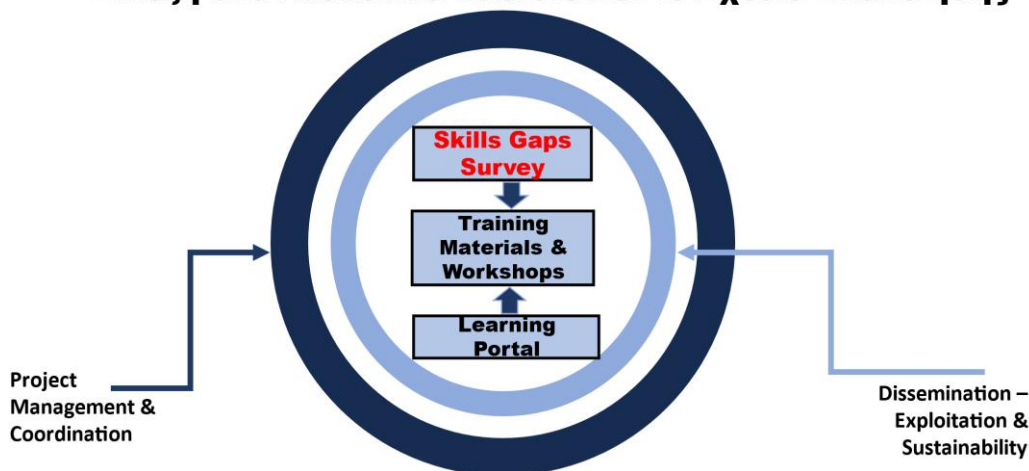
(β) το **επίπεδο (ποσοτικό και ποιοτικό) των οικονομικών γνώσεων που ήδη διαθέτουν**, και την, υποκειμενική πάντα, **αξιολόγηση της επάρκειας** (πλήρους η μερικής) του συγκεκριμένου πάντα παρόχου νομικών υπηρεσιών, να εξασφαλίσει, με τρόπο ικανοποιητικό, προϋποθέσεις κάλυψης των σημερινών και των αναδυόμενων επαγγελματικών του αναγκών, ώστε να γίνει εφικτή η ανάδειξη και αξιοποίηση του αναμενόμενου οφέλους.

Τελικά, συνεκτιμώντας όλα τα παραπάνω, **αναδεικνύονται οι περιπτώσεις για τις οποίες προκύπτει σχετικά αυξημένη ανάγκη αναβάθμισης των οικονομικών γνώσεων**.

Στο πλαίσιο λειτουργίας του προγράμματος LAPET, οι περιπτώσεις αυτές εκλαμβάνονται ως **προτεινόμενες επιλογές σχεδιασμού, οργάνωσης και προσφοράς προς ενδιαφερόμενα μέλη της Ομάδας Στόχου, εκπαιδευτικών παρεμβάσεων συγκεκριμένων τύπων οικονομικών γνώσεων**.

Η Μεθοδολογία που περιγράφηκε, εντάσσεται στο συνολικό πρόγραμμα του LAPET, όπως φαίνεται στο σχετικό διάγραμμα.

Ένταξη στο Αναλυτικό Πλαίσιο και το Σχέδιο Υλοποίησης

Πλην βεβαίως της ένταξης της συγκεκριμένης έρευνας («Skill Gaps Analysis»), στο Διάγραμμα εμφανίζονται, εκτός των δύο χαρακτηριστικών τύπων δραστηριοτήτων «οριζόντιας» εφαρμογής («Διαχείριση Έργου και Συντονισμός – Project Management and Coordination» και «Διάχυση Πληροφοριών, Αξιοποίηση Αποτελεσμάτων και Εξασφάλιση Βιωσιμότητας – Dissemination – Exploitation and Sustainability) και άλλες δραστηριότητες οι οποίες αντλούν εισροές και επηρεάζονται από τα αποτελέσματα της Έρευνας («Εκπαιδευτικό Υλικό» και «Workshops») ή συνδέονται λειτουργικά με τις τελευταίες («Learning Portal – Εκπαιδευτική Πύλη»).

Σχετικά με την Μεθοδολογία που υιοθετήθηκε για τον σχεδιασμό και την διεξαγωγή της έρευνας, οι Απαντήσεις βασίζονται, όπως αναφέρθηκε, στην υποκειμενική «αντίληψη» (perception) που ο ερωτώμενος έχει διαμορφώσει για συγκεκριμένα θέματα. Με την έννοια αυτή, η προσέγγιση της έρευνας διαφέρει από άλλες εναλλακτικές οι οποίες επιδιώκουν «αντικειμενικότητα» στις απαντήσεις και, για τον λόγο αυτό, ο ερωτώμενος καλείται να ανταποκριθεί σε ειδικά σχεδιασμένους «ελέγχους». Από τα αποτελέσματα των ελέγχων αυτών, υποτίθεται ότι προκύπτει μια «αντικειμενική απάντηση».

Ενώ τα πλεονεκτήματα της εναλλακτικής αυτής προσέγγισης είναι, σε γενικές γραμμές, εμφανή, κρίθηκε ότι στην περίπτωση των θεμάτων που ενδιαφέρουν το LAPET, δύσκολα θα μπορούσε να εφαρμοστεί και, επιπλέον, το κόστος της θα ήταν ιδιαίτερα υψηλό! Σε σημαντικό ωστόσο βαθμό, η «υποκειμενικότητα» των απαντήσεων αμβλύνεται από το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι, χωρίς εξαίρεση, άτομα που είναι σε θέση, λόγω σπουδών, γνώσης και εμπειρίας, να προσεγγίσουν με αντικειμενικότητα τα ερωτήματα που τίθενται.

Η συγκρότηση του Δείγματος της έρευνας αποτέλεσε βασική μέριμνα στο ξεκίνημά της, μετά την διαμόρφωση του σχετικού Ερωτηματολογίου. Οι προσκλήσεις συμμετοχής

διανεμήθηκαν, είτε άμεσα, από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, είτε έμμεσα, μέσω συνεργαζόμενων φορέων. Ταυτόχρονα, η Επιστημονική Ομάδα του LAPET απευθύνθηκε απευθείας σε αποφοίτους του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, οι οποίοι και αυτοί προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα.

Στην περίοδο Δεκέμβριος 2023 – Μάρτιος 2024 συγκεντρώθηκαν 353 Ερωτηματολόγια, τα οποία αποτέλεσαν το «Αρχείο προς Επεξεργασία».

Από την επεξεργασία των Ερωτηματολογίων, για εξακρίβωση μιας σειράς προσωπικών και επαγγελματικών χαρακτηριστικών όσων έλαβαν μέρος στην έρευνα, διαπιστώθηκαν τα εξής:

- Η συμμετοχή των δύο φύλλων στο δείγμα της έρευνας, με αναλογίες περίπου 62% και 38%, για γυναίκες και άνδρες αντίστοιχα, προσεγγίζει αντίστοιχο στατιστικό στοιχείο της ΕΛΣΤΑΤ και, για τον λόγο αυτόν, θεωρείται ότι προσφέρει ένδειξη σχετικής «αντιπροσωπευτικότητας» του δείγματος, τουλάχιστον ως προς τις αναλογίες συμμετοχής των δύο φύλλων.
- Το εκπαιδευτικό επίπεδο όσων συμμετείχαν στην έρευνα, είναι γενικά υψηλό, δεδομένου ότι το δείγμα της αποτελείται αποκλειστικά από άτομα πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ το 78% διαθέτουν και πρόσθετους Μεταπτυχιακούς τίτλους.
- Περίπου 8 στους 10 (83%) δηλώνουν ότι η κύρια θέση τους στον κλάδο, είναι αυτή του/της Δικηγόρου.
- Οι εξειδικεύσεις σε **πέντε συγκεκριμένους Τομείς Δικαίου (Αστικό Δίκαιο, Εμπορικό Δίκαιο, Ασφαλιστικό Δίκαιο, Εμπράγματο και Δίκαιο Προστασίας του Καταναλωτή), οι οποίοι συγκεντρώνουν σημαντικό μερίδιο όσων έλαβαν μέρος στην έρευνα, παρουσιάζουν χαρακτηριστικές αντιστοιχίες στις δηλώσεις ανδρών και γυναικών.**

Όλες οι παραπάνω παρατηρήσεις θεωρούνται ιδιαίτερης σημασίας για τους σκοπούς του LAPET, δεδομένου ότι προσφέρουν ενδείξεις για το μέγεθος επιμέρους τμημάτων της συνολικής «αγοράς» των δυνητικών χρηστών των προϊόντων και των υπηρεσιών που το πρόγραμμα προτίθεται να προσφέρει.

Τα προσωπικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των ατόμων που αποτελούν το Δείγμα της έρευνας, επιδρούν σε βασικές επιλογές και αποφάσεις τους, ιδίως στα αρχικά στάδια της επαγγελματικής τους πορείας. Οι επιλογές τους αυτές, σύντομα καταλήγουν στην διαπίστωση «κενών γνώσης» από τις σπουδές που προηγήθηκαν και, ανάλογα με την προσωπικότητα, τις ανάγκες και τις φιλοδοξίες καθενός και καθεμιάς, οι νέο-εισερχόμενοι στην αγορά πτυχιούχοι νομικοί, παρακινούνται και τελικά αποφασίζουν να καλύψουν τα κενά αυτά, με πρόσθετη εκπαίδευση.

Υπενθυμίζεται ότι η προσέγγιση της έρευνας δεν είναι η «αντικειμενική» διαπίστωση τέτοιων «κενών», αλλά, αντίθετα, η «αποτύπωση αντιλήψεων», που τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, έχουν διαμορφώσει, από την εμπειρία τους στον χειρισμό νομικών υποθέσεων, για διάφορες επιμέρους πτυχές της διαδικασίας βελτίωσης των

γνώσεων που πιθανώς ήδη διαθέτουν ή την απόκτηση νέων την ανάγκη αναβάθμισης των οικονομικών τους γνώσεων.

Η Έρευνα υλοποιήθηκε εφαρμόζοντας μια σταδιακή διαδικασία που αποτελείται από 4 διαδοχικά «Βήματα»:

- **ΒΗΜΑ 1^ο: ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΩΝ ΔΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ**
- **ΒΗΜΑ 2^ο: ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ**
- **ΒΗΜΑ 3^ο: ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ Η ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΗΔΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ**
- **ΒΗΜΑ 4^ο: Μετά από συνεκτίμηση των διαπιστώσεων από τα 3 προηγούμενα «Βήματα», ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΣΚΟΠΙΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ /ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ**

viii

Οι αντιλήψεις των μελών του Δείγματος της Έρευνας, συγκλίνουν στο ότι, στις 5 πρώτες θέσεις, από άποψη «έντασης ανάγκης για οικονομικές γνώσεις», τοποθετούνται οι τομείς Εμπορικού, Αστικού, Οικογενειακού, Πτωχευτικού και Ασφαλιστικού Δικαίου.

Την διαπίστωση των «αντιλήψεων» για την ένταση της ανάγκης για οικονομικές γνώσεις, ακολουθεί η διερεύνηση των «αντιλήψεων» σχετικά με τον **«Βαθμό Χρησιμότητας» επιμέρους τύπων Οικονομικών Γνώσεων.**

Γενικά, ανεξάρτητα δηλαδή Τομέα Δικαίου, **σχετικά εντονότερη ζήτηση καταγράφεται για γνώσεις που αφορούν τα Οικονομικά των Επιχειρήσεων, την Λειτουργία των Αγορών και τα θέματα Ανταγωνισμού.** Αντίθετα, σχετικά χαμηλή εμφανίζεται να είναι η ζήτηση για Μακροοικονομικά θέματα, Οργανωτικά των Επιχειρήσεων και Φορολογικά-Ασφαλιστικά θέματα.

Προκειμένου να εξασφαλιστούν ενδείξεις για την εκλογίκευση και τον σκόπιμο προσανατολισμό εκπαιδευτικού χαρακτήρα παρεμβάσεων, είναι προφανώς απαραίτητο, να αντιστοιχηθούν οι «αντιλήψεις» για την χρησιμότητα οικονομικών γνώσεων, με αντίστοιχες αντιλήψεις για την σχετική «επάρκεια» τέτοιων γνώσεων που πιθανώς ο πάροχος νομικών υπηρεσιών, ήδη διαθέτει. Κατά τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, των οποίων ο αριθμός και το εύρος είναι αναπόφευκτα πεπερασμένος, προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί, σε συνδυασμούς (Τομείς Δικαίου – Τύποι Οικονομικών Γνώσεων), όπου η «χρησιμότητα» οικονομικών γνώσεων είναι σχετικά υψηλή και η «επάρκεια» είναι σχετικά χαμηλή! Οι τιμές ωστόσο για τους «Δείκτες Σχετικής Επάρκειας Οικονομικών Γνώσεων», όπως αυτές προκύπτουν με βάση τις «αντιλήψεις» των ερωτηθέντων, εμφανίζονται σχετικά υψηλές! Εναλλακτικές υποθέσεις για τους λόγους εμφάνισης του, κατά κάποιο τρόπο, παράδοξου φαινομένου, αναφέρθηκαν στο κείμενο της Έκθεσης.

Προκύπτει επομένως η εξής σοβαρή επισήμανση:

- *Κατά τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων, θα πρέπει να επιδιωχθεί, πριν από την αναζήτηση τρόπων κάλυψης «κενών γνώσης και ελλειμμάτων δεξιοτήτων», να γίνει διάγνωση, με αντικειμενικό τρόπο (π.χ. διάφορα tests) των «κενών γνώσης», αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων αυτών και, στη συνέχεια, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση ως προς το τι θα έπρεπε, αντικειμενικά - και όχι υποκειμενικά, να αποτελεί για τους εκπαιδευόμενους, το επιδιωκτέο επίπεδο αυτών των γνώσεων και δεξιοτήτων!*
- *Σε αυτήν τη βάση, θα πρέπει, στη συνέχεια, να εκτιμηθεί από τους ίδιους τους δυνητικούς εκπαιδευόμενους, η τυχόν «επάρκεια» (η «ανεπάρκεια») γνώσεων και να διαμορφωθούν, από τους Φορείς Εκπαίδευσης και τους δυνητικούς λήπτες των υπηρεσιών, οι προτεραιότητες για σχεδιασμό, οργάνωση και υλοποίηση εκπαιδεύσεων!*

ix

Προφανώς, συνδυάζοντας τις ενδείξεις που παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν, αναφορικά με τις «αντιλήψεις» τους για την «σκοπιμότητα» και, στην συνέχεια, για την «επάρκεια» γνώσεων, οι συμμετέχοντες στην έρευνα κατέληξαν, όπως τους ζητήθηκε, σε κατατάξεις. **Στις «προτεραιότητες» που αναδεικνύονται, προηγούνται οι τύποι γνώσεων που αφορούν: Θέματα Ανταγωνισμού, Λειτουργίας Αγορών και Οικονομικά των Επιχειρήσεων. Ακολουθούν τα Φορολογικά και Ασφαλιστικά Θέματα των εντολέων και επίσης Χρηματοοικονομικά θέματα και θέματα Λογιστικής.**

Σε χαμηλότερες θέσεις Κατάταξης, τοποθετούνται τα Οργανωτικά θέματα των Επιχειρήσεων, τα Μακροοικονομικά θέματα και τα θέματα Οργάνωσης Δικηγορικού Γραφείου.

Μεταξύ των θεμάτων που ερευνήθηκαν από την Έρευνα, περιλαμβάνεται και η **επιλογή κατάλληλου τρόπου οργάνωσης και υλοποίησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων**, δεδομένου ότι από τις επιλογές αυτές θα εξαρτηθεί, σε σημαντικό βαθμό, η ανταπόκριση των επιλέξιμων και δυνητικών εκπαιδευομένων σε πρόσκληση του εκπαιδευτικού Φορέα, για ένταξη και συμμετοχή στις εκπαιδευτικές διαδικασίες.

Μεταξύ των Μεθόδων Υλοποίησης Εκπαιδεύσεων που αποτελούν 1^η Επιλογή, η «εκπαίδευση από απόσταση», συγκεντρώνει την προτίμηση του μεγαλύτερου αριθμού όσων συμμετείχαν στην έρευνα. Εξάλλου, ο **συνδυασμός μεθόδων που χαρακτηρίζεται ως «Υβριδικός – Μικτός η Blended», δηλαδή συνδυασμένη αξιοποίηση της μεθόδου εκπαίδευσης «από απόσταση» (online), με περιοδική εφαρμογή «κλασικού τύπου διδασκαλίας» με ταυτόχρονη φυσική παρουσία εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων «σε τάξη», αξιολογείται ως ο πλέον δημοφιλής και, δυνητικά, ως ο πλέον αποτελεσματικός!**

Τέλος, σχετικά με τα **αναμενόμενα οφέλη από την αναβάθμιση οικονομικών γνώσεων και δεξιοτήτων** που το LAPET επιδιώκει να επιτύχει, οι «χώροι» στους οποίους τα οφέλη αυτά είναι πιθανό να εμφανιστούν, αφορούν, κατ' αρχήν, το «προσωπικό επίπεδο» του παρόχου νομικών υπηρεσιών, του οποίου οι οικονομικές γνώσεις και δεξιότητες αναβαθμίστηκαν, η

πρόκειται να αναβαθμιστούν. Τα οφέλη, στην περίπτωση αυτή, μπορεί να εμφανιστούν στο «επιστημονικό» η/και το «επαγγελματικό» επίπεδο. Άλλοι «χώροι» εμφάνισης οφέλους μπορεί να είναι οι «εντολείς» του παρόχου, ο «κλάδος» νομικών υπηρεσιών στο σύνολό του η και η Εθνική Οικονομία. Πάντως, περίπου 8 στα 10 άτομα που συνολικά έλαβαν μέρος στην έρευνα, εκτιμούν ότι **τα «προσωπικά» οφέλη, είτε σε «επιστημονικό», είτε, κυρίως, σε «επαγγελματικό» επίπεδο, έχουν τις μεγαλύτερες πιθανότητες «εμφάνισης» και μάλιστα αμεσότερα άλλων τύπων οφέλους!**

Συνδυαζόμενες οι «αντιλήψεις» που αναφέρθηκαν και σχολιάστηκαν, είναι φανερό ότι διαμορφώνουν ένα ρεαλιστικό, αναμενόμενο και ευνοϊκό περιβάλλον που ενθαρρύνει δυνητικούς χρήστες των εκπαιδευτικών υπηρεσιών του LAPET να ενταχθούν στο πρόγραμμα και, αξιοποιώντας τις υπηρεσίες αυτές, να δημιουργήσουν οφέλη, σε προσωπικό και όχι μόνον επίπεδο!

Executive Summary

As the title of the LAPET Project suggests, its **prime aim is to upgrade**, through targeted and appropriately designed educational processes, **the knowledge of the Target Group (various categories of legal services providers) on economic - financial issues**, since, as a simple observation of the list of courses included in the curricula of Law Schools of Greek universities would reveal, "economics courses " are very few and not extensive enough in these law studies programs. The concern expressed through LAPET relates mainly to young law graduates, since more experienced legal services providers are, in principle at least, able to make up, to a satisfactory extent, for any shortcomings in their undergraduate studies, with experience gained through their professional practice or with supplementary training.

The present **Report** presents the **results of a field survey designed and conducted** in the context of the LAPET Project, in the period November 2023 - March 2024, **in order to identify "knowledge deficiencies" and "skills gaps" of a broad group of different categories of legal services providers.**

In particular, the content of the Report sections is the following:

Section 3 presents the Purpose, the Objectives and the Methodology of the research, while **Section 4** describes the Sample on which the research was based, with reference to a number of personal and professional characteristics of the participants. In the immediately following **Section 5**, the presentation focuses on research findings related to "perceptions" expressed by those who participated in the survey, regarding, among other things, their existing economics knowledge, their "perception" of the "adequacy" of this knowledge and, as a combined result, their assessment of the need for appropriately customized educational interventions in order to upgrade their knowledge in subjects where inadequacies or, more correctly, their 'perception of inadequacies' are considered to be particularly pronounced! In this way, the 'guidelines' that LAPET should adopt in subsequent phases for the planning, preparation, organization and implementation of educational activities, will emerge!

Finally, **Section 6** sets out the Conclusions drawn and specifies the implications for the educational component of LAPET, with potential extensions to other educational projects aimed at similar or different professionals' target groups.

The Report is accompanied by a series of **Annexes** containing data derived from the processing of the responses collected from the responses of the survey sample.

At the beginning of the Report, a **Summary** of its content is presented, while, in order to support the dissemination of the results and conclusions of the LAPET research to stakeholders and experts outside Greece that Summary has been translated into English and is presented as an **Executive Summary**.

The field work whose results are presented in the Report, was designed, organized and implemented with the main objective of investigating, using a specific Questionnaire administered to Target Group members, the "perceptions" of these individuals regarding specifically:

(a) The **usefulness of economics knowledge**, obviously in relation to the identified or presumed needs that arise or likely to arise, with a high probability, in the future during the exercise of their profession (i.e. the provision of legal services in various ways),

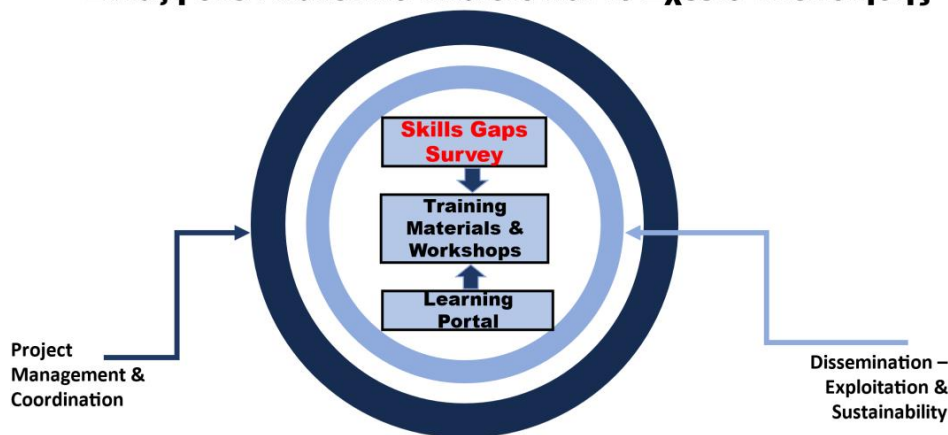
(b) the **level (quantitative and qualitative) of economics knowledge they already possess**; and the assessment, always subjective, of the competence (full or partial) of the legal services provider in question, to ensure, in a satisfactory manner, that the conditions for meeting current and emerging professional needs, are met, so as to enable the expected benefits to be generated.

Finally, taking all the above into account, research is expected to allow identification of cases (Areas of Law, Topics of economics) for which there is a **relatively high need to upgrade economics knowledge**. In the context of the LAPET project, these cases are understood as suggested options for designing, organizing and offering to interested members of the project's Target Group, **educational interventions of specific types of economics knowledge**.

The methodology described is explicitly integrated in the overall LAPET program, as shown on the following Graph.

Ένταξη στο Αναλυτικό Πλαίσιο και το Σχέδιο Υλοποίησης

Apart from the specific survey ("Skill Gaps Analysis"), the above Graph contains, two typical types of "horizontal" activities ("Project Management and Coordination" and "Information Dissemination, Dissemination - Exploitation and Sustainability") and other activities which draw inputs from and are influenced by the research results ('Training Materials' and 'Workshops') or are functionally linked to the latter ('Learning Portal').

Regarding the methodology adopted for the design and conduct of the survey, participants' responses are based, as mentioned, on their subjective "perceptions" formed about specific topics of interest. In this sense, the survey approach differs from other alternatives seeking 'objectivity' in responses and, for this reason, participants are required to respond to specially designed 'tests'. From the results of such tests, 'objective answers' are expected to emerge!

While the advantages of this alternative approach are, in general, quite obvious, it was considered that in the case of LAPET, it would be difficult to be implemented and, moreover, its cost would be rather high! To a considerable extent, however, the 'subjectiveness' of responses is mitigated by the fact that survey participants are, without exception, individuals who are expected to be able, by virtue of their studies, knowledge and accumulated practical experience, to approach objectively the questions posed!

The **formation of the survey sample** was a basic concern at the beginning of the research, following the formulation of the relevant Questionnaire. Invitations to participate were distributed, either directly by the University of Piraeus or indirectly through partner institutions. At the same time, the LAPET Scientific Team directly addressed graduates of the University of Piraeus Postgraduate Program on Law and Economics, who were also invited to participate in the research.

During the period December 2023 - March 2024, **353 questionnaires** were collected, constituting the "Data Set for Processing".

From the processing of the Questionnaires to ascertain a number of personal and professional characteristics of those who took part in the survey, the following were found:

- The **gender participation** in the survey sample, with proportions of approximately 62% and 38%, for women and men respectively, approximates a corresponding ELSTAT statistic and, for this reason, is considered as an indication of sufficient "representativeness" of the sample, at least in terms of the proportions of participation of both sexes.
- The **educational level** of those who participated in the survey is generally high, given that the sample consists exclusively of people with higher education qualifications, while 78% of them have additional postgraduate qualifications.
- Around 8 out of 10 (83%) survey respondents state that their main **position in the industry** is that of a lawyer.
- The **specialization** in specific areas of law (Civil Law, Commercial Law, Insurance Law, Contract Law and Consumer Protection Law), accounting for a significant share of those who took part in the survey, show characteristic correspondences in the responses by men and women.

All above observations are considered to be of particular importance for the purposes of LAPET, as they provide indications of the size of individual segments of the overall "market" of potential users of the products and services that the program intends to offer. Personal and

professional characteristics of individuals in the survey sample impact on their key choices and decisions, particularly in the early stages of their careers. These early choices soon result in realization of 'knowledge gaps' remaining from their previous studies and, depending on their personality, needs and ambitions of each and every one of them, **the newly-entering law graduates are motivated and eventually decide to fill these gaps by registering and attending additional training programs.**

It must be reminded that the approach of the survey is not seeking "objective" identification of such "gaps", but, instead, collecting indications of the "perception" that individuals who participated in the survey have formed, from their experience in handling legal cases, about various individual aspects of the process of improving one's knowledge that they may already possess or acquiring new knowledge.

The LAPET Survey was implemented by applying a step-by-step procedure consisting of 4 successive "Steps":

- **STEP 1: POTENTIAL LEARNERS' PERCEPTIONS OF THE NEED TO ACQUIRE AND USE FINANCIAL KNOWLEDGE**
- **STEP 2: THEIR PERCEPTIONS OF THE USEFULNESS OF SPECIFIC TYPES OF FINANCIAL KNOWLEDGE**
- **STEP 3: THEIR PERCEPTIONS OF THE QUANTITATIVE AND QUALITATIVE ADEQUACY OR SUFFICIENCY OF ALREADY POSSESSED ECONOMICS / FINANCIAL KNOWLEDGE.**

And, taking into account findings from the 3 previous "Steps":

- **STEP 4: FORMULATE A RESPONSE TO THE NEED FOR SPECIFIC EDUCATIONAL INTERVENTIONS AIMED AT IMPROVING/UPGRADING ECONOMICS KNOWLEDGE**

The perceptions of the members of the Survey sample, converge to the fact that the **Top 5 Positions**, in terms of "**intensity of need for economics - financial knowledge**", are occupied by legal services fields of Commercial, Civil, Family, Bankruptcy and Insurance Law.

The finding of the "perceptions" on the "intensity of the need for economics - financial knowledge" is followed by an investigation of projected "perceptions" on the "**degree of usefulness**" of individual types of such knowledge.

In general, i.e. irrespective of the field of law, relatively stronger demand is recorded for knowledge relating to **Markets Functioning, Competition issues** and **Business Economics**. In contrast, demand appears to be relatively low for **Macroeconomics, Business Organizational issues** and **Tax and Insurance**.

In order to provide evidence for the rationalization and the conscious orientation of interventions of an educational character, it is obviously **necessary to compare/contrast 'perceptions' of the usefulness of economics knowledge with corresponding perceptions of the relative 'adequacy' of such knowledge**, that legal services provider may already possess.

When designing educational interventions, whose number and range is unavoidably finite, **priority should be given to combinations (Areas of Law - Types of Economic Knowledge) where the 'usefulness' of economic knowledge is relatively high and the 'adequacy' is relatively low!** The values however of the "Indicators of Relative Adequacy of Economics Knowledge", as estimated on the basis of the respondents' "perceptions", seem to be relatively high! Alternative hypotheses as to the reasons for the emergence of phenomenon, are mentioned in the Report.

The following serious point therefore arises:

- When designing educational programs, before seeking ways to cover "knowledge gaps and skills deficits", it should be sought to **diagnose, in an objective way** (e.g. using various tests, in-depth interviews etc.) existing "**knowledge gaps**", to evaluate the results of these tests and, subsequently, to **inform and raise awareness as to what should**, objectively - and not subjectively, **constitute**, for the prospective trainees, **the desired/benchmarked level of such knowledge and skills!**
- On this basis, **it should then be assessed**, by the potential trainees themselves, **any "sufficiency" (or 'insufficiency') of knowledge** and priorities for planning, organizing and implementing training should be formulated by the Training Bodies and potential services recipients!

Obviously, by combining the evidence presented and analyzed, regarding their 'perceptions' of 'feasibility' and then of 'knowledge adequacy', survey participants reached, as requested, "**Listing of Priorities**". Among the 'priorities' that emerge, the types of economics knowledge that occupy top-places are: **Competition Issues, Markets Functioning and Business Economics**. These are followed by **Principles of Tax and Insurance** and also of **Financial and Accounting Issues**. In lower ranking positions, Organizational Issues of Businesses, Macroeconomics and Law Firm Organization Issues are placed.

Among the issues investigated by the Survey, the **choice of an appropriate way of organizing and implementing training programs** is included, since the response of eligible and potential trainees to invitations from training providers to join and participate in the training processes, will depend, to a significant extent, on such factors. Among training delivery methods that constitute preferred Options, "**distance learning**" **seems to be preferred by the largest number of those who participated in the survey**. In addition, the **combination of methods described as "Hybrid - Blended"**, i.e. the combined use of the "distance learning" method (online), with periodic application of "classical teaching" with simultaneous physical presence of trainers and trainees "in class", is **assessed as the most popular and, potentially, the most effective!**

With regard to the **Expected Benefits** resulting from upgrading of economics knowledge and skills that LAPET seeks to achieve, the "areas" in which these benefits are most likely to occur, relate to the 'personal level' of legal services provider whose economics knowledge and skills

have been, or are about to be, upgraded. **The benefits**, in this case, **may appear at the 'scientific' and/or 'professional' level**. Other 'areas' where benefits may occur are the 'clients' of the provider, the legal services 'sector' in general or the national economy. However, **about 8 out of 10** people who took part in the survey overall, **consider "personal" benefits**, either at the "scientific" or, more importantly, at the "professional" level, **have the highest probabilities of being realized** and even more directly than other types of benefits!

Combining the "perceptions" mentioned and commented, it is obvious that they form a **realistic and favorable environment** that encouraging potential users of LAPET's educational services to **join the program** and, by making use of these services, to **create benefits**, at a personal and not only level!

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Όπως και ο τίτλος του Έργου LAPET φανερώνει, η τελική του επιδίωξη είναι να αναβαθμίσει τις γνώσεις της Ομάδας-Στόχος (διαφόρων κατηγοριών πάροχοι νομικών υπηρεσιών) σε οικονομικά θέματα, δεδομένου ότι, όπως και απλή ακόμα παρατήρηση του καταλόγου μαθημάτων που περιλαμβάνονται στα Προγράμματα Σπουδών, αποκαλύπτει, οι «οικονομικές γνώσεις» ελάχιστα συμμετέχουν στα προγράμματα αυτά. Η μέριμνα που, μέσω του LAPET εκφράζεται, αφορά κυρίως τους νέους και νέες αποφοίτους των Νομικών Σχολών των Ελληνικών ΑΕΙ, δεδομένου ότι οι πιο έμπειροι πάροχοι νομικών υπηρεσιών, έχουν, κατ' αρχήν τουλάχιστον, την δυνατότητα να αναπληρώσουν, σε ικανοποιητικό βαθμό, τις ελλείψεις των προπτυχιακών σπουδών τους, με εμπειρίες που αποκτώνται κατά την άσκηση του επαγγέλματος ή με συμπληρωματική εκπαίδευση.

Η επιδίωξη πάντως του συγκεκριμένου έργου, όπως διατυπώθηκε παραπάνω, μπορεί να ερμηνευτεί και διασταλτικά, με την έννοια ότι, μέσω αυτού, επιδιώκεται να αναδειχθεί και, με διάφορους τρόπους, να εκτιμηθεί η ανάγκη για προώθηση, σε όλους γενικά τους τομείς, της διεπιστημονικής εκπαίδευσης!

Ειδικά πάντως για τους δύο τομείς που άμεσα ενδιαφέρουν – είναι χαρακτηριστικό το απόσπασμα από την παρέμβαση του Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς κ. Ηλία Κλάππα, στην Εναρκτήρια Ημερίδα του LAPET (11/03/2024), το οποίο παρατίθεται παρακάτω:

“Γιατί χρειάζεται η Νομική την Οικονομική Επιστήμη και γιατί χρειάζεται ο νομικός γνώσεις οικονομίας

Όλοι οι νομικοί είτε κατά την ερμηνεία και εφαρμογή του δικαίου είτε κατά τη συστηματοποίηση και περαιτέρω διάπλαση των κανόνων οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τις οικονομικές επιπτώσεις που θα έχει η επιλογή της εκάστοτε λύσης στο πρόβλημα που εμφανίζεται.

Η γνώση και η αξιοποίηση οικονομικών γνώσεων είναι πρωτίστως χρήσιμη στο χώρο του αστικού δικαίου, και ειδικότερα στο εμπράγματο δίκαιο και στο δίκαιο των συμβάσεων και το δίκαιο των αδικοπραξιών που βρίσκονται στο πεδίο του ενοχικού δικαίου. Είναι, επίσης, χρήσιμη στο χώρο του εμπορικού δικαίου, όπως για παράδειγμα στο δίκαιο του ανταγωνισμού και στο ιδιωτικό ναυτικό δίκαιο.

Αξίζει να αναφερθεί ότι και στον τομέα του ποινικού δικαίου επιχειρείται αξιοποίηση της οικονομικής ανάλυσης για τη διερεύνηση των κινήτρων και των αποτελεσμάτων που σχετίζονται με τις ποινικές κυρώσεις, καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να βελτιωθούν οι μηχανισμοί επιβολής των κυρώσεων για να επιτευχθεί καλύτερη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα.

Ωστόσο, η συνεκτίμηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας ως αξίας του δικαίου, ώστε να επιλέγεται μεταξύ των διαθέσιμων δυνατοτήτων ενέργειας εκείνη που διασφαλίζει τη

μεγαλύτερη δυνατή ωφέλεια με το μικρότερο δυνατό κόστος, είναι μεν χρήσιμη και αναγκαία για ένα νομικό, αλλά **δεν μπορεί να είναι το κύριο και αποκλειστικό κριτήριο** για την ερμηνεία και την εφαρμογή του δικαίου.

Η οικονομική ανάλυση του δικαίου **δεν μπορεί να παραγνωρίζει ή να επιβάλλεται στους εξωοικονομικούς σκοπούς** του νομοθέτη που συνδέονται με την κοινωνική και παιδαγωγική σκοπιμότητα των δεοντολογικών και επιτακτικών κανόνων δικαίου.

Γιατί χρειάζεται η Οικονομική Επιστήμη τη Νομική και γιατί χρειάζεται ο οικονομολόγος γνώσεις δικαίου

Η οικονομία και οι οικονομικές σχέσεις ρυθμίζονται από κανόνες δικαίου. Η ερμηνεία αυτών αποκλειστικά με γνώμονα την οικονομική ανάλυση, όπως πρεσβεύει η σχολή του Σικάγου, σύμφωνα με την οποία οι κανόνες της αγοράς επιβάλλονται στο δίκαιο κινδυνεύει να οδηγήσει τους οικονομολόγους σ' έναν οικονομικό φορμαλισμό, αντίστοιχο με αυτό που οι νομικοί πρέσβευαν μέσα από τον νομικό θετικισμό μέχρι το 19^ο αιώνα και μέχρι να εμφανισθούν οι θεωρίες που συνέδεσαν το δίκαιο με την κοινωνία και την οικονομία.

Προκειμένου να γίνει αντιληπτός ο ρόλος του δικαίου από έναν οικονομολόγο είναι χρήσιμες βασικές γνώσεις της νομικής επιστήμης για την κατανόηση των άλλων σκοπών που επιδιώκει το δίκαιο.

Στην πράξη, απαιτείται ένας οικονομολόγος να γνωρίζει βασικές αρχές του συνταγματικού και κοινοτικού δικαίου, της δικονομίας που ο καθηγητής Μπέης ονόμαζε εφαρμοσμένο συνταγματικό δίκαιο, του αστικού, εμπορικού και ποινικού δικαίου.

Εξοπλισμένος με τις γνώσεις αυτές ένας οικονομολόγος θα μπορέσει να εμπλουτίσει την οικονομική ανάλυση με δικαιοπολιτικά εργαλεία ώστε η οικονομική αποτελεσματικότητα για την αγορά και την επιχειρηματικότητα και η αντιμετώπιση των οικονομικών προκλήσεων της εποχής μας να συμβαδίζει με τις επιταγές για κοινωνική ευημερία και υποστήριξη των αρχών του κράτους δικαίου”.

Τα **αναμενόμενα οφέλη** από την υιοθέτηση, όπως σαφώς προτείνεται, της σκοπιμότητας σχεδιασμού και προώθησης τέτοιου είδους εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εύκολα αναδεικνύονται από, ενδεικτική τουλάχιστον, **παράθεση τύπων κόστους** που, όπως η εμπειρία έχει δείξει ότι, μετά βεβαιότητας, προκύπτουν στις περιπτώσεις που οι παράγοντες που συμμετέχουν σε κάποια δικαστική διαδικασία, στερούνται επαρκών οικονομικών γνώσεων, γεγονός που οδηγεί σε σημαντική υποβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών της (βλ. και τον σχετικό «**10λογος του LAPET**», παρακάτω).

Οι αντιλήψεις αυτές συνδυάστηκαν με πρωτοβουλίες που αναπτύχθηκαν σε αρκετά Ελληνικά Πανεπιστήμια (Πανεπιστήμιο Πειραιώς, ΕΚΠΑ, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας), στα οποία δημιουργήθηκαν διατμηματικά εκπαιδευτικά Μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, συνήθως με τίτλο «**Δίκαιο και Οικονομία**», η παραλλαγές του.

Το **Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δίκαιο και Οικονομία» του Πανεπιστημίου Πειραιώς** λειτουργεί από το 2015 και, μέχρι το 2022, έχουν αποφοιτήσει περίπου 400 Σπουδαστές.

Ο 10λογος του LAPET**Η Σκοπιμότητα Διαμόρφωσης, Ανάπτυξης και Προώθησής του**

1. Ελλιπής κατανόηση σύνθετων οικονομικών εννοιών και όρων
2. Αναποτελεσματική εξέταση μαρτύρων
3. Αδυναμία διαμόρφωσης ισχυρών οικονομικών επιχειρημάτων
4. Δυσκολία ανάλυσης Οικονομικών Καταστάσεων
5. Αδυναμία αντίκρουσης μαρτύρων του αντιδίκου
6. Αδυναμία ορθής εκτίμησης της αξίας καταστροφών και ζημιών
7. Δυσκολία παρουσίασης/επεξήγησης οικονομικών εννοιών
8. Απουσία Στρατηγικού Οικονομικού Σχεδιασμού
9. **ΔΥΝΗΤΙΚΟ ΟΦΕΛΟΣ:** Ενδυνάμωση επαγγελματικής «ταυτότητας»
10. **ΔΥΝΗΤΙΚΟ ΟΦΕΛΟΣ:** Αναβάθμιση προσωπικής και εταιρικής ανταγωνιστικότητας

Περιληπτικά, μια νομική αντιδικία με οικονομικό περιεχόμενο, είναι πιθανό να εξελιχθεί αρνητικά, στην περίπτωση που ο νομικός σύμβουλος του κατηγορουμένου στερείται επαρκών οικονομικών γνώσεων. Είναι πιθανό η υπεράσπιση να εξασθενήσει, η εξέταση μαρτύρων να γίνει με τρόπο αναποτελεσματικό, να παρερμηνευτούν στοιχεία της υπόθεσης και, γενικά, να εξασθενήσει η ικανότητα υπεράσπισης του κατηγορουμένου. Η αξιοποίηση υπηρεσιών συμβούλων με γνώσεις και εμπειρία, τόσο σε νομικά, όσο και σε οικονομικά θέματα, μπορεί τελικά να αποδειχθεί κρίσιμης σημασίας επιλογή σε ανάλογες περιπτώσεις.

Στον **Κανονισμό Λειτουργίας** (Άρθρο 2) του συγκεκριμένου προγράμματος, ορίζονται το **Αντικείμενο** και ο **Σκοπός** του Προγράμματος, ως εξής:

«Το διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Δίκαιο και Οικονομία - Master in Law and Economics», των Τμημάτων Οικονομικής Επιστήμης, Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, και Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών της Σχολής Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, έχει ως αντικείμενο την επιμόρφωση και βελτίωση των ικανοτήτων των στελεχών, που εργάζονται ή προτίθενται να εργασθούν σε δημόσιους οργανισμούς και επιχειρήσεις ή στον ευρύτερο ιδιωτικό τομέα με γνώσεις υψηλής στάθμης, ανάλογες των αναγκών της συγκεκριμένης ειδίκευσης, καθώς επίσης και την ανάπτυξη των σύγχρονων αρχών και μεθόδων αποτελεσματικής διοίκησης των Δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων.

Σκοπός του συγκεκριμένου ΠΜΣ είναι η παροχή:

1. Η παροχή εξειδικευμένης γνώσης στους τομείς του δικαίου και των οικονομικών. Για το σκοπό αυτό, προσεγγίζεται με διεπιστημονικό τρόπο η θεωρία και η εφαρμοσμένη ανάλυση στα πεδία του δικαίου και της οικονομίας. Το εν λόγω πρόγραμμα, συνδυάζει

τις γνώσεις, τις πρακτικές δεξιότητες και τις εξελίξεις που χαρακτηρίζουν το σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα να εφοδιάζει τα στελέχη με τα απαραίτητα εργαλεία που θα τους επιτρέψουν την παροχή νομικών και οικονομικών υπηρεσιών υψηλού επιπέδου τόσο στο δημόσιο όσο και ιδιωτικό τομέα.

2. Η κατάρτιση στελεχών υψηλού επιπέδου. Μέσα από το πρόγραμμα σπουδών, επιχειρείται η παροχή θεωρητικής και εφαρμοσμένης οικονομικής ανάλυσης ως εργαλεία για την ερμηνεία του δικαίου και των διαφόρων μορφών του (τραπεζικό, φορολογικό, δημοσιονομικό, ναυτιλιακό, εμπορικό, επενδυτικό, δίκαιο ανταγωνισμού). Το πρόγραμμα είναι σχεδιασμένο για στελέχη επιχειρήσεων με ακαδημαϊκό υπόβαθρο στο δίκαιο ή την οικονομία χωρίς να αποκλείονται και άλλα συναφή επιστημονικά πεδία. Η αλληλεπίδραση μεταξύ του δικαίου και της οικονομίας εξετάζεται σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις αυτής, στην πράξη, με στόχο την παροχή των απαραίτητων εργαλείων και εννοιών που επιτρέπουν το συγκερασμό της νομικής και οικονομικής επιστήμης.
3. Η ανάπτυξη των ικανοτήτων των στελεχών στο να οροθετηθούν και να αξιολογούν τα σύνθετα οικονομικά και νομικά ζητήματα με διεπιστημονική προσέγγιση, αξιοποιώντας στο έπακρο τις υφιστάμενες γνώσεις και εμπειρίες. Φιλοδοξία του εν λόγω προγράμματος είναι να εμφυσησει σε νομικούς την οικονομική σκέψη και προσέγγιση των πολύπλοκων οικονομικών και επιχειρηματικών προβλημάτων και να επιτρέψει στους οικονομολόγους να κατανοήσουν τη λογική και την ερμηνεία του νομικού πλαισίου λειτουργίας των σύγχρονων οικονομιών.
4. Τέλος, στόχος του διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Δίκαιο και Οικονομία - Master in Law and Economics», είναι να προσφέρει τη μοναδική ευκαιρία στα στελέχη επιχειρήσεων και σε όσους ενδιαφέρονται να απασχοληθούν στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα για διεπιστημονικές μελέτες του δικαίου και της οικονομίας. Το πρόγραμμα παρέχει μια προηγμένη κατανόηση των οικονομικών επιπτώσεων του διαφορετικού νομικού πλαισίου, ενώ παράλληλα προσφέρεται για επαγγελματική σταδιοδρομία σε δημόσιους οργανισμούς, πολυεθνικές επιχειρήσεις ή εταιρείες συμβούλων»

2. Η Δομή της Έκθεσης

Η Έκθεση, όπως αναφέρεται στον τίτλο της, παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε, στην περίοδο Νοέμβριος 2023 – Μάρτιος 2024, προκειμένου να εντοπιστούν τα «κενά γνώσης» και τα «ελλείμματα δεξιοτήτων» μιας ευρείας ομάδας διαφόρων κατηγοριών παρόχων νομικών υπηρεσιών. Τα λεγόμενα «κενά» και τα «ελλείμματα» αναφέρονται βέβαια σε «οικονομικές γνώσεις, γνώσεις δηλαδή τις οποίες, τα προπτυχιακά προγράμματα σπουδών των Νομικών Σχολών δεν προσέφεραν στους φοιτητές νομικής η προσέφεραν σε ανεπαρκή βαθμό.

Στο κείμενο της Έκθεσης προηγείται μια **Περίληψη** του περιεχομένου της και η μετάφρασή της στα Αγγλικά (**Executive Summary**), ενώ στις διαδοχικές ενότητες της Έκθεσης που ακολουθούν, παρουσιάζεται και αναλύεται, σε βαθμό βέβαια που ο χρόνος και οι πόροι που διατέθηκαν για το συγκεκριμένο τμήμα του έργου LAPET, επέτρεπαν το περιεχόμενό της

Ειδικότερα,

Στην **Ενότητα 3**, παρουσιάζεται η **Σκοπιμότητα, οι Στόχοι και η Μεθοδολογία της έρευνας**, ενώ στην **Ενότητα 4** παρουσιάζεται το **Δείγμα** στο οποίο η Έρευνα βασίστηκε, με αναφορά σε μια σειρά προσωπικών και επαγγελματικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων. Στην αμέσως επόμενη **Ενότητα 5**, η παρουσίαση εστιάζει σε **ερευνητικά ευρήματα** που σχετίζονται με τις αντιλήψεις που, όσοι συμμετείχαν στην έρευνα, εξέφρασαν σχετικά, μεταξύ άλλων, με τις **υφιστάμενες οικονομικές τους γνώσεις**, την, κατά την κρίση τους, **επάρκειά** τους και, ως συνδυαστικό αποτέλεσμα τους, την **εκτίμηση της σκοπιμότητας εκπαιδευτικών παρεμβάσεων**, προκειμένου οι οικονομικές τους γνώσεις να αναβαθμιστούν – κατά προτεραιότητα βέβαια σε θέματα στα οποία οι ανεπάρκειες η, ορθότερα, η αντίληψη των ανεπαρκειών είναι ιδιαίτερα έντονες! Προκύπτουν, με τον τρόπο αυτόν, οι **«κατευθύνσεις»** που το LAPET ενδείκνυται να υιοθετήσει, σε επόμενες του φάσεις, **για σχεδιασμό, προετοιμασία, οργάνωση και υλοποίηση κατάλληλα στοχευμένων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.**

Τέλος, στην **Ενότητα 6** παρατίθενται τα συμπεράσματα που προκύπτουν και εξειδικεύονται οι επιπτώσεις για το εκπαιδευτικό σκέλος του LAPET, αλλά και για άλλα παρόμοια εκπαιδευτικά προγράμματα .

Η Έκθεση συνοδεύεται από σειρά **Παραρτημάτων** με σειρά στοιχείων που προέκυψαν από επεξεργασία των απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν από το δείγμα της έρευνας.

3. Η Σκοπιμότητα, οι Στόχοι και η Μεθοδολογία της Έρευνας

Η Έρευνα που σχεδιάστηκε, οργανώθηκε και υλοποιήθηκε, είχε, ως βασικό της Στόχο, να διερευνήσει, με χρήση ειδικού Ερωτηματολογίου (βλ. Παράρτημα Α) το οποίο διοχετεύτηκε σε παραλήπτες μέλη της Ομάδας Στόχος, τις «αντιλήψεις» τους, για:

(α) την χρησιμότητα - ωφελιμότητα των οικονομικών γνώσεων, προφανώς σε συνάρτηση με τις διαπιστωμένες οι τεκμαιρόμενες ανάγκες που διαπιστωμένα ανακύπτουν η πρόκειται, με βεβαιότητα η τουλάχιστον με μεγάλη πιθανότητα, να ανακύψουν στο μέλλον κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους (δηλαδή, την με διάφορους τρόπους παροχή νομικών υπηρεσιών,

(β) το επίπεδο (ποσοτικό και ποιοτικό) των οικονομικών γνώσεων που ήδη διαθέτουν,

(γ) την, υποκειμενική πάντα, αξιολόγηση της επάρκειας (πλήρους η μερικής) του (β), να εξασφαλίζονται, σε ικανοποιητικό επίπεδο, οι προϋποθέσεις κάλυψης των σημερινών και των αναδυόμενων επαγγελματικών αναγκών, ώστε να γίνεται εφικτή η ανάδειξη και αξιοποίηση του αναμενόμενου οφέλους.

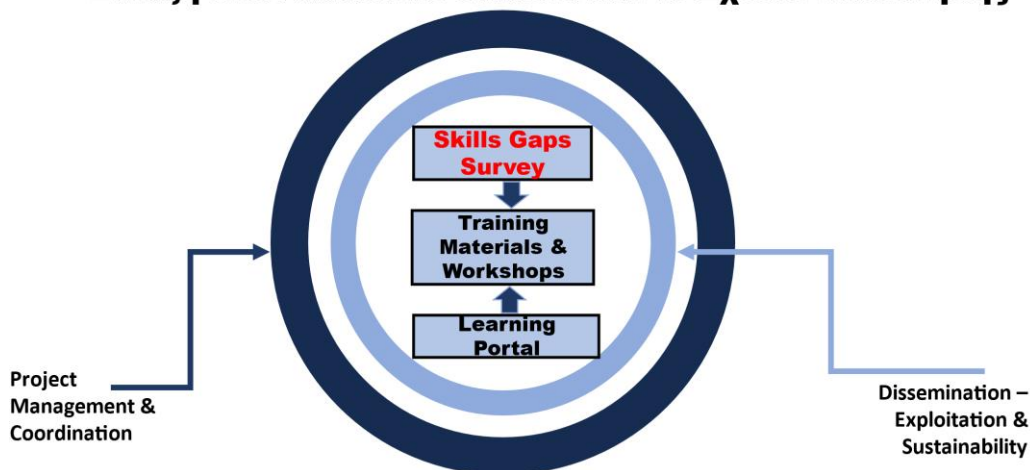
Τελικά, συνεκτιμώντας όλα τα παραπάνω, υποτίθεται ότι προκύπτει η **ανάδειξη των περιπτώσεων εκείνων για τις οποίες υπάρχει σχετικά αυξημένη ανάγκη αναβάθμισης ορισμένων τουλάχιστον τύπων οικονομικών γνώσεων**. Στο πλαίσιο λειτουργίας του προγράμματος LAPET, οι περιπτώσεις αυτές εκλαμβάνονται ως **προτεινόμενες επιλογές σχεδιασμού, οργάνωσης και προσφοράς εκπαιδευτικών υπηρεσιών προς ενδιαφερόμενα μέλη της Ομάδας Στόχος**.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Μεθοδολογία που περιγράφηκε, εντάσσεται στο συνολικό πρόγραμμα του LAPET, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί. Στο Διάγραμμα, που ακολουθεί, πλην βεβαίως της ένταξης της συγκεκριμένης έρευνας («Skill Gaps Analysis») εμφανίζονται, εκτός των δύο χαρακτηριστικών τύπων δραστηριοτήτων «οριζόντιας» εφαρμογής («Διαχείριση Έργου και Συντονισμός – Project Management and Coordination» και «Διάχυση Πληροφοριών, Αξιοποίηση Αποτελεσμάτων και Εξασφάλιση Βιωσιμότητας – Dissemination – Exploitation and Sustainability) και άλλες δραστηριότητες οι οποίες, με τους τρόπους που αναλύθηκαν, αντλούν εισροές και επηρεάζονται από τα αποτελέσματα της Έρευνας («Εκπαιδευτικό Υλικό» και «Workshops») η συνδέονται λειτουργικά με τις τελευταίες («Learning Portal – Εκπαιδευτική Πύλη»).

Σχετικά με την Μεθοδολογία που υιοθετήθηκε για τον σχεδιασμό και την διεξαγωγή της έρευνας, θεωρούμε σκόπιμο να διευκρινιστούν οι ιδιαιτερότητες που συνδέονται με το γεγονός ότι στα Ερωτήματα που περιέχονται στο Ερωτηματολόγιο, οι Απαντήσεις που αναμένονται, βασίζονται ρητά στην υποκειμενική «αντίληψη» (perception) που ο ερωτώμενός έχει διαμορφώσει για το συγκεκριμένο θέμα.

Ένταξη στο Αναλυτικό Πλαίσιο και το Σχέδιο Υλοποίησης

7

Εναρκτήρια Ημερίδα Έργου LAPET (11 Μαρτίου 2024)– Ι. Χασσιός

5/16

Με την έννοια αυτή, η προσέγγιση της έρευνας, διαφέρει από άλλες εναλλακτικές οι οποίες επιδιώκουν «αντικειμενικότητα» στις απαντήσεις και, για τον λόγο αυτό, ο ερωτώμενος συχνά καλείται να ανταποκριθεί σε «ελέγχους», από τα αποτελέσματα των οποίων προκύπτει μια «αντικειμενική απάντηση». Ενώ τα πλεονεκτήματα της εναλλακτικής αυτής προσέγγισης είναι, σε γενικές γραμμές, εμφανή, κρίθηκε ότι στην περίπτωση των θεμάτων που ενδιαφέρουν το LAPET, δύσκολα θα μπορούσε να εφαρμοστεί και, επιπλέον, το κόστος της θα ήταν ιδιαίτερα υψηλό! Σε σημαντικό ωστόσο βαθμό, η «υποκειμενικότητα» των απαντήσεων αμβλύνεται από το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι, χωρίς εξαίρεση, άτομα που είναι σε θέση, λόγω γνώσης και εμπειρίας, να προσεγγίσουν με σχετική αντικειμενικότητα τα ερωτήματα που τίθενται. Επιπλέον, προς την ίδια κατεύθυνση λειτουργεί και η επιλογή μας να συνδυαστεί η έρευνα με Ερωτηματολόγιο, με σειρά προσωπικών συνεντεύξεων με επιλεγμένους εκπροσώπους της Ομάδας Στόχου, στην διάρκεια των οποίων δίνεται η ευκαιρία, μέσω συμπληρωματικών ερωτήσεων διερευνητικού χαρακτήρα, να εξασφαλιστούν απαντήσεις αυξημένης αντικειμενικότητας.

4. Το Δείγμα της Έρευνας

4.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Σε εφαρμογή της μεθοδολογίας που περιγράφηκε στην προηγούμενη Ενότητα της Έκθεσης και αφού σχεδιάστηκε το σχετικό **Ερωτηματολόγιο** (βλ. Παράρτημα Α), επόμενη βασική μέριμνα της Ερευνητικής Ομάδας αποτέλεσε η **συγκρότηση του Δείγματος** επιλέξιμων μελών της Ομάδας Στόχος, προς τους οποίους επρόκειτο να απευθυνθούμε προσκαλώντας τους να συμμετάσχουν στην Έρευνα. Σημειώνεται ότι η επικοινωνία έγινε με αυστηρή τήρηση κανόνων εμπιστευτικότητας.

Οι προσκλήσεις συμμετοχής εστάλησαν, είτε **άμεσα**, από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, είτε **έμμεσα**, μέσω συνεργαζόμενων φορέων. Στην δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς, ο οποίος συμμετέχει στο έργο LAPET, ως Εταίρος, η ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, με την οποία αναπτύχθηκε σχετική συνεργασία και, τέλος, με την Επιτροπή Ανταγωνισμού, της οποίας το αντικείμενο λειτουργίας είναι, σαφώς, απόλυτα σχετικό με το έργο. Ταυτόχρονα, η Ερευνητική Ομάδα του LAPET απευθύνθηκε απευθείας σε αποφοίτους του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, οι οποίοι και αυτοί προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα.

Στην περίοδο Δεκέμβριος 2023 – Μάρτιος 2024 συγκεντρώθηκαν **353 συμπληρωμένα Ερωτηματολόγια** (περίπου 20% περισσότερα από τον «στόχο» 300 Ερωτηματολογίων που είχε αρχικά τεθεί). **Τα 353 αυτά Ερωτηματολόγια είναι όσα παραλήφθηκαν μέχρι τις 26 Μαρτίου 2024 και αποτελούν το «Αρχείο προς Επεξεργασία».** Μετά την συγκεκριμένη ημερομηνία αυτή, η μεν ροή δεν διακόπηκε, αλλά τα «εκτός χρόνου» Ερωτηματολόγια δεν περιλαμβάνονται στην διαδικασία επεξεργασίας τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται σε επόμενες Ενότητες της Έκθεσης αυτής. Αντίθετα, παραμένουν «αποθηκευμένα» και «διαθέσιμα», για τυχόν μελλοντική αξιοποίηση ενός διευρυμένου δείγματος.

Το 70% περίπου του αριθμού αυτού αποτελείται από Ερωτηματολόγια τα οποία συμπληρώθηκαν και υποβλήθηκαν από αποφοίτους του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς (154 Ερωτηματολόγια η 44% του συνόλου) και από Μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς (81 Ερωτηματολόγια η 23% του συνόλου).

4.2 Προσωπικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων

4.2.1 Φύλο και Ηλικία

Στον Πίνακα 4.1 παρουσιάζεται η σύνθεση του δείγματος της έρευνας, αναλόγως Φύλου και Ηλικίας όσων συμμετείχαν σε αυτήν.

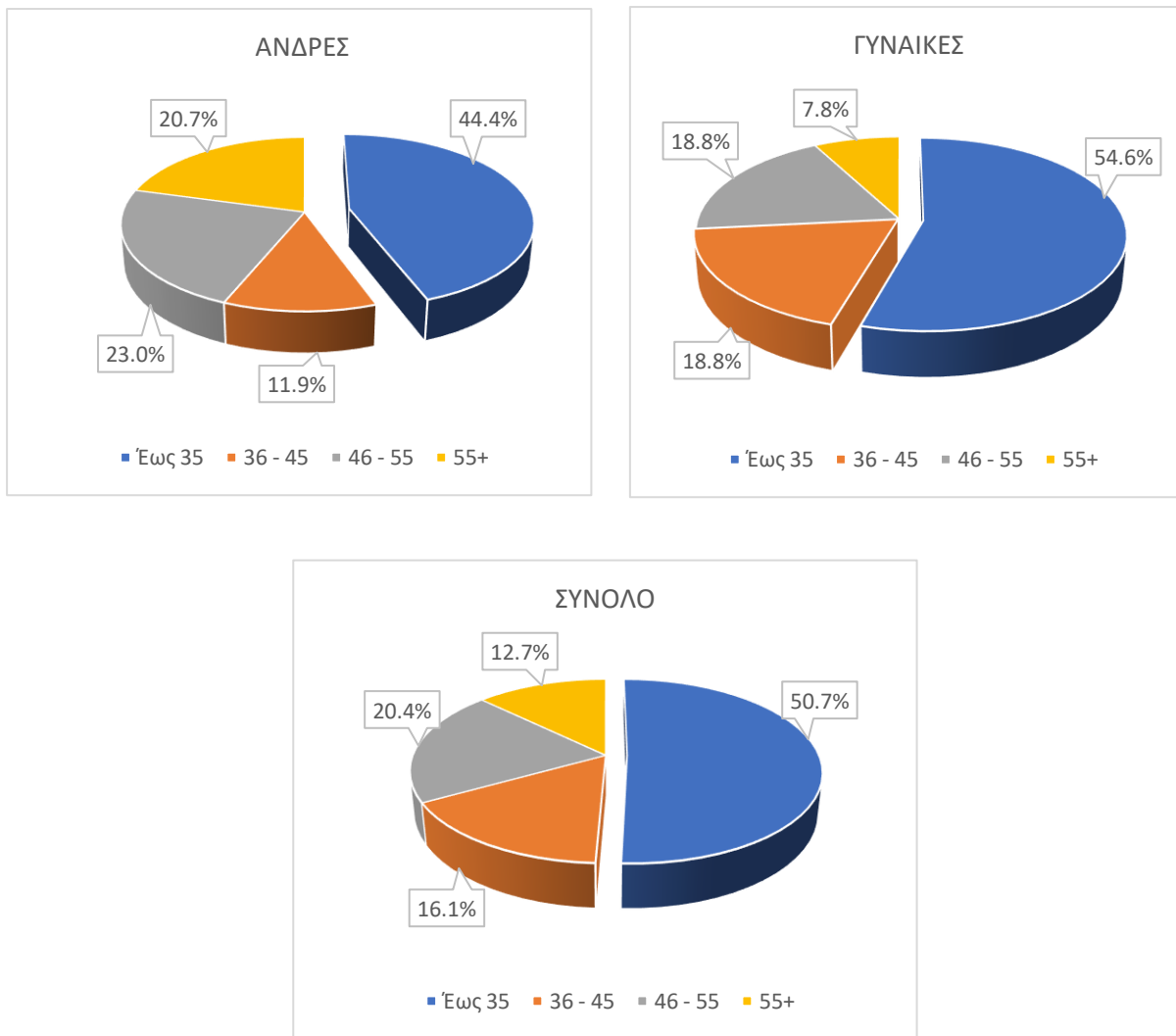
Πίνακας 4.1- Σύνθεση του Δείγματος της έρευνας, αναλόγως Φύλου και Ηλικίας

Φύλο και Ηλικία		Αριθμός	% Ομάδας	% Συνόλου
Άνδρες	Έως 35	60	44.4	17.0
	36 - 45	16	11.9	4.5
	46 - 55	31	23.0	8.8
	55+	28	20.7	7.9
	Υποσύνολο Άνδρες	135	100.0	38.2
Γυναίκες	Έως 35	119	54.6	33.7
	36 - 45	41	18.8	11.6
	46 - 55	41	18.8	11.6
	55+	17	7.8	4.8
	Υποσύνολο Γυναίκες	218	100.0	61.8
ΣΥΝΟΛΟ	Έως 35	179	50.7	
	36 - 45	57	16.2	
	46 - 55	72	20.4	
	55+	45	12.7	
	Σύνολο	353	100.0	

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Η συμμετοχή των δύο φύλων στο δείγμα της έρευνας, με αναλογίες περίπου 62% και 38%, για γυναίκες και άνδρες αντίστοιχα και επιπλέον το γεγονός ότι η μεγάλη πλειοψηφία όσων συμμετέχουν σε αυτό προέρχονται από την περιοχή Αθηνών – Πειραιώς, εκλαμβάνεται και ως ένδειξη σχετικής αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος, τουλάχιστον ως προς την συμμετοχή των δύο φύλων, δεδομένου ότι, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, οι γυναίκες αποτελούν το 55,4 % των δικηγόρων (60,30% για Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών), το 66,4% των δικαστών και το 83,9% των λοιπών νομικών.

Διάγραμμα 4.1- Κατανομή του δείγματος, ανά φύλο και ηλικία

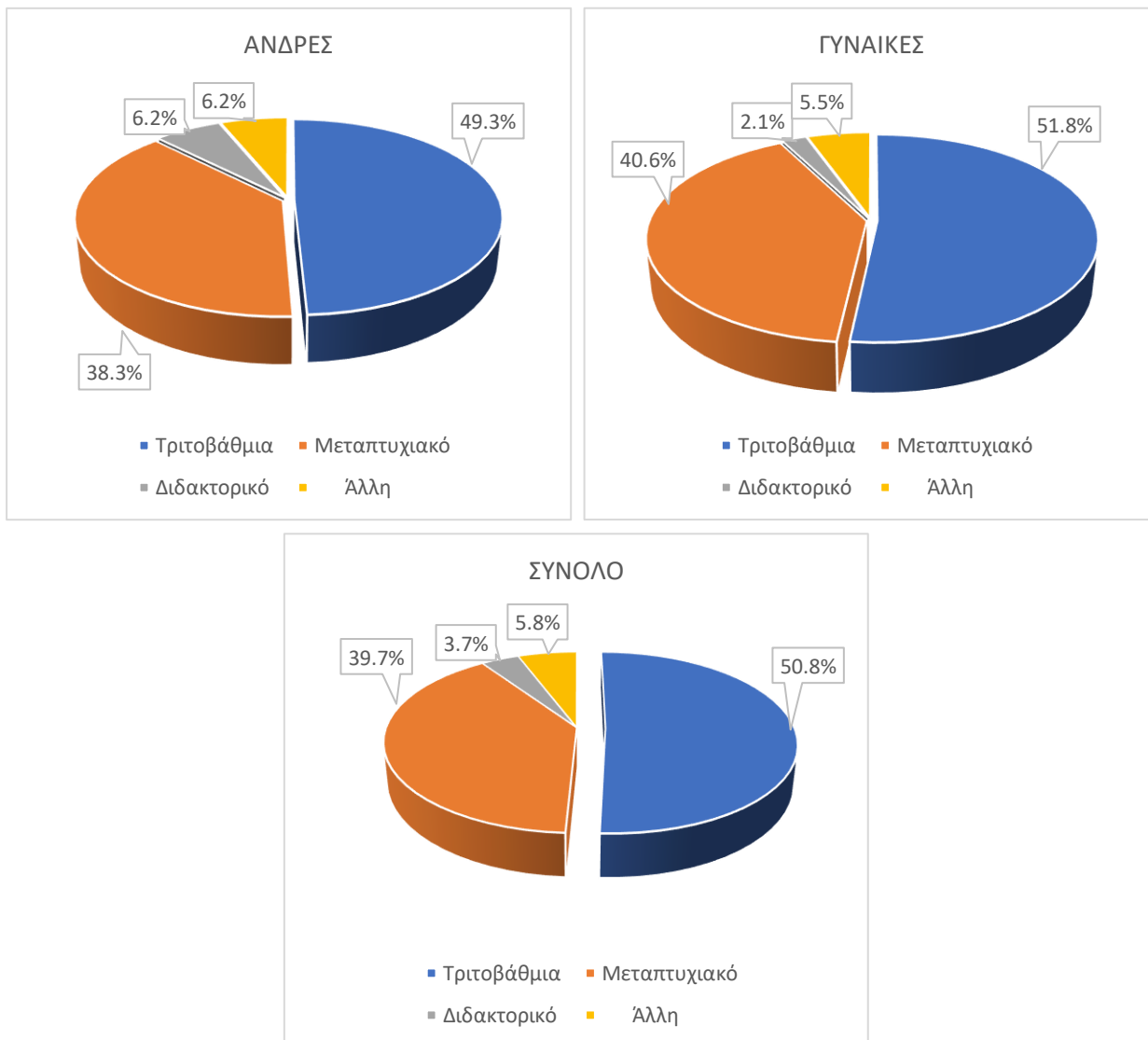

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

4.2.2 Εκπαιδευτικό επίπεδο των μελών του δείγματος της έρευνας

Εξ' ορισμού, όπως αναφέρθηκε, το εκπαιδευτικό επίπεδο όσων συμμετείχαν στην έρευνα, είναι υψηλό, δεδομένου ότι το δείγμα της αποτελείται αποκλειστικά από άτομα πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στην μεγάλη τους πλειοψηφία Νομικών Σχολών. Σε αρκετές ωστόσο περιπτώσεις συμμετέχουν και πτυχιούχοι οικονομικών σχολών η Σχολών Πολιτικών επιστημών. Πέραν όμως της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσής, το 78% του δείγματος διαθέτουν πρόσθετο Μεταπτυχιακό τίτλο και, από αυτούς, περίπου 10% επιπλέον Διδακτορικό. Η τάση για επέκταση της Εκπαίδευσης πέραν του Πτυχίου ΑΕΙ είναι περίπου η ίδια και για τα δύο φύλλα, αλλά η εκπόνηση Διδακτορικού και η απόκτηση ανάλογου τίτλου, αν και γενικά μάλλον περιορισμένη, είναι σαφώς συνηθέστερη μεταξύ ανδρών. Ειδικότερα, όπως φαίνεται και από τις κατανομές συχνοτήτων στον Πίνακα 4.2, από τους/τις κατόχους Μεταπτυχιακού τίτλου, εκτιμάται ότι, κατά μέσον όρο, μόνο 9.4% προχωρά σε εκπόνηση Διδακτορικού. Το αντίστοιχο ποσοστό για τις Γυναίκες είναι 3.5%, ενώ για τους Άνδρες είναι υπέρ τετραπλάσιο (16.2%)! Είναι επίσης ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι, τόσο στους άνδρες, όσο και στους άνδρες, η διαθεσιμότητα Διδακτορικού απαντάται συνηθέστερα μεταξύ επαγγελματιών νομικών ηλικίας άνω των 45 ετών, ένδειξη ότι η σκοπιμότητα απόκτησης Διδακτορικού τίτλου θεωρείτο, στο παρελθόν, εντονότερη και πιθανώς, διαχρονικά, ακολουθεί πτωτική πορεία. Τέλος, ένα μέσο ποσοστό 11.4% (12.6% άνδρες και 10.6% για τις γυναίκες του δείγματος), δηλώνουν ότι είχαν και «άλλη» εκπαίδευση, η οποία συνδέεται συνήθως με διαδικασίες απόκτησης πρόσθετων επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων.

Διάγραμμα 4.2- Κατανομή του δείγματος, ανά φύλο και εκπαιδευτικό επίπεδο

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Πίνακας 4.2- Εκπαιδευτικό επίπεδο του δείγματος της έρευνας, αναλόγως Φύλλου, Ηλικίας και Βαθμίδας εκπαίδευσης

Φύλλο – Ηλικία	Βαθμίδα Εκπαίδευσης														
	Τριτοβάθμια			Μεταπτυχιακό			Διδακτορικό			Άλλη			Σύνολο		
Άνδρες															
έως 35	60	44.4	0.0	46	43.8	41.4	2	11.8	1.8	3	17.6	2.7	111	40.5	100.0
36-45	16	11.9	44.4	16	15.2	44.4	0	0	0.0	4	23.5	11.1	36	13.2	100.0
46 -55	31	23.0	42.5	28	26.7	38.4	9	52.9	12.3	5	29.4	6.8	73	26.6	100.0
55+	28	20.7	51.9	15	14.3	27.8	6	35.3	11.1	5	29.4	9.3	54	19.7	100.0
Υποσύνολο I	135	100.0	49.3	105	100.0	38.3	17	100.0	6.2	17	100.0	6.2	274	100.0	100.0
Γυναίκες															
έως 35	119	54.6	53.4	94	55.0	42.2	2	33.3	0.9	8	34.8	3.6	223	53.0	100.0
36-45	41	18.8	49.4	33	19.3	39.8	2	33.3	2.4	7	30.4	8.4	83	19.7	100.0
46-55	41	18.8	48.2	33	19.3	38.8	4	66.7	4.7	7	30.4	8.2	85	20.2	100.0
55+	17	7.8	56.7	11	6.4	36.7	1	16.7	3.3	1	4.4	3.3	30	7.1	100.0
Υποσύνολο II	218	100.0	51.8	171	100.0	40.6	9	100.0	2.1	23	100.0	5.5	421	100.0	100.0
ΣΥΝΟΛΟ															
έως 35	179	50.7	53.6	140	50.7	41.9	4	15.4	1.2	11	27.5	3.3	334	48.1	100.0
36 -45	57	16.2	47.9	49	17.8	41.2	2	7.7	1.7	11	27.5	9.2	119	17.1	100.0
46-55	72	20.4	45.6	61	22.1	38.6	13	50.0	8.2	12	30.0	7.6	158	22.7	100.0
55+	45	12.7	53.6	26	9.4	31.0	7	26.9	8.3	6	15.0	7.1	84	12.1	100.0
Σύνολο I+II	353	100.0	50.8	276	100.0	39.7	26	100.0	3.7	40	100.0	5.8	695	100.0	100.0

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

4.3 Η θέση των μελών του δείγματος στον κλάδο παροχής νομικών υπηρεσιών

Όσοι και όσες συμμετείχαν στην έρευνα, ερωτήθηκαν για την τρέχουσα θέση τους στον κλάδο παροχής νομικών υπηρεσιών, απομονώνοντας τα επαγγέλματά του δικηγόρου, του συμβολαιογράφου, του μέλους του δικαστικού Σώματος και εντάσσοντας άλλες επαγγελματικές κατηγορίες, κάτω από τον γενικό τίτλο «άλλες θέσεις». Όπως φαίνεται από τα στοιχεία στον Πίνακα 4.3 και όπως ήταν αναμενόμενο, περισσότεροι από τους 8 στους 10 δηλώνουν ότι η κύρια θέση τους στον κλάδο, είναι αυτή του/της Δικηγόρου. Στην θέση αυτή εντάσσεται το 82.7% του συνόλου των 353 ατόμων που συμμετείχαν στη έρευνα. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους άντρες εκτιμάται σε 85.9% και 80.7% για τις γυναίκες. Αντίθετα, στον μικρό αριθμό όσων δηλώνουν, ως επάγγελμά τους, αυτό του Συμβολαιογράφου (μόνο 5 άτομα ή το 1.4% του συνόλου), οι 4 στους 5 ή το 83%, είναι γυναίκες.

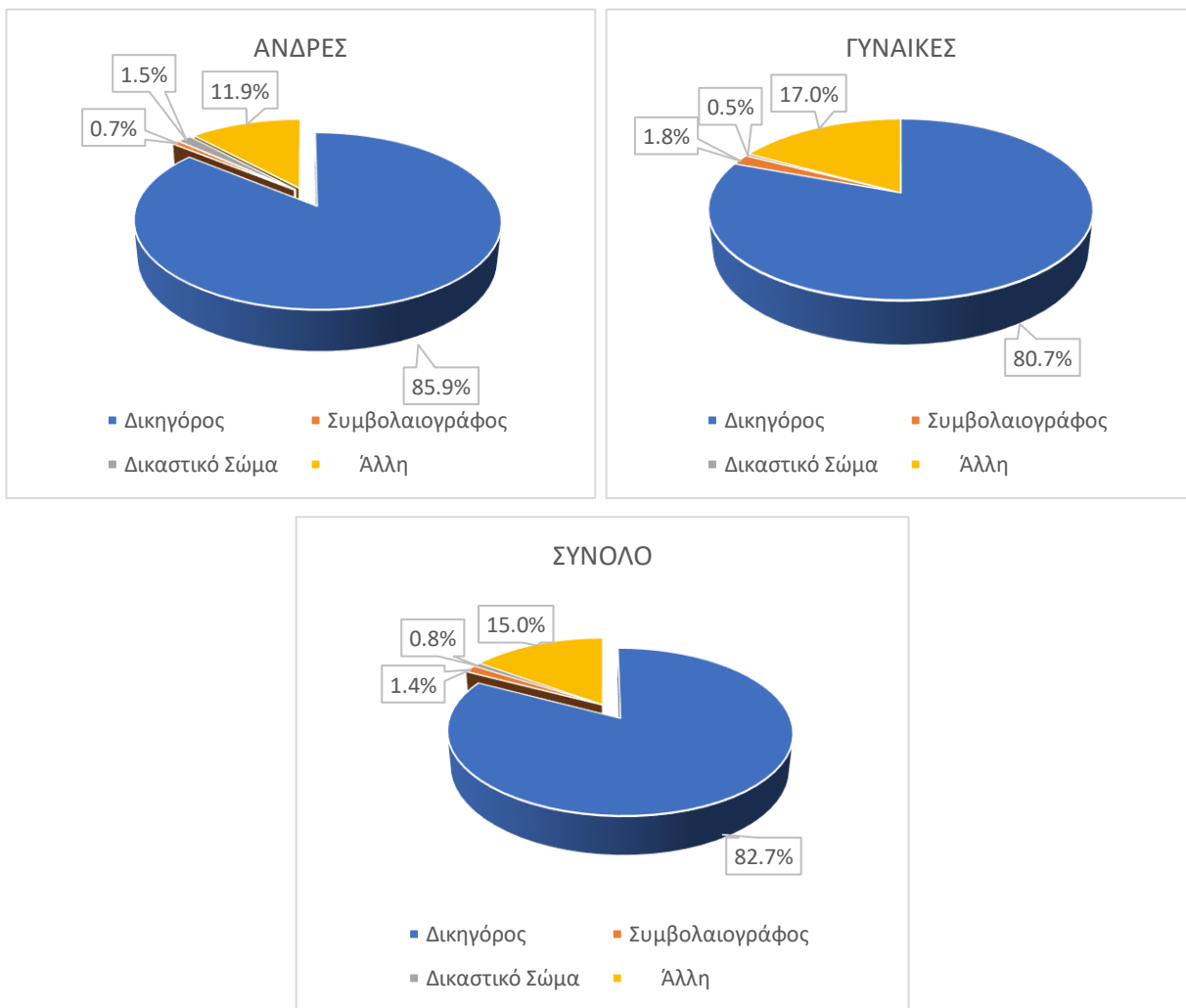
Πίνακας 4.3- Η θέση των μελών του δείγματος της έρευνας στον κλάδο παροχής νομικών υπηρεσιών

Φύλλο – Ηλικία	Θέση στον κλάδο														
	Δικηγόρος			Συμβολαιογράφος			Δικαστικό Σώμα			Άλλη			Σύνολο		
Άνδρες															
Έως 35	47	40.5	78.3	0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	13	81.3	21.7	60	44.4	100.0
36-45	15	12.9	93.8	1	100.0	6.3	0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	16	11.9	100.0
46-55	28	24.1	90.3	0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	3	18.8	9.7	31	23.0	100.0
55+	26	22.4	92.9	0	0.0	0.0	2	100.0	7.1	0	0.0	0.0	28	20.7	100.0
Υποσύνολο I	116	100.0	85.9	1	100.0	0.7	2	100.0	1.5	16	100.0	11.9	135	100.0	100.0
Γυναίκες															
Έως 35	89	50.6	74.8	0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	30	81.1	25.2	119	54.6	100.0
36-45	35	19.9	85.4	1	25.0	2.4	0	0.0	0.0	5	13.5	12.2	41	18.8	100.0
46-55	38	21.6	92.7	0	0.0	0.0	1	100.0	2.4	2	5.4	4.9	41	18.8	100.0
55+	14	8.0	82.4	3	75.0	17.6	0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	17	7.8	100.0
Υποσύνολο II	176	100.0	80.7	4	100.0	1.8	1	100.0	0.5	37	100.0	17.0	218	100.0	100.0
ΣΥΝΟΛΟ															
Έως 35	136	46.6	76.0	0	0.0	0.0	0		0.0	43	81.1	24.0	179	50.7	100.0
36-45	50	17.1	87.7	2	40.0	3.5	0		0.0	5	9.4	8.8	57	16.1	100.0
46-55	66	22.6	91.7	0	0.0	0.0	1		1.4	5	9.4	6.9	72	20.4	100.0
55+	40	13.7	88.9	3	60.0	6.7	2		4.4	0	0.0	0.0	45	12.7	100.0
Σύνολο I+II	292	100.0	82.7	5	100.0	1.4	3	100.0	0.8	53	100.0	15.0	353	100.0	100.0

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Αξίζει πάντως να υπογραμμιστεί ότι ένα σχετικά υψηλό ποσοστό 15% (17% στις γυναίκες και περίπου 12% στους άνδρες), δηλώνουν, ως επάγγελμά τους, θέσεις οι οποίες έμμεσα μόνο σχέση έχει με τις νομικές του σπουδές του (συνηθέστερα θέσεις δημοσίων υπαλλήλων, αλλά και άλλες).

Διάγραμμα 4.3- Η θέση των ατόμων του δείγματος στον κλάδο παροχής νομικών υπηρεσιών

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

4.4 Εξειδικεύσεις σε Τομείς Δικαίου

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση αποτελεσμάτων της έρευνας που αφορούν προσωπικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των 353 ατόμων που έλαβαν μέρος στην έρευνα αυτή, παρουσιάζουμε, σε αυτή την Ενότητα της Έκθεσης, την κατανομή τους σε μια σειρά από Τομείς Δικαίου, για τους οποίους, όπως οι ίδιοι δήλωσαν, είναι αυτοί στους οποίους κυρίως εξειδικεύονται και όπου διαμορφώνουν σχετικές εμπειρίες. Δεδομένου ότι, μέσω του Ερωτηματολογίου (βλ. Παράρτημα Α), ζητήθηκε, από τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα να επιλέξουν, μεταξύ 12 συγκεκριμένων Τομέων Δικαίου, 5 τομείς στους οποίους καθέννας και καθεμιά τους εξειδικεύεται (η σκοπεύουν να εμπλακούν επαγγελματικά) και, επιπλέον να τους κατατάξουν, αναλόγως της σπουδαιότητας που τους αποδίδουν, σε θέσεις από 1 έως 5 (όπου η θέση 1 αντιστοιχεί στον πλέον σημαντικό τομέα και η θέση 5 στον πλέον ασήμαντο, μεταξύ των 5). Κατά συνέπεια οι απόλυτοι αριθμοί των δηλώσεων που εμφανίζονται στον Πίνακα 4.4 αντιστοιχούν στο πενταπλάσιο του αριθμού των ατόμων που περιέλαβαν κάθε συγκεκριμένο τομέα στην 5άδα των τομέων ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και εξειδίκευσής τους.

16

Πίνακας 4.4- Εξειδικεύσεις και Εστίαση Ενδιαφέροντος σε Τομείς Δικαίου

Τομείς Δικαίου	Σύνολο Δηλώσεων			Άνδρες			Γυναίκες		
	Αρ.	%	%	Αρ.	%	%	Αρ.	%	%
Αστικό Δίκαιο	276	15.6	100.0	105	15.6	38.0	171	15.7	62.0
Εμπορικό Δίκαιο	288	16.3	100.0	111	16.4	38.5	177	16.2	61.5
Οικογενειακό Δίκαιο	146	8.2	100.0	49	7.3	33.6	97	8.9	66.4
Ασφαλιστικό Δίκαιο	157	8.9	100.0	65	9.6	41.4	92	8.4	58.6
Εμπράγματο Δίκαιο	192	10.9	100.0	75	11.1	39.1	117	10.7	60.9
Εργατικό Δίκαιο	134	7.6	100.0	50	7.4	27.9	84	7.7	62.7
Πτωχευτικό Δίκαιο	53	3.0	100.0	20	3.0	37.7	33	3.0	62.3
Ναυτικό Δίκαιο	56	3.2	100.0	26	3.9	46.4	30	2.8	53.6
Ποινικό Δίκαιο	84	4.8	100.0	41	7.0	48.8	43	3.9	51.2
Δημόσιες Προμήθειες	89	5.0	100.0	36	5.3	40.4	53	4.9	59.6
Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας	134	7.6	100.0	45	6.7	33.6	89	8.2	66.4
Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή	156	8.8	100.0	52	7.7	33.3	104	9.5	66.7
Όλοι οι Τομείς	1765	100.0	100.0	675	100.0	38.2	1090	100.0	61.8

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

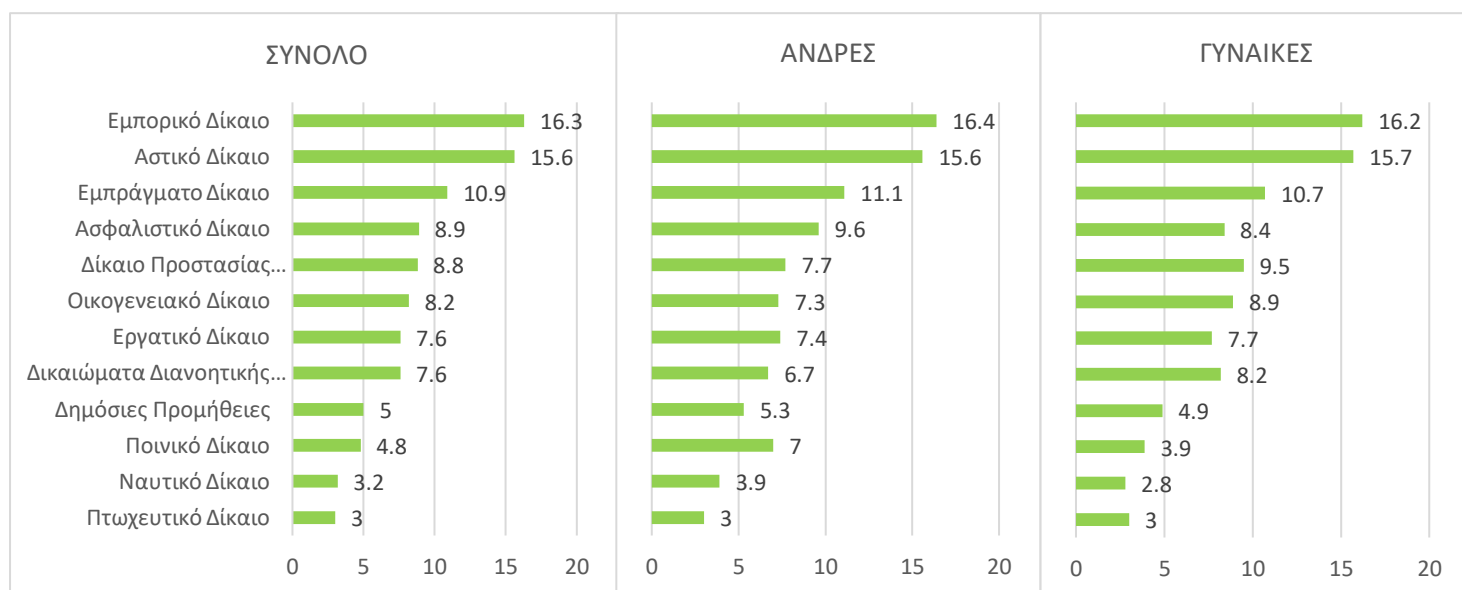
Οι κύριες παρατηρήσεις επί των στοιχείων του Πίνακα 4.4 είναι οι εξής:

- Πέντε από τους 12 τομείς Δικαίου συγκεντρώνουν ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό των δηλώσεων.
- Οι συγκεντρώσεις παρουσιάζουν χαρακτηριστικές αντιστοιχίες στις δηλώσεις ανδρών και γυναικών. Συγκεκριμένα, στους πρώτους 3 από τους 5 τομείς, η συγκέντρωση δηλώσεων είναι, για μεν το σύνολο, 42.8%, για δε τους άνδρες και τις γυναίκες 43.1%

και 42.6% αντίστοιχα. Για το σύνολο των 5 τομέων, οι συγκεντρώσεις είναι: 60.5%, 60.4% και 61.0% για το Σύνολο, τους άνδρες και τις γυναίκες αντίστοιχα.

- Η σύνθεση των 5άδων τομέων κύριου ενδιαφέροντος και εξειδίκευσης είναι, σχεδόν χωρίς εξαίρεση, ταυτόσημη και για τα δύο φύλλα. Ανεξάρτητα από διαφοροποιήσεις στην σειρά κατάταξης (εντός της 5άδας), οι τομείς Δικαίου στις 5 πρώτες θέσεις των κατατάξεων είναι οι εξής: Αστικό Δίκαιο, Εμπορικό Δίκαιο, Ασφαλιστικό Δίκαιο, Εμπράγματο και Δίκαιο Προστασίας του Καταναλωτή. Η μόνη εξαίρεση που παρατηρείται είναι ότι στις εξειδικεύσεις των γυναικών περιλαμβάνεται και το Οικογενειακό Δίκαιο, ενώ δεν περιλαμβάνεται το Ασφαλιστικό Δίκαιο.

Διάγραμμα 4.4- Εξειδικεύσεις και Εστίαση Ενδιαφέροντος σε Τομείς Δικαίου ανά φύλο και τομέα

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Οι παραπάνω παρατηρήσεις θεωρούνται βαρύνουσας σημασίας για τους σκοπούς του LAPET, δεδομένου ότι, κατά κάποιον τρόπο, προσφέρουν **ενδείξεις του μεγέθους των επιμέρους τμημάτων της συνολικής «αγοράς» των δυνητικών χρηστών των προϊόντων και των υπηρεσιών που το LAPET προτίθεται να προσφέρει**. Επιπλέον, στον βαθμό που διαπιστώνεται ότι θα ήταν χρήσιμη κάποια προσαρμογή αυτών των προϊόντων και υπηρεσιών, προκειμένου να εξυπηρετούν καλύτερα τυχόν ιδιαιτερότητες επιμέρους ομάδων χρηστών, αυτή η προσαρμογή (customization), πιθανώς θα πρέπει να περιληφθεί στις «προδιαγραφές παραγωγής» του εκπαιδευτικού υλικού του έργου. Τέλος, **τα αντικείμενα που κάθε τομέας Δικαίου πραγματεύεται, αναμένεται ότι επηρεάζουν και τον τύπο οικονομικών γνώσεων που κάθε ενεργός επαγγελματίας στον χώρο των νομικών υπηρεσιών, αντιλαμβάνεται και αναγνωρίζει ότι χρειάζεται. Και, για τον λόγο αυτόν, εκδηλώνει και σχετική «ενεργό ζήτηση» για υπηρεσίες και υποστήριξη στην προσπάθειά του να τις εξασφαλίσει η να τις αναβαθμίσει και βελτιώσει!**

Οι παρατηρήσεις αυτές αποτελούν θέματα που εξετάζονται σε επόμενες Ενότητες της Έκθεσης.

4.5 Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Η συγκρότηση του δείγματος της έρευνας αποτέλεσε βασική μέριμνα της Ομάδας, μετά την διαμόρφωση του σχετικού Ερωτηματολογίου. Οι προσκλήσεις συμμετοχής εστάλησαν, είτε άμεσα, από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, είτε έμμεσα, μέσω συνεργαζόμενων φορέων. Ταυτόχρονα, η Επιστημονική Ομάδα του LAPET απευθύνθηκε απευθείας σε αποφοίτους του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Δίκαιο και Οικονομία», οι οποίοι και αυτοί προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα.

Στην περίοδο Δεκέμβριος 2023 – Μάρτιος 2024 συγκεντρώθηκαν 353 Ερωτηματολόγια, τα οποία αποτέλεσαν το «Αρχείο προς Επεξεργασία».

Από την επεξεργασία των Ερωτηματολογίων, για διερεύνηση μιας σειράς προσωπικών και επαγγελματικών χαρακτηριστικών όσων έλαβαν μέρος στην έρευνα, διαπιστώθηκαν τα εξής:

- Η συμμετοχή των δύο φύλλων στο δείγμα της έρευνας, με αναλογίες περίπου 62% και 38%, για γυναίκες και άνδρες αντίστοιχα, θεωρείται ότι προσφέρει ένδειξη σχετικής αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος, τουλάχιστον ως προς τις αναλογίες συμμετοχής των δύο φύλλων.
- Το εκπαιδευτικό επίπεδο όσων συμμετείχαν στην έρευνα, είναι υψηλό, δεδομένου ότι το δείγμα της αποτελείται αποκλειστικά από άτομα πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπλέον το 78% διαθέτουν πρόσθετους Μεταπτυχιακούς τίτλους.
- Περίπου 8 στους 10 (83%) δηλώνουν ότι η κύρια θέση τους στον κλάδο, είναι αυτή του/της Δικηγόρου.
- Οι εξειδικεύσεις σε πέντε συγκεκριμένους Τομείς Δικαίου (Αστικό Δίκαιο, Εμπορικό Δίκαιο, Ασφαλιστικό Δίκαιο, Εμπράγματο Δίκαιο και Δίκαιο Προστασίας του Καταναλωτή), συγκεντρώνουν σημαντικό μερίδιο όσων έλαβαν μέρος στην έρευνα και παρουσιάζουν χαρακτηριστικές αντιστοιχίες στις δηλώσεις ανδρών και γυναικών.

Όλες οι παραπάνω παρατηρήσεις θεωρούνται βαρύνουσας σημασίας για τους σκοπούς του LAPET, δεδομένου ότι προσφέρουν ενδείξεις για το μέγεθος επιμέρους τμημάτων της συνολικής «αγοράς» των δυνητικών χρηστών των προϊόντων και των υπηρεσιών που το πρόγραμμα προτίθεται να προσφέρει.

5. Οικονομικές Γνώσεις και Σκοπιμότητα Εκπαιδευτικών Παρεμβάσεων

5.1 Εισαγωγικές μεθοδολογικές παρατηρήσεις

Στις Ενότητες της Έκθεσης που προηγήθηκαν, εξετάστηκαν τα χαρακτηριστικά (προσωπικά και επαγγελματικά) των 353 ατόμων που αποτελούν το Δείγμα της έρευνας, Οι δύο τύποι χαρακτηριστικών θεωρείται ότι επιδρούν σε βασικές αποφάσεις των παρόχων νομικών υπηρεσιών, ιδίως στα αρχικά στάδια της επαγγελματικής τους πορείας, δεδομένου ότι, όπως διάφορες έρευνες έχουν δείξει, τα προσωπικά χαρακτηριστικά (όχι μόνο αυτά που εδώ εξετάστηκαν, αλλά και άλλα πολλά, όπως π.χ. η οικογενειακή παράδοση η η διάρθρωση της οικονομίας στην περιοχή όπου ο νέος δικηγόρος σκοπεύει να ασκήσει δικηγορία), επηρεάζουν πολλές από τις επιλογές των νέων πτυχιούχων νομικών σχολών, ως προς τον η τους τομείς Δικαίου που τον ελκύουν και στους οποίους σκοπεύει να εξειδικευτεί.

Όσον αφορά τους στόχους του LAPET, οι επιλογές τους αυτές, σύντομα καταλήγουν στην διαπίστωση «κενών γνώσης» από τις σπουδές που προηγήθηκαν και, ανάλογα με την προσωπικότητα, τις ανάγκες και τις φιλοδοξίες καθενός και καθεμιάς, οι νέο-εισερχόμενοι στην αγορά πτυχιούχοι νομικοί, παρακινούνται και τελικά αποφασίζουν να καλύψουν τα κενά αυτά, με πρόσθετη εκπαίδευση. Το ειδικό ενδιαφέρον του LAPET και της έρευνας αυτής, αφορά βέβαια την περίπτωση των διαπιστωμένων η, τουλάχιστον, «διαισθητικά αντιληπτών», «κενών σε οικονομικές γνώσεις»!

Υπενθυμίζεται ότι η προσέγγιση της έρευνας δεν είναι η «αντικειμενική διαπίστωση» τέτοιων «κενών», αλλά, αντίθετα, η «αποτύπωση αντιλήψεων», που τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, έχουν διαμορφώσει, από την εμπειρία τους στον χειρισμό νομικών υποθέσεων, για διάφορες επιμέρους πτυχές της διαδικασίας βελτίωσης των γνώσεων που πιθανώς ήδη διαθέτουν, η την απόκτηση νέων την ανάγκη αναβάθμισης των οικονομικών τους γνώσεων.

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα προχώρησε εφαρμόζοντας την παρακάτω σταδιακή διαδικασία (4 διαδοχικά «Βήματα»):

- **ΒΗΜΑ 1^ο:** ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΓΙΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ
- **ΒΗΜΑ 2^ο:** ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ
- **ΒΗΜΑ 3^ο:** ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΗΔΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ
- **ΒΗΜΑ 4^ο:** Μετά από συνεκτίμηση των διαπιστώσεων από τα 3 προηγούμενα «Βήματα», ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΣΚΟΠΙΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ, ΓΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ /ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Κάθε ένα από τα «βήματα» αυτά, αντιστοιχήθηκε με **συγκεκριμένο ερώτημα** που τα άτομα του δείγματος κλήθηκαν να απαντήσουν (βλ. Παράρτημα Α της Έκθεσης, το οποίο περιέχει το Ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε). Έτσι, τα ερωτήματα που τέθηκαν ήταν τα εξής:

- **ΕΡΩΤΗΜΑ 1ο:** ΑΝΤΙΛΗΨΗ/ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΣΕ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

«Από τους παρακάτω τομείς Δικαίου και με βάση την εμπειρία σας από χειρισμό διαφόρων νομικών υποθέσεων, σημειώστε 5 το πολύ κατηγορίες υποθέσεων οι οποίες, κατά την εκτίμησή σας, είναι αυτές στις οποίες η ανάγκη για χρήση και αξιοποίηση οικονομικών γνώσεων, είναι πιο έντονη».

- **ΕΡΩΤΗΜΑ 2ο:** ΑΝΤΙΛΗΨΗ/ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

«Από τους παρακάτω τομείς Δικαίου και με βάση πάλι την γενική σας εμπειρία αναφορικά με την χρησιμότητα τύπων οικονομικών γνώσεων, σημειώστε 5 τύπους γνώσεων που, κατά τη γνώμη σας, είναι οι πιο χρήσιμοι».

- **ΕΡΩΤΗΜΑ 3ο:** ΑΝΤΙΛΗΨΗ/ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΤΥΠΩΝ

«Τους παραπάνω χρήσιμους, κατά την γνώμη σας, τύπους οικονομικών γνώσεων, κατατάξτε τους, κατά το δυνατόν αντικειμενικά, αναλόγως της επάρκειας των γνώσεων που ήδη διαθέτετε σε καθένα από αυτούς»

και το «καταληκτικό 4^ο Ερώτημα» :

- **ΕΡΩΤΗΜΑ 4ο:** ΑΝΤΙΛΗΨΗ/ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΤΥΠΩΝ

«Συνδυάζοντας την διαπίστωση ότι, για αποδοτικό χειρισμό νομικών υποθέσεων, είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί επάρκεια διαφόρων τύπων οικονομικών γνώσεων, αλλά, ταυτόχρονα και της αναγνώρισης ότι οι γνώσεις αυτές δεν είναι πάντα διαθέσιμες σε επαρκή ποσότητα η/και ποιότητα, προσδιορίστε τους τύπους για τους οποίους κρίνετε ότι η ανάγκη για αναβάθμιση των γνώσεων είναι πιο επιτακτική»

5.2 Ελλείψεις Γνώσεων και Κενά Δεξιοτήτων – Ανάγκες και Σπουδαιότητα Τύπων Οικονομικών Γνώσεων

Όπως αναφέρθηκε, το πρώτο βασικό ερώτημα που ετέθη από την έρευνα του LAPET, αφορούσε την διαπίστωση της «αντίληψης» που τα άτομα του δείγματος έχουν διαμορφώσει σχετικά με την ανάγκη για απόκτηση και καλλιέργεια οικονομικών γνώσεων.

Σημειώνεται ότι την υποκειμενική διαβάθμιση της σχετικής έντασης της ανάγκης οικονομικών γνώσεων σε διάφορους Τομείς Δικαίου, τα άτομα του δείγματος την εξέφρασαν, όπως οι σχετικές οδηγίες όρισαν, (α) με την επιλογή, από ένα συνολικό αριθμό **12** Τομέων Δικαίου, των 5 συγκεκριμένων Τομέων που οι ίδιοι θεωρούν ότι έχουν σχετικά μεγαλύτερη «Ανάγκη για χρήση και αξιοποίηση οικονομικών γνώσεων» διαφόρων τόπων και, αμέσως μετά, (β) με την «κατάταξη» των 5 επιλογών τους, σε **θέσεις από 1 έως 5**, όπου στην θέση **1** τοποθετείται ο Τομέας όπου την σχετική «ανάγκη» την αντιλαμβάνονται ως «πλέον έντονη», ενώ στην θέση **5** κατατάσσεται, σύμφωνα πάλι με την αντίληψή του, ο Τομέας με την σχετικά «ελάχιστη», μεταξύ των 5 Τομέων Δικαίου.

Από τον **Πίνακα 5.1** φαίνεται ότι, οι αντιλήψεις των μελών του Δείγματος της Έρευνας, συγκλίνουν στο ότι, **στις 5 πρώτες θέσεις από άποψη «έντασης ανάγκης για οικονομικές γνώσεις», τοποθετούνται οι τομείς Εμπορικού, Αστικού, Οικογενειακού, Πτωχευτικού και Ασφαλιστικού Δικαίου.** Πολύ ασθενέστερη θεωρείται η αντίστοιχη ένταση στους Τομείς Εμπράγματος Δικαίου, Δικαίου Προστασίας Διανοητικής Ιδιοκτησίας, Εργατικού και Ναυτικού Δικαίου, με τους υπόλοιπους 3 τομείς να τοποθετούνται σε ενδιάμεσες θέσεις. Μεταξύ αυτής της τελευταίας Ομάδας είναι και η «**Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου**», η οποία δεν αποτελεί βέβαια «Τομέα Δικαίου», αλλά είναι και αυτή δραστηριότητα ουσιαστικής σημασίας για τον επαγγελματία πάροχο νομικών υπηρεσιών, για την οποία απαιτούνται ειδικές οικονομικές γνώσεις και ειδικότερα γνώσεις οργάνωσης επιχειρήσεων.

Πίνακας 5.1- Δηλώσεις των ατόμων που συμμετείχαν στην Έρευνα, αναφορικά με την Ένταση της Ανάγκης Οικονομικών Γνώσεων

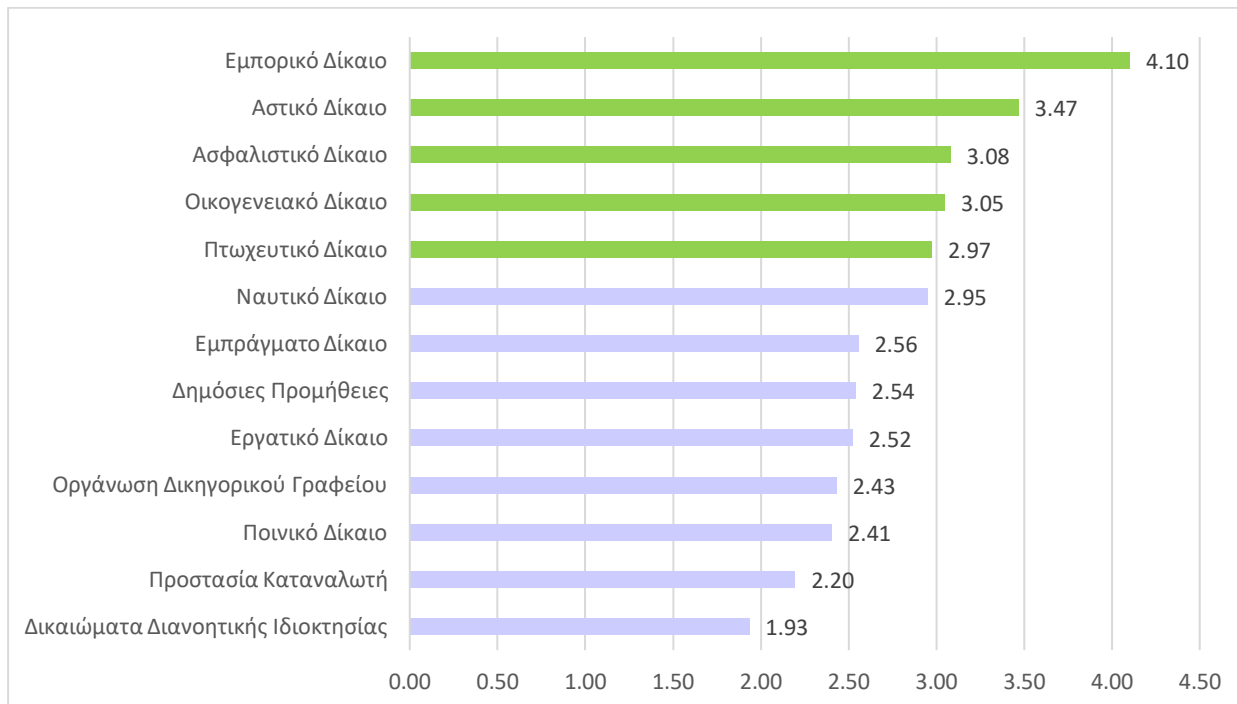
Τομείς Δικαίου	Δείκτης Έντασης της Ανάγκης Οικονομικών Γνώσεων, σε Τομείς Δικαίου		
	Κλίμακα LAPET	«Αντεστραμμένη» Κλίμακα	Σειρά Κατάταξης (Lp & Lk)
Αστικό Δίκαιο	2.53	3.47	2
Εμπορικό Δίκαιο	1.90	4.10	1
Οικογενειακό Δίκαιο	2.95	3.05	4
Ασφαλιστικό Δίκαιο	2.92	3.08	3
Εμπράγματο Δίκαιο	3.44	2.56	7
Εργατικό Δίκαιο	3.48	2.52	9

Πτωχευτικό Δίκαιο	3.03	2.97	5
Ναυτικό Δίκαιο	3.05	2.95	6
Ποινικό Δίκαιο	3.59	2.41	11
Δημόσιες Προμήθειες	3.46	2.54	8
Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας	4.07	1.93	13
Προστασία Καταναλωτή	3.80	2.20	12
Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου	3.57	2.43	10

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Σημείωση 1: Οι Δείκτες που περιέχονται στον Πίνακα έχουν υπολογιστεί ως «σταθμισμένοι Μέσοι Όροι», των ενδείξεων που αφορούν τις θέσεις 1 έως 5 στις οποίες τοποθετήθηκε κάθε τύπος Οικονομικών Γνώσεων, από τα άτομα του Δείγματος, ομαδοποιημένα αναλόγως Τομέα Δικαίου. Η στάθμιση έγινε βάσει της ποσοστιαίας συχνότητας δηλώσεων κάθε μιας από τις 5 εναλλακτικές θέσεις

Σημείωση 2: Ο τρόπος «κατάταξης» σε θέσεις 1 έως 5, με φθίνουσα σειρά, που εφαρμόζεται εδώ, αλλά και σε επόμενες ανάλογες περιπτώσεις, διαφέρει από την γνωστή «κλίμακα Likert – Likert Scale», η οποία βασίζεται σε «οιονεί-βαθμολόγηση» με αύξουσα σειρά 1-5 βαθμών, όπου οι 5 βαθμοί δίδονται στην πλέον σημαντική περίπτωση και ο ελάχιστος βαθμός 1 στην ελάχιστα σημαντική. Σημειώνεται πάντως, ότι οι δύο «δείκτες» που προκύπτουν, είναι εύκολα και άμεσα μετατρέψιμοι, μέσω της εξίσωσης $[Lk = 6 - Lp]$, όπου Lk είναι η «βαθμολογία 1-5» της κλίμακας Likert και Lp είναι η «σειρά κατάταξης» LAPET.

Διάγραμμα 5.1- Δηλώσεις του δείγματος, αναφορικά με την Ένταση της Ανάγκης Οικονομικών Γνώσεων

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

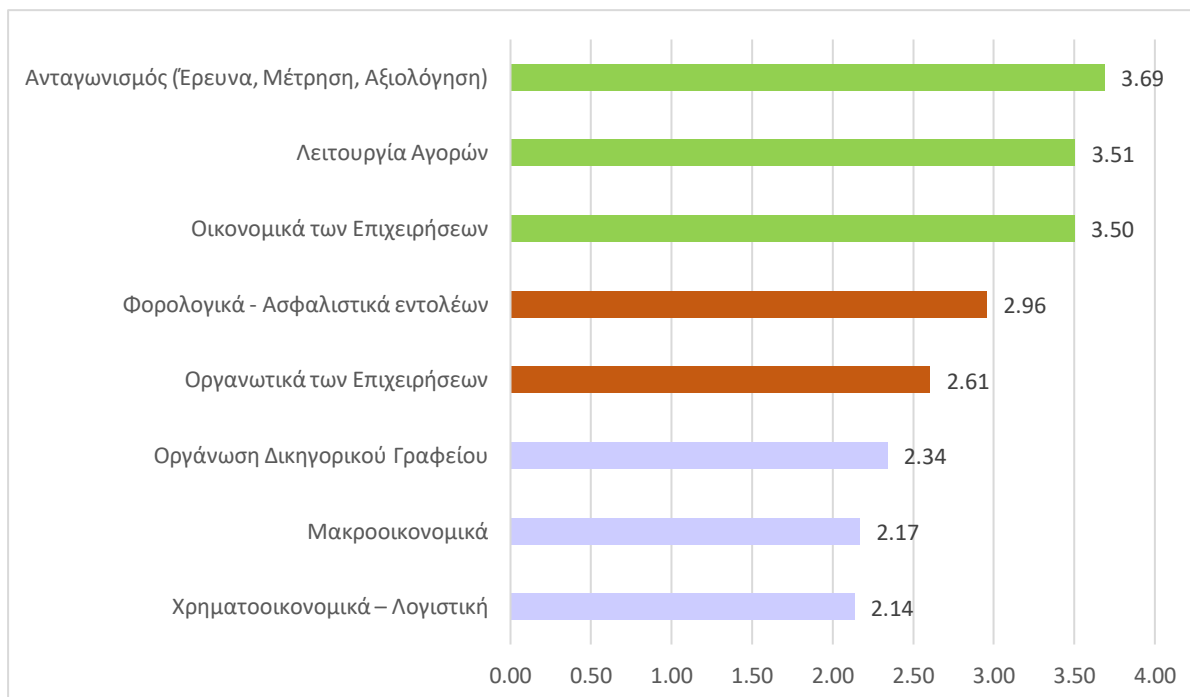
5.3 Ελλείψεις γνώσεων και Κενά Δεξιοτήτων – Χρησιμότητα Τύπων Οικονομικών Γνώσεων

Την διαπίστωση των «αντιλήψεων» που έχουν διαμορφωθεί στις διάφορες υπο-ομάδες του Δείγματος της έρευνας, αναφορικά με την χρησιμότητα των οικονομικών γνώσεων – αναβαθμισμένων ή και νέων – για τους επαγγελματίες παρόχους νομικών υπηρεσιών, εξειδικευμένων σε διάφορους Τομείς Δικαίου, ακολουθεί, με τρόπο ανάλογο με αυτόν που επιγράφηκε νωρίτερα, η διερεύνηση των «αντιλήψεων» των μελών του Δείγματος, σχετικά με τον «Βαθμό Χρησιμότητας» επιμέρους τύπων Οικονομικών Γνώσεων. Οκτώ τέτοιοι τύποι «προσφέρθηκαν» στα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, προκειμένου να αξιολογηθεί η «χρησιμότητά» τους. Μια πρώτη προσέγγιση, σε επίπεδο συνολικής αξιολόγησης, επιχειρείται μέσω των Δεικτών που εμφανίζονται στον Πίνακα 5.2.

Πίνακας 5.2- Δείκτες Έντασης της Χρησιμότητας Τύπων Οικονομικών Γνώσεων

Τύποι Οικονομικών Γνώσεων	Δείκτης Χρησιμότητας Τύπων Οικονομικών Γνώσεων		
	Κλίμακα LAPET	«Αντεστραμμένη» Κλίμακα	Σειρά Κατάταξης
Λειτουργία των Αγορών	2.49	3.51	2
Ανταγωνισμός (Έρευνα, Μέτρηση, Αξιολόγηση)	2.31	3.69	1
Οικονομικά των Επιχειρήσεων	2.50	3.50	3
Οργανωτικά των Επιχειρήσεων	3.39	2.61	5
Μακροοικονομικά	3.83	2.17	7
Φορολογικά – Ασφαλιστικά Εντολέων	3.04	2.96	4
Χρηματοοικονομικά - Λογιστική	3.86	2.14	8
Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου	3.66	2.34	6

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Διάγραμμα 5.2- Δείκτες Έντασης της Χρησιμότητας Τύπων Οικονομικών Γνώσεων

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Στις τρεις πρώτες θέσεις της σχετικής κατάταξης, τοποθετούνται γνώσεις που συμβάλλουν στην Κατανόηση του Τρόπου Λειτουργίας των Αγορών, γνώσεις σχετικά με τον

Ανταγωνισμό και Οικονομικά θέματα των Επιχειρήσεων. Ακολουθούν τα Φορολογικά – Ασφαλιστικά θέματα των εντολέων και Οργανωτικά θέματα επιχειρήσεων. Στις τρεις τελευταίες θέσεις της σχετικής κατάταξης, τοποθετούνται τα Μακροοικονομικά θέματα, η Χρηματοοικονομική και τα Λογιστικά και οι γνώσεις που αφορούν την Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου.

Πίνακας 5.2 Β- Χρησιμότητα Τύπων Οικονομικών Γνώσεων

Από τους 8 παρακάτω τύπους οικονομικών γνώσεων, με βάση και πάλι την γενική σας εμπειρία σας αναφορικά με την χρησιμότητα τους, επιλέξτε τους τύπους που, κατά τη γνώμη σας, είναι οι πιο χρήσιμοι και κατατάξτε τους κατά σειρά χρησιμότητας [Κατάταξη 1-5, όπου 1: ο πιο χρήσιμος και 5: ο λιγότερο χρήσιμος].

Τομείς Δικαίου	Χρησιμότητα Τύπων Οικονομικών Γνώσεων																				ΣΥΝΟΛΟ						
	7.1 Λειτουργία Αγορών			7.2 Ανταγωνισμός (Έρευνα,			7.3 Οικονομικά των			7.4 Οργανωτικά των			7.5 Μακροοικονομικά			7.6 Φορολογικά - Ασφαλιστικά			7.7 Χρηματοοικονομικ					7.8 Οργάνωση Δικηγορικού			
	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ			
6.1 Αστικό Δίκαιο	183	16%	13%	182	16%	13%	199	18%	13%	111	10%	12%	53	5%	12%	103	9%	12%	139	13%	13%	140	13%	12%	1110	100%	13%
6.2 Εμπορικό Δίκαιο	258	16%	18%	244	15%	18%	282	18%	18%	162	10%	18%	79	5%	18%	152	10%	18%	199	13%	18%	204	13%	18%	1580	100%	18%
6.3 Οικογενειακό Δίκαιο	102	17%	7%	97	16%	7%	113	19%	7%	63	10%	7%	43	7%	10%	44	7%	5%	64	10%	6%	84	14%	7%	610	100%	7%
6.4 Ασφαλιστικό Δίκαιο	174	17%	12%	158	16%	12%	177	18%	11%	100	10%	11%	57	6%	13%	92	9%	11%	113	11%	10%	124	12%	11%	995	100%	11%
6.5 Εμπράγματο Δίκαιο	104	17%	7%	93	15%	7%	109	18%	7%	71	11%	8%	33	5%	8%	57	9%	7%	75	12%	7%	78	13%	7%	620	100%	7%
6.6 Εργατικό Δίκαιο	93	16%	6%	90	16%	7%	104	18%	7%	68	12%	8%	42	7%	10%	52	9%	6%	56	10%	5%	60	11%	5%	565	100%	6%
6.7 Πτωχευτικό Δίκαιο	87	15%	6%	79	14%	6%	106	18%	7%	69	12%	8%	36	6%	8%	75	13%	9%	71	12%	6%	62	11%	5%	585	100%	7%
6.8 Ναυτικό Δίκαιο	30	15%	2%	25	13%	2%	33	17%	2%	25	13%	3%	11	6%	3%	27	14%	3%	27	14%	2%	22	11%	2%	200	100%	2%
6.9 Ποινικό Δίκαιο	25	14%	2%	20	11%	1%	33	18%	2%	23	12%	3%	12	6%	3%	26	14%	3%	24	13%	2%	22	12%	2%	185	100%	2%
6.10 Δημόσιες Προμήθειες	53	14%	4%	50	14%	4%	70	19%	4%	42	11%	5%	19	5%	4%	48	13%	6%	48	13%	4%	40	11%	3%	370	100%	4%
6.11 Δικαιώματα Διανομής	77	17%	5%	81	18%	6%	81	18%	5%	29	6%	3%	11	2%	3%	33	7%	4%	70	15%	6%	78	17%	7%	460	100%	5%
6.12 Προστασία Καταναλωτή	111	17%	8%	110	17%	8%	114	18%	7%	50	8%	6%	19	3%	4%	46	7%	5%	88	14%	8%	102	16%	9%	640	100%	7%
6.13 Οργάνωση Δικηγορίας	143	16%	10%	141	16%	10%	159	18%	10%	77	9%	9%	25	3%	6%	85	9%	10%	131	14%	12%	144	16%	12%	905	100%	10%
ΣΥΝΟΛΟ	1440	16%	100%	1370	16%	100%	1580	18%	100%	890	10%	100%	440	67%	100%	840	10%	100%	1105	13%	100%	1160	13%	100%	8825	100%	100%
	2			3			1												5			4					

Πηγή: Επεξεργασία αποτελεσμάτων έρευνας

Στον **Πίνακα 5.2B** παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ίδιας ουσιαστικά διερεύνησης, αλλά, την φορά αυτή, σε συνδυασμό με τους Τομείς Δικαίου, οι οποίοι, σύμφωνα με δηλώσεις των άμεσα ενδιαφερομένων, χαρακτηρίζονται ως «τομείς σχετικής προτεραιότητας». Ο συγκεκριμένος Πίνακας μπορεί να αναγνωσθεί και αξιοποιηθεί με 2 τρόπους: (α) Συγκρίνοντας τα ποσοστά του συνολικού αριθμού δηλώσεων, για τους διάφορους τύπους οικονομικών γνώσεων, για κάθε Τομέα Δικαίου (οριζόντια κατανομή), αναγνωρίζουμε την κατανομή των δηλώσεων κάθε Τομέα Δικαίου, σε επιμέρους τύπους οικονομικών γνώσεων, (β) Συγκρίνοντας τα ποσοστά κατανομής συγκεκριμένου τύπου οικονομικών γνώσεων σε διαφορετικούς Τομείς Δικαίου (κάθετη κατανομή), αναγνωρίζουμε την διάρθρωση της «ζήτησης» για κάθε τύπο οικονομικών γνώσεων, από χρήστες με εξειδίκευση και επαγγελματικό ενδιαφέρον σε διάφορους Τομείς Δικαίου.

Στους Πίνακες αυτής της μορφής (πλην του 5.2B, θα ακολουθήσουν και δύο ακόμα, οι 5.3B και 5.4B) θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι Δηλώσεις προέρχονται από όσα **άτομα περιλαμβάνουν τον συγκεκριμένο Τομέα Δικαίου στους 5 πιο σημαντικούς για τους ίδιους**, ανεξάρτητα από την κατάταξη του μέσα στην 5άδα, ενώ **ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ θεωρούν τον συγκεκριμένο τύπο γνώσεων από τους πιο σημαντικούς** (μεταξύ των 5 πιο σημαντικούς, από τους 8) και πάλι ανεξάρτητα από την κατάταξη του μέσα στην 5άδα. Επομένως, το πλήθος των Δηλώσεων εκφράζει τον «όγκο» αναφορών που γίνονται από όσους συμμετέχουν στο Δείγμα, για την μεταβλητή στην οποία αναφέρεται ο συγκεκριμένος Πίνακας (Χρησιμότητα, Επάρκεια, Σκοπιμότητα παρέμβασης, στους Πίνακες 5.2B, 5.3B και 5.4B αντίστοιχα).

Από τις «οριζόντιες κατανομές», παρατηρούμε, ενδεικτικά, τα εξής:

- Γενικά, ανεξάρτητα δηλαδή Τομέα Δικαίου, σχετικά υψηλότερη προτεραιότητα (5 πρώτες θέσεις), αποδίδεται σε γνώσεις που αφορούν τα Οικονομικά των Επιχειρήσεων, την Λειτουργία των Αγορών, τα θέματα Ανταγωνισμού, Χρηματοοικονομικά θέματα και Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου.
- Αντίθετα, σχετικά χαμηλή εμφανίζεται να είναι η ζήτηση για Μακροοικονομικά Θέματα, Οργανωτικά των Επιχειρήσεων και Φορολογικά-Ασφαλιστικά Θέματα.

Σημειώνεται ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, επιβεβαιώνονται οι διαπιστώσεις που και νωρίτερα αναφέρθηκαν. Από δε τις κατανομές που αφορούν συγκεκριμένους Τομείς Δικαίου, και πάλι επιβεβαιώνονται οι ιεραρχήσεις της ζήτησης επιμέρους τύπων γνώσεων εκ μέρους των κύριων Τομέων Δικαίου.

5.4 Αντιλήψεις Επάρκειας Οικονομικών Γνώσεων

Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, προκειμένου να εξασφαλιστούν ενδείξεις για την εκλογίκευση και τον σκόπιμο προσανατολισμό εκπαιδευτικού χαρακτήρα παρεμβάσεων, οι οποίες αποσκοπούν να καλύψουν τα τυχόν «κενά» οικονομικών γνώσεων, είναι απαραίτητο, να

αντιστοιχηθούν οι «αντιλήψεις» για την χρησιμότητα οικονομικών γνώσεων, με αντίστοιχες αντιλήψεις για την σχετική «επάρκεια» τέτοιων γνώσεων που πιθανώς ο πάροχος νομικών υπηρεσιών, ήδη διαθέτει. Προφανώς, **κατά τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, των οποίων ο αριθμός και το εύρος είναι αναπόφευκτα πεπερασμένοι, προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί, σε συνδυασμούς (Τομείς Δικαίου – Τύποι Οικονομικών Γνώσεων), όπου η «χρησιμότητα» οικονομικών γνώσεων είναι σχετικά υψηλή και η «επάρκεια» είναι σχετικά χαμηλή!**

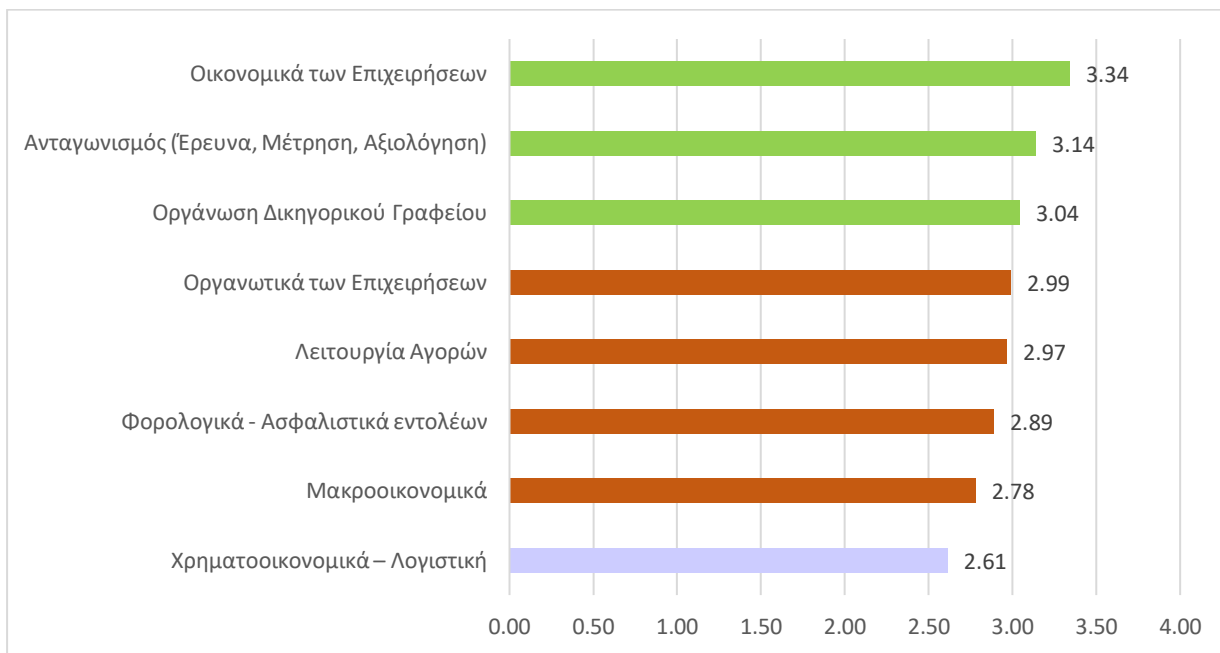
Στον Πίνακα 5.3. εμφανίζονται οι «Δείκτες Σχετικής Επάρκειας Οικονομικών Γνώσεων», που υπολογίστηκαν, με χρήση της γνωστής πλέον μεθόδου, για τους 8 τύπους Γνώσεων. Οι τιμές των Δεικτών είναι σχετικά υψηλές, με τιμές της τάξεως του 3.00 για 5 από τους 8 τύπους γνώσεων, με τις **3 πρώτες θέσεις να καταλαμβάνονται από τύπους γνώσεων που αφορούν τον Ανταγωνισμό, τα Οικονομικά των Επιχειρήσεων και την Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου** (ο μόνος «τομέας» που δεν αποτελεί «τομέα Δικαίου», αλλά δεν παύει, για φανερούς λόγους, να ενδιαφέρει και τους επαγγελματίες παρόχους νομικών υπηρεσιών). Οι παρατηρήσεις αυτές, επαληθεύονται ουσιαστικά και από τα στοιχεία του Πίνακα 5.3B, με πρόσθετα ευρήματα που αφορούν την κατανομή των διαφόρων τύπων οικονομικών γνώσεων, στους Τομείς Δικαίου.

Πίνακας 5.3- Επάρκεια Οικονομικών Γνώσεων από δηλώσεις του δείγματος

Τύποι Οικονομικών Γνώσεων	Δείκτης Επάρκειας Τύπων Οικονομικών Γνώσεων		
	Κλίμακα LAPET	«Αντεστραμμένη» Κλίμακα	Σειρά Κατάταξης
Λειτουργία των Αγορών	3.03	2.97	5
Ανταγωνισμός (Έρευνα, Μέτρηση, Αξιολόγηση)	2.86	3.14	2
Οικονομικά των Επιχειρήσεων	2.66	3.34	1
Οργανωτικά των Επιχειρήσεων	3.01	2.99	4
Μακροοικονομικά	3.22	2.78	7
Φορολογικά – Ασφαλιστικά Εντολέων	3.11	2.89	6
Χρηματοοικονομικά - Λογιστική	3.39	2.61	8
Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου	2.96	3.04	3

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Διάγραμμα 5.3- Επάρκεια Οικονομικών Γνώσεων από δηλώσεις του δείγματος

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Πίνακας 5.3 Β- Επάρκεια Οικονομικών Γνώσεων

Για τους 13 παρακάτω τομείς Δικαίου, έχοντας κατατάξει διάφορους τύπους οικονομικών γνώσεων αναλόγως της χρησιμότητάς τους κατατάξετε τώρα, κατά το δυνατόν αντικειμενικά, την επάρκεια των γνώσεων που ήδη διαθέτετε για τους 5 από τους τύπους αυτούς [Κατάταξη 1-5, όπου 1: ο τύπος γνώσεων στον οποίο θεωρείτε ότι ήδη διαθέτετε την υψηλότερη επάρκεια και 5: την χαμηλότερη].

Τομείς Δικαίου	Επάρκεια Τύπων Οικονομικών Γνώσεων															ΣΥΝΟΛΟ												
	8.1 Λειτουργία Αγορών			8.2 Ανταγωνισμός (Έρευνα,			8.3 Οικονομικά των			8.4 Οργανωτικά των			8.5 Μακροοικονομικά			8.6 Φορολογικά - Ασφαλιστικά			8.7 Χρηματοοικονομικ			8.8 Οργάνωση Δικηγορικού			Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	
	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ							
6.1 Αστικό Δίκαιο	159	14%	13%	164	15%	13%	170	15%	12%	135	12%	13%	83	7%	13%	118	11%	12%	125	11%	12%	156	14%	12%	1110	100%	13%	
6.2 Εμπορικό Δίκαιο	221	14%	18%	230	15%	18%	247	16%	18%	193	12%	18%	112	7%	18%	168	11%	18%	185	12%	17%	224	14%	18%	1580	100%	18%	
6.3 Οικογενειακό Δίκαιο	86	14%	7%	95	16%	7%	103	17%	7%	75	12%	7%	51	8%	8%	55	9%	6%	61	10%	6%	84	14%	7%	610	100%	7%	
6.4 Ασφαλιστικό Δίκαιο	143	14%	12%	155	16%	12%	160	16%	12%	120	12%	11%	77	8%	12%	96	10%	10%	111	11%	10%	133	13%	11%	995	100%	11%	
6.5 Εμπράγματο Δίκαιο	81	13%	7%	88	14%	7%	96	15%	7%	88	14%	8%	46	7%	7%	64	10%	7%	71	11%	7%	86	14%	7%	620	100%	7%	
6.6 Εργατικό Δίκαιο	80	14%	7%	87	15%	7%	92	16%	7%	69	12%	7%	51	9%	8%	54	10%	6%	61	11%	6%	71	13%	6%	565	100%	6%	
6.7 Πτωχευτικό Δίκαιο	82	14%	7%	80	14%	6%	92	16%	7%	74	13%	7%	44	8%	7%	74	13%	8%	58	10%	5%	81	14%	6%	585	100%	7%	
6.8 Ναυτικό Δίκαιο	26	13%	2%	26	13%	2%	31	16%	2%	24	12%	2%	11	6%	2%	27	14%	3%	29	15%	3%	26	13%	2%	200	100%	2%	
6.9 Ποινικό Δίκαιο	24	13%	2%	21	11%	2%	31	17%	2%	22	12%	2%	17	9%	3%	24	13%	3%	23	12%	2%	23	12%	2%	185	100%	2%	
6.10 Δημόσιες Προμήθειες	47	13%	4%	50	14%	4%	53	14%	4%	46	12%	4%	27	7%	4%	53	14%	6%	41	11%	4%	53	14%	4%	370	100%	4%	
6.11 Δικαιώματα Διανομής	53	12%	4%	65	14%	5%	69	15%	5%	45	10%	4%	28	6%	4%	51	11%	5%	73	16%	7%	76	17%	6%	460	100%	5%	
6.12 Προστασία Καταναλωτή	88	14%	7%	97	15%	8%	98	15%	7%	62	10%	6%	38	6%	6%	64	10%	7%	92	14%	9%	101	16%	8%	640	100%	7%	
6.13 Οργάνωση Δικηγορίας	125	14%	10%	127	14%	10%	133	15%	10%	92	10%	9%	50	6%	8%	102	11%	11%	130	14%	12%	146	16%	12%	905	100%	10%	
ΣΥΝΟΛΟ	1215	14%	100%	1285	15%	100%	1375	16%	100%	1045	12%	100%	635	7%	100%	950	100%	1060	12%	100%	1260	14%	100%	8825	100%			
	4			2			1												5			3						

Πηγή: Επεξεργασία αποτελεσμάτων έρευνας

Η ερμηνεία ωστόσο των παραγόντων που οδηγούν σε διαμόρφωση της αντίληψης για φαινομενικά υψηλή επάρκεια γνώσεων και του πως αυτό επηρεάζει αποφάσεις που αφορούν στον σχεδιασμό εκπαιδευτικού χαρακτήρα παρεμβάσεων, προβληματίζει! Λογικά, η καταγραφή που νωρίτερα διαπιστώθηκε για γενικά έντονη ανάγκη εμπλουτισμού των οικονομικών γνώσεων, θα προδιέθετε κάποιον να αναμένει, έστω και σε επίπεδο «αντίληψεων», χαμηλές τιμές «επάρκειας», αντίθετα δηλαδή με αυτό το οποίο, κατά κάποιον τρόπο, εμφανίζουν οι Δείκτες του Πίνακα 5.3!

Οι λόγοι που θα μπορούσαν να εξηγήσουν την μη-εμφάνιση αντίθετων τάσεων στις 2 κρίσιμες παραμέτρους «αντίληψη ανάγκης – αντίληψη επάρκειας», θα μπορούσαν να είναι:

(α) Η μέθοδος «κατάταξης» των τύπων οικονομικών γνώσεων, δεν προσφέρεται για ιεράρχηση με βάση την βαθμολογία που θα αποδίδετε π.χ. στην Κλίμακα Likert, αφού στην πρώτη κάθε τύπος επιτρέπεται να καταλάβει μία μόνο θέση κατάταξης.

(β) Η έννοια της «επάρκειας» προϋποθέτει περίπου σαφή αντίληψη (αν όχι και «επαρκή γνώση») του «επιπέδου» συγκεκριμένου τύπου γνώσεων, προς το οποίο το υφιστάμενο επίπεδο προσεγγίζει. Εξ' άλλου, η «αντίληψη» της μεταξύ των δύο επιπέδων απόστασης, είναι αυτή που ορίζει την «ανεπάρκεια»!

(γ) Ένας τρίτος λόγος θα μπορούσε να είναι το ότι, μη έχοντας σαφή αντίληψη του δυνητικού και, υπό ομαλές συνθήκες και υπό προϋποθέσεις, επιδιωκτέου και επιτεύξιμου επιπέδου γνώσεων, ο πάροχος αρκείται στο επίπεδο γνώσεων που πράγματι κατέχει και πιθανώς αξιοποιεί και από το οποίο το, κατά τη γνώμη του, «επιδιωκτέο» δεν απέχει πολύ! Επομένως, η υποκειμενική αντίληψη που διαμορφώνει είναι αυτή της σχετικής και μάλλον υψηλής, «επάρκειας»!

Ένα ενδιαφέρον μήνυμα που προκύπτει από την παραπάνω συζήτηση, είναι ότι, κατά τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων, θα πρέπει πιθανώς να προβλεφθεί, πριν από την αναζήτηση τρόπων κάλυψης «κενών γνώσης και ελλειμμάτων δεξιοτήτων», **να επιδιωχθεί, διαδοχικά, πρώτα η διάγνωση, με αντικειμενικό τρόπο (π.χ. διάφορα tests) των «κενών γνώσης», να ακολουθήσει η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων αυτών και, στη συνέχεια, η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση ως προς το τι θα έπρεπε, αντικειμενικά - και όχι υποκειμενικά, να αποτελεί, για τους εκπαιδευόμενους, το επιδιωκτέο επίπεδο αυτών των γνώσεων και δεξιοτήτων!** Μέσω αυτής της σειράς ενεργειών, οι «αντιλήψεις» που αφορούν την «επάρκεια» ή μη των γνώσεων και των δεξιοτήτων, θα προσαρμόζονταν ουσιαστικά ως προς την αξιοπιστία τους.

5.5 Εκτίμηση της Σκοπιμότητας Εκπαιδευτικών Παρεμβάσεων και Θεματικές Προτεραιότητες

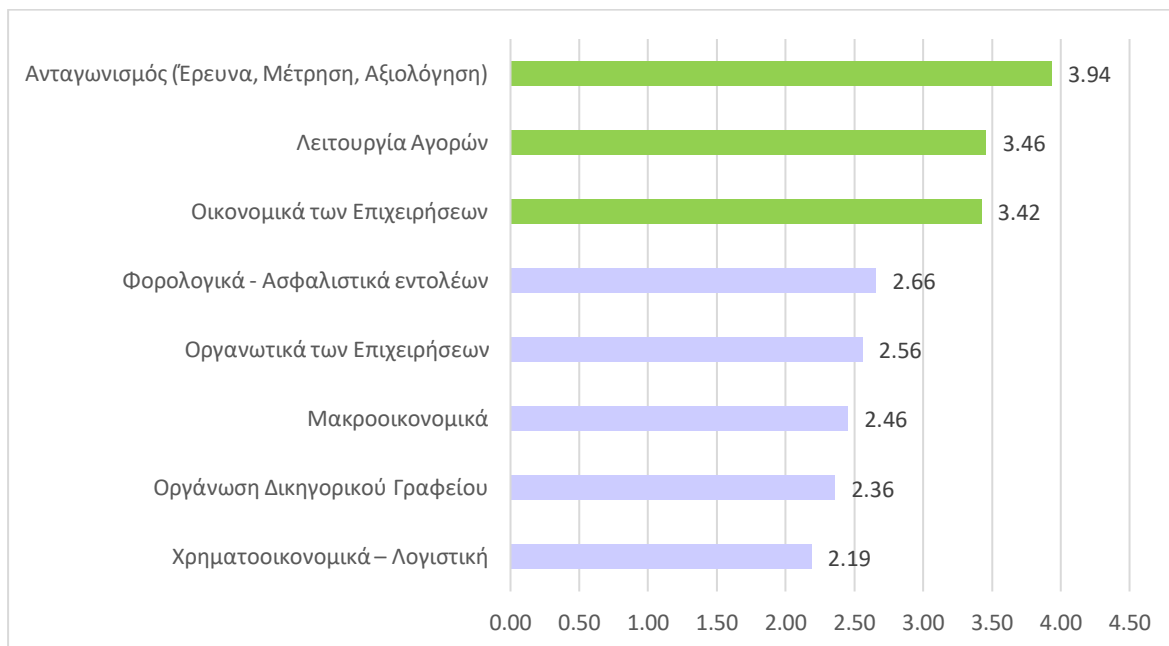
Όπως σημειώθηκε στις Εισαγωγικές Παρατηρήσεις και στην παράθεση των Στόχων της έρευνας, τελική επιδίωξή της είναι να προσδιορίσει και να προτείνει στους σχεδιαστές των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων του LAPET, θεματολογία εκπαίδευσης που κρίνεται κατάλληλη για άτομα της συγκεκριμένης επαγγελματικής ομάδας.

Προκειμένου να αντληθούν οι απόψεις του Δείγματος, τέθηκε σε όλους όσους συμμετείχαν στην έρευνα, το εξής Ερώτημα (παρατίθεται ελαφρώς αναδιατυπωμένη η Ερώτηση 9 του Ερωτηματολογίου της Έρευνας, Βλ.: Παράρτημα Α):

«...συνδυάζοντας την διαπίστωση ότι, για τον αποδοτικό χειρισμό διαφόρων κατηγοριών νομικών υποθέσεων είναι χρήσιμο να εξασφαλιστεί επάρκεια διαφόρων τύπων οικονομικών γνώσεων, αλλά ταυτόχρονα και της αναγνώρισης ότι οι γνώσεις αυτές δεν είναι πάντα διαθέσιμες σε επαρκή ποσότητα ή/και ποιότητα, προκύπτει η ανάγκη αναβάθμισής τους. Επιλέξτε 5 από τους 8 τύπους οικονομικών γνώσεων και κατατάξτε τους σε θέσεις 1 έως 5...».

Προφανώς, συνδυάζοντας τις ενδείξεις, που σε προηγούμενες Ενότητες παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν, αναφορικά με τις «αντιλήψεις» τους για την «σκοπιμότητα» και, στην συνέχεια για την «επάρκεια» γνώσεων, οι συμμετέχοντες στην έρευνα κατέληξαν στις κατατάξεις που τους ζητήθηκαν. Επί των κατατάξεων, υπολογίστηκαν οι σχετικοί Δείκτες που παρουσιάζονται στους Πίνακες 5.4 και 5.4B. Στα ευρήματα που καταχωρούνται στον πρώτο από τους δύο αυτούς Πίνακες, παρατηρούμε τα εξής:

- Επιβεβαιώνονται, για άλλη μία φορά, οι προτεραιότητες που αποδίδονται στην Σκοπιμότητα Εκπαιδευτικών Παρεμβάσεων και τα μηνύματα προς τους σχεδιαστές και παραγωγούς εκπαιδευτικού υλικού του LAPET.
- Στις προτεραιότητες που αναδεικνύονται, προηγούνται οι τύποι γνώσεων που αφορούν: **Θέματα Ανταγωνισμού, Λειτουργία των Αγορών και τα Οικονομικά των Επιχειρήσεων.**
- Ακολουθούν (Θέσεις 4 και 5) τα **Φορολογικά και Ασφαλιστικά Θέματα** των εντολέων και επίσης τα **Οργανωτικά Θέματα των Επιχειρήσεων**
- Τέλος, σε χαμηλότερες θέσεις Κατάταξης, τοποθετούνται τα **Μακροοικονομικά Θέματα, τα Χρηματοοικονομικά Θέματα και Θέματα Λογιστικής** και τα **Θέματα Οργάνωσης Δικηγορικού Γραφείου.**

Διάγραμμα 5.4- Δείκτες Σκοπιμότητας Εκπαιδευτικών Παρεμβάσεων

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Πίνακας 5.4- Δείκτες Σκοπιμότητας Εκπαιδευτικών Παρεμβάσεων

Τύποι Οικονομικών Γνώσεων	Δείκτης Σκοπιμότητας Εκπαιδευτικών Παρεμβάσεων για Αναβάθμιση Οικονομικών Γνώσεων		
	Κλίμακα LAPET	«Αντεστραμμένη» Κλίμακα	Σειρά Κατάταξης
Λειτουργία των Αγορών	2.54	3.46	2
Ανταγωνισμός (Έρευνα, Μέτρηση, Αξιολόγηση)	2.06	3.94	1
Οικονομικά των Επιχειρήσεων	2.58	3.42	3
Οργανωτικά των Επιχειρήσεων	3.44	2.56	5
Μακροοικονομικά	3.54	2.46	6
Φορολογικά – Ασφαλιστικά Εντολέων	3.34	2.66	4
Χρηματοοικονομικά - Λογιστική	3.81	2.19	8
Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου	3.64	2.36	7

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Ο Πίνακας 5.4B που ολοκληρώνει την παρουσίαση, επιβεβαιώνει τις προηγούμενες επισημάνσεις και ειδικά την ανάδειξη των τύπων οικονομικών γνώσεων οι οποίοι ουσιαστικά προτείνονται ως «κατά προτεραιότητες» αντικείμενα εκπαιδευτικών παρεμβάσεων. Στον συγκεκριμένο αυτό Πίνακα (που αποτελεί και σύνθεση των δύο Πινάκων που προηγήθηκαν - 5.2B και 5.3B), αναδεικνύεται ο **«οριζόντιος»** χαρακτήρας ορισμένων τύπων οικονομικών γνώσεων, όπως οι:

- **Θέματα Λειτουργίας των Αγορών (9.1)**
- **Θέματα Ανταγωνισμού (9.2) και**
- **Οικονομικά Θέματα Επιχειρήσεων (9.3)**

Για τους τρεις αυτούς τύπους οικονομικών γνώσεων, η **επισήμανση της σκοπιμότητας εκπαιδευτικών παρεμβάσεων αφορά, «οριζόντια», όλους τους Τομείς Δικαίου.**

Ταυτόχρονα, αναδεικνύεται η **σκοπιμότητα εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, με αντικείμενο ορισμένους τύπους οικονομικών γνώσεων οι οποίες αφορούν συγκεκριμένους Τομείς Δικαίου.** Τέτοιοι τύποι είναι π.χ. τα **Χρηματοοικονομικά Θέματα (9.7), η Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου (9.8) , τα Φορολογικά – Ασφαλιστικά Θέματα (9.6).**

Οι τελικές αυτές επισημάνσεις εκφράζονται παραστατικά και στο σχετικό Διάγραμμα που ακολουθεί.

Πίνακας 5.4 Β- Ανάγκη Αναβάθμισης Τύπων Οικονομικών Γνώσεων

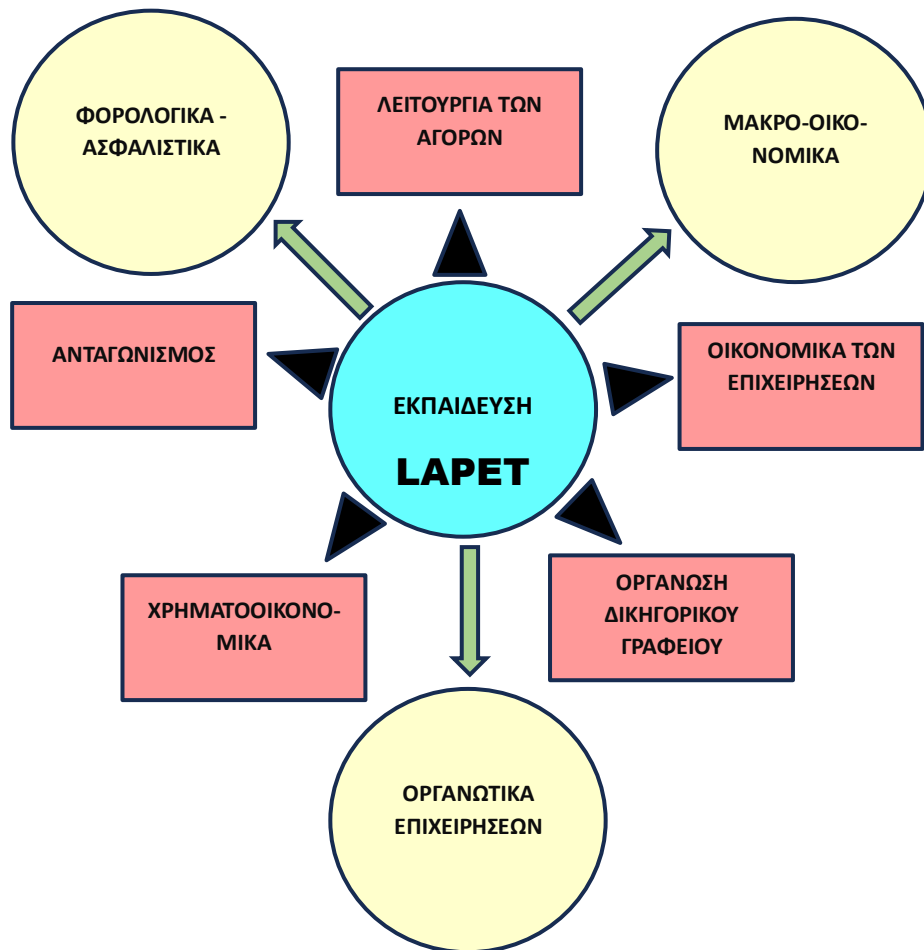
Από τους 8 παρακάτω τύπους οικονομικών γνώσεων, συνδυάζοντας την διαπίστωση ότι, για τον αποδοτικό χειρισμό διαφόρων κατηγοριών νομικών υποθέσεων, είναι χρήσιμο να εξασφαλιστεί επάρκεια διαφόρων τύπων οικονομικών γνώσεων, αλλά, ταυτόχρονα, και της αναγνώρισης ότι οι γνώσεις αυτές δεν είναι πάντα διαθέσιμες σε επαρκή ποσότητα η/και ποιότητα, προκύπτει η ανάγκη αναβάθμισης τους. Επιλέχτε 5 τύπους γνώσεων για τους οποίους κρίνετε ότι η ανάγκη για αναβάθμιση είναι σχετικά πιο επιτακτική και κατατάξετε τους ανάλογα [Κατάταξη 1-5, όπου 1: ο τύπος του οποίου η ανάγκη για αναβάθμιση είναι η πιο επιτακτική και 5: η λιγότερο επιτακτική].

Τομείς Δικαίου	Ανάγκη Αναβάθμισης Τύπων Οικονομικών Γνώσεων															ΣΥΝΟΛΟ											
	9.1 Λειτουργία Αγορών			9.2 Ανταγωνισμός (Έρευνα,			9.3 Οικονομικά των			9.4 Οργανωτικά των			9.5 Μακροοικονομικά			9.6 Φορολογικά - Ασφαλιστικά			9.7 Χρηματοοικονομική			9.8 Οργάνωση Δικηγορικού			Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ
	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ						
6.1 Αστικό Δίκαιο	177	16%	13%	170	15%	12%	189	17%	12%	131	12%	13%	71	6%	13%	104	9%	12%	135	12%	13%	133	12%	13%	1110	100%	13%
6.2 Εμπορικό Δίκαιο	248	16%	18%	250	16%	18%	273	17%	18%	186	12%	19%	100	6%	18%	152	10%	18%	190	12%	18%	181	11%	17%	1580	100%	18%
6.3 Οικογενειακό Δίκαιο	101	17%	7%	99	16%	7%	104	17%	7%	64	10%	6%	47	8%	8%	51	8%	6%	73	12%	7%	71	12%	7%	610	100%	7%
6.4 Ασφαλιστικό Δίκαιο	159	16%	12%	165	17%	12%	174	17%	11%	115	12%	12%	69	7%	12%	94	9%	11%	111	11%	10%	108	11%	10%	995	100%	11%
6.5 Εμπράγματο Δίκαιο	99	16%	7%	97	16%	7%	105	17%	7%	80	13%	8%	44	7%	8%	60	10%	7%	74	12%	7%	61	10%	6%	620	100%	7%
6.6 Εργατικό Δίκαιο	85	15%	6%	85	15%	6%	100	18%	7%	77	14%	8%	40	7%	7%	55	10%	6%	58	10%	5%	65	12%	6%	565	100%	6%
6.7 Πτωχευτικό Δίκαιο	77	13%	6%	80	14%	6%	103	18%	7%	74	13%	7%	47	8%	8%	80	14%	9%	64	11%	6%	60	10%	6%	585	100%	7%
6.8 Ναυτικό Δίκαιο	35	18%	3%	29	15%	2%	35	18%	2%	27	14%	3%	17	9%	3%	22	11%	3%	18	9%	2%	17	9%	2%	200	100%	2%
6.9 Ποινικό Δίκαιο	25	14%	2%	21	11%	2%	31	17%	2%	29	16%	3%	15	8%	3%	24	13%	3%	20	11%	2%	20	11%	2%	185	100%	2%
6.10 Δημόσιες Προμήθειες	51	14%	4%	53	14%	4%	62	17%	4%	42	11%	4%	27	7%	5%	48	13%	6%	43	12%	4%	44	12%	4%	370	100%	4%
6.11 Δικαιώματα Διανομής	77	17%	6%	82	18%	6%	78	17%	5%	34	7%	3%	17	4%	3%	31	7%	4%	70	15%	6%	71	15%	7%	460	100%	5%
6.12 Προστασία Καταναλωτή	109	17%	8%	113	18%	8%	110	17%	7%	49	8%	5%	25	4%	4%	49	8%	6%	94	15%	9%	91	14%	9%	640	100%	7%
6.13 Οργάνωση Δικηγορίας	137	15%	10%	146	16%	11%	156	17%	10%	82	9%	8%	41	5%	7%	80	9%	9%	130	14%	12%	133	15%	13%	905	100%	10%
ΣΥΝΟΛΟ	1380	16%	100%	1390	16%	100%	1520	17%	100%	990	11%	100%	560	6%	100%	850	10%	100%	1080	12%	100%	1055	12%	100%	8825	100%	
	3			2			1												4			5					

Πηγή: Επεξεργασία αποτελεσμάτων έρευνας

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

LAPET

- Τομείς 1ης προτεραιότητας (5)
- Τομείς 2ης προτεραιότητας (3)

5.6 Αναμενόμενα Οφέλη

Σχετικά με τα αναμενόμενα οφέλη από την αναβάθμιση οικονομικών γνώσεων και δεξιοτήτων που το LAPET φιλοδοξεί να επιτύχει και να προβάλλει, διακρίνουμε 5 «χώρους» όπου τα «οφέλη» αυτά είναι πιθανό, σχετικά άμεσα ή μεσο-μακροπρόθεσμα, να εμφανιστούν.

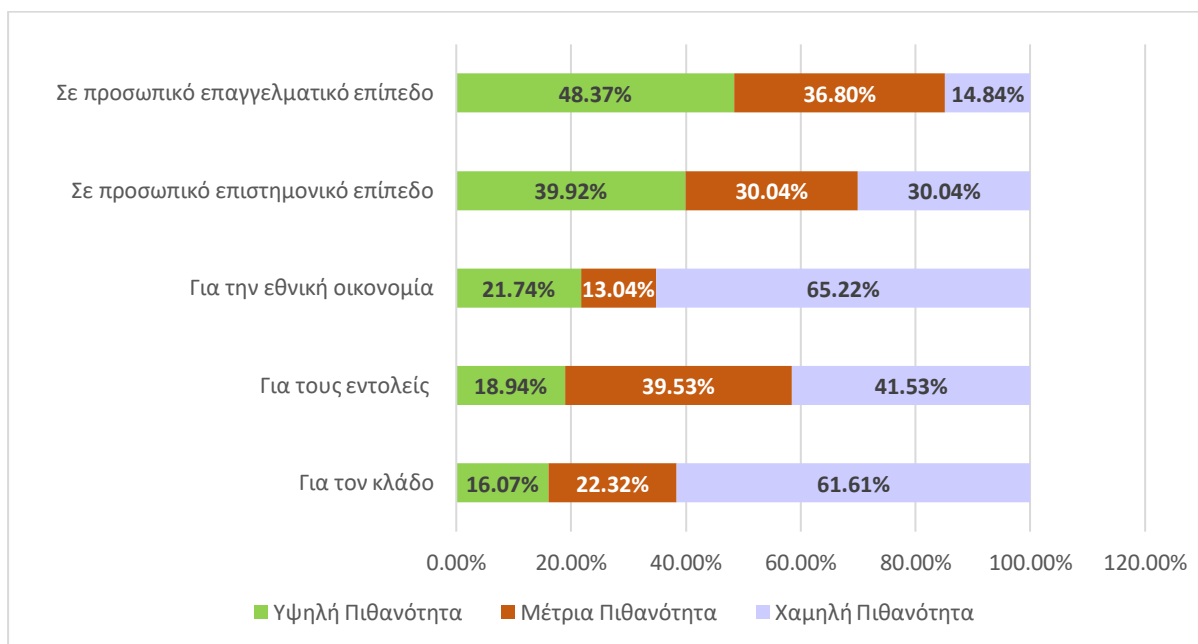
Οι «χώροι» αυτοί, αφορούν, κατ' αρχήν, το «**Προσωπικό επίπεδο**» του παρόχου νομικών υπηρεσιών, του οποίου οι οικονομικές γνώσεις και δεξιότητες αναβαθμίστηκαν, η πρόκειται να αναβαθμιστούν. Τα οφέλη, στην περίπτωση αυτή, μπορεί να εμφανιστούν στο «**επιστημονικό**» η/και το «**επαγγελματικό**» επίπεδο. Άλλοι «χώροι» μπορεί να είναι αυτός των «εντολέων» του παρόχου, ο «**κλάδος**» νομικών υπηρεσιών η και η **Εθνική Οικονομία**.

Στον Πίνακα 5.5. καταγράφονται οι «αντιλήψεις» των ερωτηθέντων για την πιθανότητα εμφάνισης των διαφόρων τύπων οφέλους και η εικόνα που εμφανίζεται είναι χαρακτηριστική! Από τα 353 άτομα που συνολικά έλαβαν μέρος στην έρευνα LAPET, τα 268 (76%) εκτιμούν ότι τα «**προσωπικά**» οφέλη, είτε σε «**επιστημονικό**», είτε, κυρίως, σε «**επαγγελματικό**» επίπεδο, έχουν τις μεγαλύτερες πιθανότητες «**εμφάνισης**» και **μάάλιστα αμεσότερα άλλων τύπων οφέλους!** Ακολουθούν, ιδίως αν ληφθούν υπόψη και αυξημένες εκτιμήσεις για «μέτριου» βαθμού πιθανότητες, τα «**οφέλη για τους εντολείς**» και τα αντίστοιχα **για τον «κλάδο» και για την εθνική οικονομία**. Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις, θα πρέπει να υποθέσουμε ότι ο χρονικός ορίζοντας εμφάνισης του πιθανού οφέλους είναι, τουλάχιστον, μεσο-μακροπρόθεσμος και οπωσδήποτε μακρύτερος αυτού που αναφέρεται σε προσωποπαγούς χαρακτήρα οφέλη.

Πίνακας 5.5- Αναμενόμενα Οφέλη από Αναβάθμιση Οικονομικών Γνώσεων

Τύπος Οφέλους	Πιθανότητα Εμφάνισης Οφέλους						
	Υψηλή Πιθανότητα		Μέτρια Πιθανότητα		Χαμηλή Πιθανότητα		Σύνολο
Οφέλη σε προσωπικό επιστημονικό επίπεδο	105	40.0%	79	30.0%	79	30.0%	
Οφέλη σε προσωπικό επαγγελματικό επίπεδο	163	48.4%	124	36.8%	50	14.8%	337
Οφέλη για τους εντολείς	57	18.9%	119	39.5%	125	41.6%	301
Οφέλη για τον κλάδο	18	16.1%	25	22.3%	69	61.6%	112
Οφέλη για την εθνική οικονομία	10	21.7%	6	13.0%	30	65.2%	46
Σύνολο Δηλώσεων	353		353		353		1059

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Διάγραμμα 5.5- Αναμενόμενα Οφέλη από Αναβάθμιση Οικονομικών Γνώσεων

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Συνδυαζόμενες οι παραπάνω αντιλήψεις, είναι φανερό ότι διαμορφώνουν ένα **ρεαλιστικό, αναμενόμενο και ευνοϊκό περιβάλλον που ενθαρρύνει δυνητικούς χρήστες των εκπαιδευτικών υπηρεσιών του LAPET να ενταχθούν στο πρόγραμμα και, αξιοποιώντας τις υπηρεσίες αυτές, να δημιουργήσουν οφέλη, προσωπικά και όχι μόνον .**

5.7 Οργάνωση – Μέθοδοι υλοποίησης εκπαιδεύσεων LAPET

Έχοντας παρουσιάσει και συζητήσει στις Ενότητες της Έκθεσης που προηγήθηκαν, θέματα που αφορούν στον εντοπισμό των τύπων οικονομικών γνώσεων που πάροχοι νομικών υπηρεσιών που συμμετείχαν στην έρευνα, δηλώνουν ότι επιθυμούν την αναβάθμισή τους, στην τελευταία αυτή Ενότητα εξετάζουμε τους εναλλακτικούς τρόπους με τους οποίους η αναβάθμιση αυτή μπορεί να επιχειρηθεί, μέσω κατάλληλα οργανωμένων διαδικασιών προσφοράς εκπαιδευτικών υπηρεσιών του LAPET.

Η επιλογή κατάλληλου τρόπου οργάνωσης και υλοποίησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων, αποτελεί στοιχείο που ενδεχομένως θα αποδειχτεί αποφασιστικής σημασίας για την επιτυχία ενός προγράμματος, δεδομένου ότι από τις επιλογές αυτές εξαρτάται, σε σημαντικό βαθμό, η επιτυχία στην προσέλκυση και η ανταπόκριση των επιλέξιμων και δυνητικών εκπαιδευομένων στην πρόσκληση του εκπαιδευτικού Φορέα για ένταξη και συμμετοχή. Οι ιδιαιτερότητες κάθε Ομάδας Στόχου, προς την οποία η Πρόσκληση απευθύνεται, είναι

φανερό ότι προσδιορίζει την διαθεσιμότητά της για συμμετοχή σε εκπαιδευτικές διαδικασίες που, και αυτές, έχουν, η κάθε μια, τα δικά της χαρακτηριστικά και απαιτήσεις.

Από την συγκεκριμένη Ομάδα Στόχο του LAPET, ζητήθηκε να δηλώσουν τις προτιμήσεις και τις δυνητικές επιλογές τρόπων με τους οποίους θεωρούν ότι η τυχόν εμπλοκή τους σε εκπαιδευτικές διαδικασίες, θα ήταν πιο ελκυστική για τους ίδιους και πιο αποτελεσματική για τις επιδιώξεις τους.

Πίνακας 5.6- Μέθοδοι Οργάνωσης και Υλοποίησης Εκπαιδύσεων LAPET

Μέθοδοι Εκπαίδευσης	1 ^η Επιλογή		2 ^η Επιλογή		3 ^η Επιλογή		Σύνολο	
	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό
Αυτό-εκπαίδευση	45	23.4%	47	24.5%	100	52.1%	192	100.0%
Κλασική διδασκαλία, με φυσική παρουσία «σε τάξη»	89	36.0%	96	38.9%	62	25.1%	247	100.0%
Εκπαίδευση «από απόσταση»	106	40.1%	90	34.1%	68	25.8%	264	100.0%
«Υβριδικό» σύστημα – συνδυασμός των δύο προηγούμενων	88	41.1%	57	26.6%	69	32.3%	214	100.0%
Οργανωμένη ανταλλαγή και συζήτηση εμπειριών συναδέλφων	25	17.6%	63	44.4%	54	38.0%	142	100.0%
ΣΥΝΟΛΟ	353		353		353		1059	100.0%

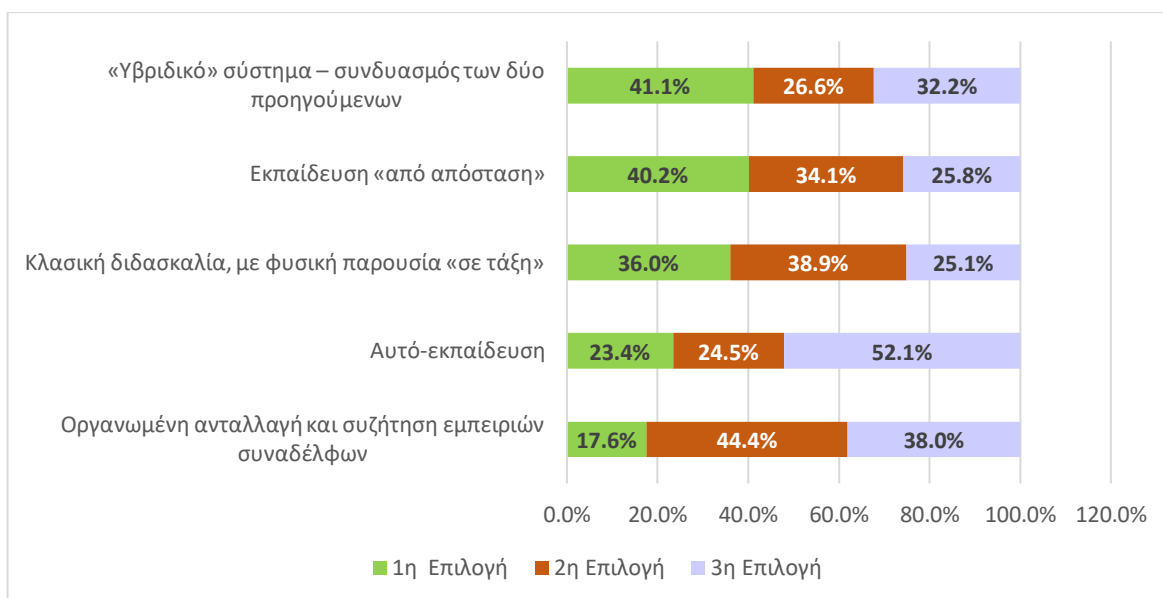
Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

Οι δηλώσεις – επιλογές των 353 ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα, παρουσιάζονται στον Πίνακα 5.6. Σημειώνουμε τα εξής:

- Μεταξύ των Μεθόδων Υλοποίησης των Εκπαιδύσεων που αποτελούν 1^η Επιλογή, η «εκπαίδευση από απόσταση», είναι φανερό ότι συγκεντρώνει την προτίμηση του μεγαλύτερου αριθμού όσων συμμετείχαν στην έρευνα (106 άτομα, η 30% του συνόλου).
- Ο συνδυασμός μεθόδων που χαρακτηρίζεται ως «Υβριδικός – Μικτός η Blended», δηλαδή συνδυασμένη αξιοποίηση της μεθόδου εκπαίδευσης «από απόσταση» (online), με περιοδική εφαρμογή Κλασικού τύπου διδασκαλίας, με φυσική παρουσία εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων «σε τάξη», αξιολογείται ως ο πλέον δημοφιλής και, δυνητικά, ως ο πλέον αποτελεσματικός (194 από τους 353 η 55% τον δηλώνουν ως 1^η τους επιλογή).
- Ενδιαφέρον πάντως προκαλεί η σχετικά υψηλή «δημοφιλία» της μεθόδου «Κλασική διδασκαλία, με φυσική παρουσία «σε τάξη» και, αντίθετα, η σχετικά «επιφυλακτική»

στάση για την μέθοδο «Οργανωμένη ανταλλαγή και συζήτηση εμπειριών συναδέλφων». Στην μεν πρώτη περίπτωση θεωρούμε ότι η υψηλή δημοφιλία περίπου δικαιολογείται και μέσω της προτίμησης για το «υβριδικό» σχήμα εκπαίδευσης. Στην δεύτερη περίπτωση, η οποία αναφέρεται σε μέθοδο της οποίας η αξιοποίηση επεκτείνεται ταχύτατα, οι επιφυλάξεις που αναδεικνύονται μπορούν πιθανώς να δικαιολογηθούν από το ότι η συγκεκριμένη μέθοδος εφαρμόζεται συνήθως ως «συμπληρωματική» προς άλλες και όχι αυτόνομα.

Διάγραμμα 5.6- Μέθοδοι Οργάνωσης και Υλοποίησης Εκπαιδεύσεων LAPET

Πηγή: Παράρτημα Β και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων Έρευνας

5.8 Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Τα προσωπικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των ατόμων που αποτελούν το Δείγμα της έρευνας, επιδρούν σε βασικές επιλογές και αποφάσεις τους, ιδίως στα αρχικά στάδια της επαγγελματικής τους πορείας. Οι επιλογές τους αυτές, σύντομα καταλήγουν στην διαπίστωση «κενών γνώσης» από τις σπουδές που προηγήθηκαν και, ανάλογα με την προσωπικότητα, τις ανάγκες και τις φιλοδοξίες καθενός και καθεμιάς, οι νέο-εισερχόμενοι/ες στην αγορά πτυχιούχοι νομικοί, παρακινούνται και τελικά πιθανώς αποφασίζουν να καλύψουν τα κενά αυτά, με πρόσθετη εκπαίδευση.

Υπενθυμίζεται ότι η προσέγγιση της έρευνας δεν είναι η «αντικειμενική διαπίστωση» τέτοιων «κενών», αλλά, αντίθετα, η καταγραφή «αντιλήψεων», που τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα έχουν διαμορφώσει, από την εμπειρία τους στον χειρισμό νομικών υποθέσεων, για διάφορες επιμέρους πτυχές της διαδικασίας βελτίωσης των γνώσεων που πιθανώς ήδη διαθέτουν, η την απόκτηση νέων την ανάγκη αναβάθμισης των οικονομικών τους γνώσεων.

Όπως αναλύθηκε, η έρευνα προχώρησε εφαρμόζοντας μία σταδιακή διαδικασία τεσσάρων διαδοχικών «Βημάτων»:

- **ΒΗΜΑ 1^ο:** ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΔΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ
- **ΒΗΜΑ 2^ο:** ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ
- **ΒΗΜΑ 3^ο:** ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ Η ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΗΔΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ
- **ΒΗΜΑ 4^ο:** Μετά από συνεκτίμηση των διαπιστώσεων από τα 3 προηγούμενα «Βήματα», ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΜΟΡΦΟΜΕΝΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΣΚΟΠΙΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ /ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Οι «αντιλήψεις» των μελών του Δείγματος της Έρευνας, συγκλίνουν στο ότι, στις 5 πρώτες θέσεις, από άποψη «έντασης ανάγκης για οικονομικές γνώσεις», τοποθετούνται οι τομείς Εμπορικού, Αστικού, Οικογενειακού, Πτωχευτικού και Ασφαλιστικού Δικαίου.

Την διαπίστωση των «αντιλήψεων» για την ένταση της ανάγκης για οικονομικές γνώσεις, ακολουθεί η διερεύνηση των «αντιλήψεων» σχετικά με τον «Βαθμό Χρησιμότητας» επιμέρους τύπων Οικονομικών Γνώσεων. Γενικά, ανεξάρτητα δηλαδή Τομέα Δικαίου, σχετικά εντονότερη ζήτηση καταγράφεται για γνώσεις που αφορούν τα Οικονομικά των Επιχειρήσεων, την Λειτουργία των Αγορών και τα θέματα Ανταγωνισμού. Αντίθετα

ασθενέστερη εμφανίζεται να είναι η ζήτηση για Μακροοικονομικά θέματα, Οργανωτικά των Επιχειρήσεων και για Φορολογικά-Ασφαλιστικά θέματα.

Προκειμένου να εξασφαλιστούν ενδείξεις για την εκλογίκευση και τον σκόπιμο προσανατολισμό εκπαιδευτικού χαρακτήρα παρεμβάσεων, είναι προφανώς απαραίτητο να αντιστοιχηθούν οι «αντιλήψεις» για την χρησιμότητα οικονομικών γνώσεων, με αντίστοιχες αντιλήψεις για την σχετική «επάρκεια» τέτοιων γνώσεων που πιθανώς ο πάροχος νομικών υπηρεσιών, ήδη διαθέτει. Κατά τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, των οποίων ο αριθμός και το εύρος είναι αναπόφευκτα πεπερασμένος, **προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί, σε συνδυασμούς «Τομείς Δικαίου – Τύποι Οικονομικών Γνώσεων»), όπου η «χρησιμότητα» οικονομικών γνώσεων είναι σχετικά υψηλή και η «επάρκεια» είναι σχετικά χαμηλή!**

Ωστόσο, οι τιμές για τους «Δείκτες Σχετικής Επάρκειας Οικονομικών Γνώσεων», όπως αυτές προκύπτουν με βάση τις «αντιλήψεις» των ερωτηθέντων, εμφανίζονται να είναι σχετικά υψηλές.

Εναλλακτικές υποθέσεις για τους λόγους εμφάνισης του, κατά κάποιο τρόπο, παράδοξου φαινομένου, αναφέρθηκαν στο κείμενο της Έκθεσης.

Προκύπτει επομένως η εξής σοβαρή επισήμανση:

- *Κατά τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων, θα πρέπει να επιδιωχθεί, πριν από την αναζήτηση τρόπων κάλυψης «κενών γνώσης και ελλειμμάτων δεξιοτήτων», να γίνει διάγνωση, με αντικειμενικό κατά το δυνατόν τρόπο (π.χ. διάφορα tests, συνεντεύξεις) των «κενών γνώσης», αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων αυτών και, στη συνέχεια, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση ως προς το τι θα έπρεπε, αντικειμενικά - και όχι υποκειμενικά, να αποτελεί, για τους εκπαιδευόμενους, το επιδιωκτέο επίπεδο αυτών των γνώσεων και δεξιοτήτων!*
- *Σε αυτήν τη βάση, θα πρέπει, στη συνέχεια, να εκτιμηθεί, από τους ίδιους τους δυνητικούς εκπαιδευόμενους, η τυχόν επάρκεια (η ανεπάρκεια) γνώσεων και να διαμορφωθούν, από τους Φορείς Εκπαίδευσης και τους δυνητικούς λήπτες των υπηρεσιών, οι προτεραιότητες για σχεδιασμό, οργάνωση και υλοποίηση εκπαιδεύσεων!*

Προφανώς, συνδυάζοντας τις ενδείξεις που παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν αναφορικά με τις «αντιλήψεις» τους για την «σκοπιμότητα» και, στην συνέχεια, για την «επάρκεια» γνώσεων, οι συμμετέχοντες στην έρευνα κατέληξαν σε κατατάξεις, όπως τους ζητήθηκε. Στις «προτεραιότητες» που αναδεικνύονται, προηγούνται οι τύποι γνώσεων που αφορούν: Θέματα Ανταγωνισμού, Λειτουργίας Αγορών και Οικονομικών των Επιχειρήσεων. Ακολουθούν τα Φορολογικά και Ασφαλιστικά θέματα των εντολών και επίσης Χρηματοοικονομικά θέματα και θέματα Λογιστικής. Σε χαμηλότερες θέσεις Κατάταξης, τοποθετούνται τα Οργανωτικά θέματα των Επιχειρήσεων, τα Μακροοικονομικά θέματα και τα θέματα Οργάνωσης Δικηγορικού Γραφείου.

Μεταξύ των θεμάτων που ερευνήθηκαν, περιλαμβάνεται και η επιλογή κατάλληλου τρόπου οργάνωσης και υλοποίησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων, δεδομένου ότι από τις επιλογές αυτές θα εξαρτηθεί, σε σημαντικό βαθμό, η ανταπόκριση των επιλέξιμων και δυνητικών εκπαιδευομένων σε πρόσκληση του εκπαιδευτικού Φορέα, για ένταξη και συμμετοχή στις εκπαιδευτικές διαδικασίες.

Μεταξύ των Μεθόδων Υλοποίησης Εκπαιδύσεων που αποτελούν 1^η Επιλογή, η «εκπαίδευση από απόσταση», συγκεντρώνει την προτίμηση του μεγαλύτερου αριθμού όσων συμμετείχαν στην έρευνα. Εξάλλου, **ο συνδυασμός μεθόδων που χαρακτηρίζεται ως «Υβριδικός – Μικτός η Blended»,** δηλαδή συνδυασμένη αξιοποίηση της μεθόδου εκπαίδευσης «από απόσταση» (Online), με περιοδική εφαρμογή «κλασικού τύπου διδασκαλίας», με ταυτόχρονη φυσική παρουσία εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων «σε τάξη», **αξιολογείται ως ο πλέον δημοφιλής και, δυνητικά, ως ο πλέον αποτελεσματικός!**

Τέλος, σχετικά με τα αναμενόμενα οφέλη από την αναβάθμιση οικονομικών γνώσεων και δεξιοτήτων που το LAPET επιδιώκει να επιτύχει, οι «χώροι» στους οποίους τα οφέλη αυτά είναι πιθανό να εμφανιστούν, αφορούν, κατ' αρχήν, το «προσωπικό επίπεδο» του παρόχου νομικών υπηρεσιών, του οποίου οι οικονομικές γνώσεις και δεξιότητες αναβαθμίστηκαν, η πρόκειται να αναβαθμιστούν. Τα οφέλη, στην περίπτωση αυτή, μπορεί να εμφανιστούν στο «επιστημονικό» η/και το «επαγγελματικό» επίπεδο. Άλλοι «χώροι» μπορεί να είναι οι «εντολείς» του παρόχου, ο «κλάδος» νομικών υπηρεσιών στο σύνολό του η και η Εθνική Οικονομία. Πάντως, περίπου 8 στα 10 άτομα που συνολικά έλαβαν μέρος στην έρευνα, εκτιμούν ότι **τα «προσωπικά» οφέλη, είτε σε «επιστημονικό», είτε, κυρίως σε «επαγγελματικό» επίπεδο, έχουν τις μεγαλύτερες πιθανότητες «εμφάνισης» και μάλιστα αμεσότερα άλλων τύπων οφέλους!**

Συνδυαζόμενες οι «αντιλήψεις» που αναφέρθηκαν και σχολιάστηκαν, είναι φανερό ότι διαμορφώνουν ένα **ρεαλιστικό, αναμενόμενο και ευνοϊκό περιβάλλον που ενθαρρύνει δυνητικούς χρήστες των εκπαιδευτικών υπηρεσιών του LAPET να ενταχθούν στο πρόγραμμα** και, αξιοποιώντας τις υπηρεσίες αυτές, να δημιουργήσουν οφέλη, σε προσωπικό και όχι μόνον επίπεδο!

6. Επιπτώσεις, Μηνύματα και Προτάσεις της Έρευνας, για το Εκπαιδευτικό τμήμα του LAPET και για άλλα παρόμοια έργα.

Από όσα παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν στις Ενότητες της Έκθεσης που προηγήθηκαν, έχουν διαφανεί διαφόρων τύπων **επιπτώσεις, ουσιαστικού και τεχνικού χαρακτήρα, για τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ο σχεδιασμός, η οργάνωση, η υλοποίηση και, στην συνέχεια, η αξιοποίηση εκπαιδευτικών παρεμβάσεων.**

Προφανώς, όλα αυτά έχουν, ως «πηγή» και «σημείο εκκίνησης», την περίπτωση του προγράμματος LAPET, ενός ερευνητικού – εκπαιδευτικού προγράμματος με «ιδιαιτερότητες»! Συγκεκριμένα, ενός προγράμματός διεπιστημονικού χαρακτήρα, το οποίο, σε αντίθεση με άλλα προγράμματα που απευθύνονται σε «ομάδες στόχους» επιστημονικά και επαγγελματικά σχετικά ομοιογενείς, απαιτεί ιδιαίτερες μεθοδολογικές προσαρμογές, τόσο στον σχεδιασμό, αλλά και στην προετοιμασία κάθε τύπου συντελεστών και μέσων και, τελικά, στην υλοποίηση.

Στην τελευταία αυτή Ενότητα της Έκθεσης καταγράφονται **παρατηρήσεις που θεωρούνται χρήσιμες για την εξέλιξη του LAPET, αλλά και γενικότερης σημασίας για τους σχεδιαστές και οργανωτές εκπαιδύσεων/επιμορφώσεων ενηλίκων επαγγελματιών συγκεκριμένων κλάδων παραγωγής προϊόντων η προσφοράς υπηρεσιών.**

Ορισμένες από τις βασικές αυτές παρατηρήσεις είναι οι παρακάτω:

- 1. Διερεύνηση πραγματικών εκπαιδευτικών αναγκών.** Χαρακτηριστική περίπτωση προγράμματος εκπαίδευσης/ επιμόρφωσης που θα κριθεί πιθανώς σκόπιμο να υλοποιηθεί, είναι αυτή όπου, Ομάδα η Ομάδες επαγγελματιών, με προηγούμενη εμπειρία εκπαίδευσης και εργασιακή, σε αντικείμενα άμεσα συνδεδεμένα με το επάγγελμα που οι επαγγελματίες αυτοί ασκούν, διαπιστώνουν – στην πράξη η και διαισθητικά – ότι η «επάρκεια» τους σε γνώσεις και δεξιότητες δεν είναι πλέον δεδομένη! Αυτό είναι πιθανό να οφείλεται στο ότι οι απαιτήσεις του επαγγέλματος έχουν αυξηθεί, οι δεξιότητες που τώρα απαιτούνται είναι περισσότερες και διαφορετικές από αυτές του παρελθόντος, η ανταγωνιστικότητα του επαγγελματία, σε σχέση με νεότερους και πιο «σύγχρονους» συναδέλφους του, υστερεί και σταδιακά η υστέρηση αυτή διευρύνεται! Επιπρόσθετα, οι «νέες», «συμπληρωματικές», «αναβαθμισμένες» γνώσεις, είναι πιθανό να πρέπει να αναζητηθούν σε επιστήμες διαφορετικές από αυτές στις οποίες και με τις οποίες ο επαγγελματίας είχε παραδοσιακά επαφή και εξοικείωση. Είναι προφανές ότι η «οικονομία χρόνου και κόστους» επιτάσσει την λεπτομερή, κατά το δυνατόν, διερεύνηση και διάγνωση των «πραγματικών» αναγκών του επαγγελματία και την προτεραιοποίησή τους, με κριτήριο το «τι είναι δυνατό να αναβαθμιστεί με προοπτική ουσιαστικής βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του συγκεκριμένου επαγγελματία η ομάδας επαγγελματιών». Σε κάθε περίπτωση, η προσέγγιση της συγκεκριμένης διαδικασίας, με την λογική της «ανάλυσης κόστους-οφέλους» (Cost-Benefit Analysis), θεωρείται ότι εξασφαλίζει το πλέον αποτελεσματικό αρχικό πλαίσιο για την συνέχεια.

- 2. Αντικειμενική Διάγνωση και Υποκειμενική Αυτό-διάγνωση η Διάγνωση Αναγκών «κατά δήλωση».** Είναι επίσης προφανές (και στην περίπτωση του LAPET προέκυψε, σε ορισμένες περιπτώσεις, ως αιτία και αφορμή «προβληματισμού»), ότι η διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων, για τα οποία η «οικονομία χρόνου και κόστους» απαιτεί υψηλό επίπεδο αποτελεσματικότητας, η **έγκυρη και έγκαιρη Διάγνωση Εκπαιδευτικών Αναγκών, δεν μπορεί να βασιστεί σε «διαισθητική αυτό-αξιολόγηση» του επαγγελματία**, του οποίου οι γνώσεις και οι δεξιότητες πρόκειται να συμπληρωθούν η/και να αναβαθμιστούν. **Η «αντίληψη» του για την «επάρκεια η μη» των γνώσεων που ήδη διαθέτει και του τι πραγματικά θα απαιτηθεί για συμπλήρωση και βελτίωση τους, δεν είναι απαραίτητα αξιόπιστο «σημείο εκκίνησης»!**

Ενναλακτική προσέγγιση θα μπορούσε βέβαια να αποτελέσει η υποβολή των επαγγελματιών, των οποίων οι γνώσεις και δεξιότητες είναι υποψήφιος προς αναβάθμιση, σε ορισμένους αντικειμενικούς ελέγχους (tests), όπως π.χ. Ερωτηματολόγια Πολλαπλών Απαντήσεων, πιθανώς σε συνδυασμό με προσωπικές συνεντεύξεις. Είναι φανερό ότι τα αποτελέσματα αυτού του είδους ελέγχων και συνεντεύξεων, συμβάλλουν μεν στην αξιοπιστία των αρχικών ενδείξεων, χωρίς βέβαια να εξαλείφεται η υποκειμενικότητα και με κόστος (πιθανώς και σημαντικό) σε όρους χρόνου και δαπάνης.

Συνεκτίμηση των παραπάνω καταλήγει στο ότι, **με την προϋπόθεση κατάλληλων χειρισμών, κάποιος συνδυασμός «αντικειμενικής διάγνωσης αναγκών», με παράλληλη «αξιοποίηση αυτό-αξιολόγησης και υποκειμενικών αντιλήψεων» προσφέρεται ως αξιόπιστη επιλογή!** Στην περίπτωση του LAPET, υιοθετήθηκε, σε κάποιο βαθμό, η συγκεκριμένη αυτή προσέγγιση.

Δηλαδή: Συνδυασμός ερευνάς πεδίου, Αξιοποίηση «αντιλήψεων», επεξεργασία των ερευνητικών αποτελεσμάτων, άτυπες προσωπικές και ομαδικές συζητήσεις με επαγγελματίες του κλάδου και συζητήσεις με την ευκαιρία της Ημερίδας Έναρξης του Προγράμματος τον Μάρτιο 2024 και αφού είχε ολοκληρωθεί μια πρώτη φάση της έρευνας πεδίου, με επεξεργασία απαντήσεων από περίπου 35% του τελικού δείγματος.

- 3. Ανάγκες για νέες, συμπληρωματικές, αναβαθμισμένες γνώσεις – «Οριζόντιας εφαρμογής», «Τομεακά / Κλαδικά εξειδικευμένες» και «Εξατομικευμένες».**

Η Μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην περίπτωση του LAPET, κατέληξε, όπως παρουσιάστηκε και αναλύθηκε σε Ενότητες της Έκθεσης που προηγήθηκαν, σε προσδιορισμό μιας σειράς «τύπων οικονομικών γνώσεων» που, σημαντικός αριθμός νομικών, από διάφορους τομείς Δικαίου, χαρακτήρισε, γενικά, ως «χρήσιμες» για αποτελεσματική διαχείριση υποθέσεων (ανεξάρτητα, όπως εξηγήσαμε, της μεταξύ τους συγκριτικής κατάταξης αναλόγως «χρησιμότητας»). Όπως επίσης διαπιστώθηκε, οι γνώσεις αυτές μπορούν να εξυπηρετήσουν **ανάγκες που προκύπτουν σε**

διάφορους τομείς Δικαίου – δύο-τρεις μάλιστα τύποι (Λειτουργία των αγορών, Ανταγωνισμός, Οικονομικά των Επιχειρήσεων) χαρακτηρίζονται ως «χρήσιμοι» για το σύνολο των 12 τομέων Δικαίου που ορίστηκαν. Αυτοί αποτελούν ακραία περίπτωση τύπων γνώσεων «οριζόντιας εφαρμογής». Σε 1^ο επίπεδο εκπαιδευτικού προγράμματος, οι γνώσεις αυτές οπωσδήποτε εξυπηρετούν!

Σε επόμενο ωστόσο επίπεδο, όπου οι ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν, διαφοροποιούνται αναλόγως του τομέα Δικαίου, οι γνώσεις «οριζόντιας εφαρμογής» είναι απαραίτητο να προσαρμοστούν στις ιδιαιτερότητες των συγκεκριμένων τομέων και των νομικών υποθέσεων που διεκπεραιώνονται στο εσωτερικό του. Να μετεξελιχθούν δηλαδή σε «τομεακά / κλαδικά εξειδικευμένες γνώσεις»!

Σε περιπτώσεις, τέλος, στις οποίες οι οικονομικές γνώσεις θεωρούνται «χρήσιμες» για να καλύψουν αντιδικίες ή, γενικά, νομικούς χειρισμούς που αφορούν ατομικές καταστάσεις, οι γνώσεις θα πρέπει και πάλι να προσαρμοστούν – έστω και για μεμονωμένες περιπτώσεις, χωρίς σοβαρές προοπτικές επαναληπτικότητας. Με άλλα λόγια, οι γνώσεις μετατρέπονται σε «εξατομικευμένης εφαρμογής»!

Ο σχεδιασμός εκπαιδευτικού προγράμματος οφείλει να εξετάσει ποιου επιπέδου γνώσεις προορίζεται να παράγει. Η διαδικασία διαδοχικής προσαρμογής και εξειδίκευσης που περιγράψαμε, μπορεί να εξυπηρετηθεί με **συμπλήρωση του εκπαιδευτικού υλικού που αρχικά διαμορφώθηκε για εξυπηρέτηση της «οριζόντιας εφαρμογής», με συμπληρωματικό εξειδικευμένο υλικό η άλλα «εργαλεία»** (π.χ. Μελέτες Περιπτώσεων, Παρουσιάσεις από ειδικούς, Συζητήσεις μεταξύ ειδικών. «Παιχνίδια Ρόλων» κλπ.)

Στην περίπτωση του εκπαιδευτικού τμήματος του LAPET, το εκπαιδευτικό υλικό που αρχικά θα παραχθεί (σε επόμενο «πακέτο εργασίας» του έργου), θα συμπληρώνεται (ad hoc και, δυνητικά, συνεχώς), με την φροντίδα των συντακτών των εκπαιδευτικών εγχειριδίων και με εξειδικευμένο υλικό, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των ομάδων εκπαιδευομένων που σχηματίζονται.

Ιδιαίτερη προσαρμογή θα απαιτηθεί στις περιπτώσεις εκπαίδευσεων για **κάλυψη «εξατομικευμένων» αναγκών**. Στις περιπτώσεις αυτές, θα πρέπει να εξεταστεί και η ανάγκη να συνδυαστεί η εκπαιδευτική διαδικασία, με προσωπική η ομαδική προσφορά συμβουλευτικών υπηρεσιών.

4. Εκπαιδευτές, Εκπαιδευτικό Υλικό και Τεχνολογική Υποδομή

Η εξασφάλιση έμπειρων και κατάλληλα προετοιμασμένων εκπαιδευτών, αποτελεί κρίσιμης σημασίας παράγοντα για την ομαλή διεκπεραίωση την «εκπαιδευτικών συναντήσεων» - με φυσική συμμετοχή, διαδικτυακά η με συνδυασμό των δύο μεθόδων. Ενδείκνυται, για φανερούς λόγους, η προετοιμασία εκπαιδευτικού υλικού (π.χ. σύντομα εγχειρίδια – Manuals, Παρουσιάσεις PowerPoint, Μελέτες Περιπτώσεων, Ασκήσεις κλπ.) και η ανάληψη ρόλου εκπαιδευτή, να συμπίπτει στο ίδιο πρόσωπο. Στο υλικό, η παραγωγή του οποίου θα ακολουθεί, κατά το δυνατόν, «τυποποιημένες» προδιαγραφές, προκειμένου να εξασφαλιστεί ομοιογένεια στην

δομή και το περιεχόμενό τους, θα αναφέρονται οπωσδήποτε οι «μαθησιακοί στόχοι – learning objectives» κάθε «μαθήματος». Σε αντιστοιχία με τους «στόχους» αυτούς, οι συγγραφείς θα διαμορφώσουν και υλικό που προορίζεται να εξυπηρετήσει την Αξιολόγηση. Με εμπειρίες από διαδικασίες Αξιολόγησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων, προτείνονται τα εξής:

- **Η Αξιολόγηση να αφορά όλα τα στοιχεία της εκπαίδευσης**, δηλαδή Επιλογή Θεματολογίας, Οργάνωση της Εκπαίδευσης, Επιδόσεις Εκπαιδευτών, Ποιότητα Εκπαιδευτικού Υλικού κλπ.,
- **Να περιλαμβάνει και διαδικασία Αυτό-αξιολόγησης**, ιδίως αναφορικά με τον βαθμό βελτίωσης των γνώσεων, όπως αυτές εκφράζονται μέσω των «μαθησιακών στόχων»,
- **Η Αυτό-αξιολόγηση, θα ήταν χρήσιμο να γίνεται σε δύο φάσεις**. Στην **1^η Φάση** (Αυτό-αξιολόγηση Ex Ante), ο επαγγελματίας που συμμετέχει αυτό-αξιολογείται (σε προτεινόμενη κλίμακα βαθμολόγησης), ως προς τον «βαθμό εξοικείωσης, κατανόησης και γνώσης» με τους συγκεκριμένους «μαθησιακούς στόχους». Στην **2^η Φάση** (Αυτό-αξιολόγηση Ex Post) , ο ίδιος επαγγελματίας αυτό-αξιολογείται ως προς τον «βαθμό **βελτίωσης** της εξοικείωσης, κατανόησης και γνώσης» με τους ίδιους «μαθησιακούς στόχους», όπου η αναμενόμενη «βελτίωση» αποδίδεται στο γεγονός ότι ο επαγγελματίας συμμετείχε και, κατά την γνώμη του, ωφελήθηκε, από την συμμετοχή του στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Τέλος, στην επιτυχία της εκπαίδευσης θα συμβάλλει αποφασιστικά η **πρόβλεψη δημιουργίας και συντήρησης επαρκούς, λειτουργικής τεχνολογικής υποδομής**, εύκολα προσβάσιμης και διαχειρίσιμης, χωρίς απαιτήσεις ειδικών τεχνικών γνώσεων. Η υποδομή που κυρίως αφορά το εκπαιδευτικό σκέλος των προγραμμάτων (για το LAPET έχουν γίνει όλες οι σχετικές προβλέψεις), είναι η **διαθεσιμότητα ειδικής «Εκπαιδευτικής Πύλης» (Learning Portal)** , μέσω της οποίας ο επαγγελματίας εκπαιδευόμενος να μπορεί να αποκτήσει πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό και σε όλες τις άλλες λειτουργίες που σχετίζονται με την εκπαίδευση (Εγγραφή, ανάρτηση και ανάσυρση εκπαιδευτικού υλικού – αρχική, συντήρηση, επικαιροποίηση κλπ., παρακολούθηση εκπαίδευσης online, συμμετοχή και διάδραση, αξιολόγηση, επικοινωνία με συναδέλφους και εκπαιδευτές κ.α.)

Η ειδική αυτή «Πύλη», με όλες τις λειτουργικότητες του, ενδείκνυται να «εγκατασταθεί» στο γενικότερο σκοπού Website του προγράμματος, κάνοντας εμφανή την οργανική σχέση της εκπαιδευτικής δραστηριότητας με τους υπόλοιπους στόχους του προγράμματος.

5. Ενημέρωση – Δημοσιότητα – Παρακίνηση για «προσχώρηση» και συμμετοχή.

Δεν χρειάζεται βέβαια να τονιστεί ότι όλες οι φιλοδοξίες, οι προσδοκίες επιτυχίας και όλη η φροντίδα και η επένδυση χρόνου και πόρων εκ μέρους των Φορέων και των ατόμων που ενεπλάκησαν στον σχεδιασμό και την οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, δεν θα έχουν νόημα, αν δεν γίνει εφικτό, η «αγορά» στην οποία αυτά

απευθύνονται, να ενημερωθεί, με τρόπο σαφή και πειστικό, για την διαθεσιμότητα ευκαιριών εκπαίδευσης και δυνατότητα συμμετοχής, με προϋποθέσεις βέβαια επιλεξιμότητας και ανάληψης ορισμένων δεσμεύσεων.

Κατά συνέπεια, απαιτείται να σχεδιαστεί ειδική και εξειδικευμένη για κάθε εκπαιδευτικό πρόγραμμα για Στρατηγική Ενημέρωσης, Δημοσιότητας και Παρακίνησης των μελών της Ομάδας Στόχου για «προσχώρηση» και συμμετοχή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – Το Ερωτηματολόγιο της Έρευνας

Law Professionals' Economics Training (LAPET)

Το Πρόγραμμα LAPET, έχει ως βασικό του στόχο να αναβαθμίσει τις οικονομικές γνώσεις επαγγελματιών του τομέα παροχής νομικών υπηρεσιών.

Οι τύποι γνώσεων που, μέσω κατάλληλα σχεδιασμένης εκπαίδευσης, θα αναβαθμιστούν, θα αφορούν θέματα στα οποία εντοπίζονται τα σχετικά μεγαλύτερα «κενά γνώσης». Αυτά ακριβώς τα «κενά» επιδιώκουμε να προσδιορίσουμε με μια έρευνα βασισμένη στο Ερωτηματολόγιο που έχετε στα χέρια σας. Απαντήστε, παρακαλώ, στις απλές Ερωτήσεις που ακολουθούν και στείλτε μας τις απαντήσεις σας πατώντας Υποβολή. Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας στην έρευνα!

* Υποδεικνύει απαιτούμενη ερώτηση

LAW PROFESSIONALS' ECONOMICS TRAINING

Έρευνα «κενών γνώσης» και εκπαιδευτικών αναγκών

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ

Το ερευνητικό Έργο με τίτλο LAPET υλοποιείται στο πλαίσιο της δράσης του ΕΛΙΔ.Ε.Κ. «Χρηματοδότηση της Βασικής Έρευνας (Οριζόντια υποστήριξη όλων των Επιστημών)» του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – NextGenerationEU (Αριθμός Έργου ΕΛΙΔ.Ε.Κ.: 15807). The research project is implemented in the framework of H.F.R.I call "Basic research Financing (Horizontal support of all Sciences)" under the National Recovery and Resilience Plan "Greece 2.0" funded by the European Union – NextGenerationEU (H.F.R.I. Project Number:15807).

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

1. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. 1.1 Φύλλο *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

Άνδρας

Γυναίκα

2. 1.2 Ηλικία *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

έως 35 ετών

36 - 45 ετών

46 - 55 ετών

56 ετών και άνω

50

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σημειώστε παρακαλώ τις σχετικές ημερομηνίες (έτος).

3. 2.1.1 Πανεπιστήμιο - Διάρκεια σπουδών Από *

4. 2.1.2 Πανεπιστήμιο - Διάρκεια σπουδών Έως *

5. 2.2 Πανεπιστήμιο - Αντικείμενο Σπουδών *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

Νομικά

Οικονομικά

Άλλο: _____

51

6. 2.3.1 Μεταπτυχιακό - Διάρκεια σπουδών Από

7. 2.3.2 Μεταπτυχιακό - Διάρκεια σπουδών Έως

8. 2.4 Αντικείμενο Μεταπτυχιακών Σπουδών

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

Νομικά

Οικονομικά

Άλλο: _____

9. 2.5.1 Διδακτορικό - Διάρκεια σπουδών Από

10. 2.5.2 Διδακτορικό - Διάρκεια σπουδών Έως

11. **2.6 Αντικείμενο Διδακτορικής Διατριβής**

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Νομικά
- Οικονομικά
- Άλλο: _____

12. **2.7 Άλλη εκπαίδευση****3. ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ**13. **3. Τρέχουσα Επαγγελματική Ιδιότητα ***

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 3.1 Δικηγόρος
- 3.2 Δικαστικός λειτουργός
- 3.3 Συμβολαιογράφος
- Άλλο: _____

4. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Σημειώστε παρακαλώ τις σχετικές ημερομηνίες (έτος).

14. **4.1.1 Ασκούμενος ΑΠΟ ***

15. **4.1.2 Ασκούμενος ΕΩΣ ***

16. **4.2.1 Κτήση Αδείας ΑΠΟ ***

17. **4.2.2 Κτήση Αδείας ΕΩΣ ***

18. **4.3.1 Σχολή Δικαστών ΑΠΟ**

19. **4.3.2 Σχολή Δικαστών ΕΩΣ**

20. **4.4.1 Νομικός Σύμβουλος Επιχειρήσεων ή Οργανισμών ΑΠΟ**

21. **4.4.2 Νομικός Σύμβουλος Επιχειρήσεων ή Οργανισμών ΕΩΣ**

22. **4.5.1 Συνεργαζόμενος Δικηγόρος ΑΠΟ**

23. **4.5.2 Συνεργαζόμενος Δικηγόρος ΕΩΣ**

24. 4.6.1 Εταίρος σε Δικηγορική εταιρία ΑΠΟ

25. 4.6.2 Εταίρος σε Δικηγορική εταιρία ΕΩΣ

26. 4.7.1 Ελεύθερη Δικηγορία ΑΠΟ

27. 4.7.2 Ελεύθερη Δικηγορία ΕΩΣ

5. ΤΟΜΕΙΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Από τους 12 παρακάτω τομείς, επιλέξτε παρακαλώ το πολύ 5, στους οποίους κυρίως ειδικεύεστε, κατατάσσοντάς τους κατά σειρά σπουδαιότητας [Κατάταξη 1-5, όπου 1: ο πιο σημαντικός και 5 ο λιγότερο σημαντικός].

28. 5. Τομείς εξειδίκευσης νομικών υπηρεσιών *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	5.1 Αστικό Δίκαιο	5.2 Εμπορικό Δίκαιο	5.3 Οικογενειακό Δίκαιο	5.4 Ασφαλιστικό Δίκαιο	5.5 Εμπράγματο Δίκαιο	5.6 Εργατικό Δίκαιο	5.7 Πτωχευτικό Δίκαιο	5.8 Ναυτικό Δίκαιο	5.9 Ποινικό Δίκαιο	5.10 Δημόσιες Προμήθειες	5.11 Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας	5.12 Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Από τους 13 παρακάτω τομείς, με βάση την εμπειρία σας από χειρισμό διαφόρων νομικών υποθέσεων, σημειώστε παρακαλώ 5 το πολύ κατηγορίες υποθέσεων οι οποίες, κατά την εκτίμησή σας, είναι αυτές στις οποίες η ανάγκη για χρήση και αξιοποίηση οικονομικών γνώσεων, είναι πιο έντονη. Κατατάξτε τις κατά σειρά έντασης της ανάγκης [Κατάταξη 1-5, όπου 1: η πιο έντονη και 5: η λιγότερο έντονη].

29. 6. Εκτίμηση της ανάγκης για χρήση και αξιοποίηση οικονομικών γνώσεων *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	6.1 Αστικό Δίκαιο	6.2 Εμπορικό Δίκαιο	6.3 Οικογενειακό Δίκαιο	6.4 Ασφαλιστικό Δίκαιο	6.5 Εμπράγματο Δίκαιο	6.6 Εργατικό Δίκαιο	6.7 Πτωχευτικό Δίκαιο	6.8 Ναυτικό Δίκαιο	6.9 Ποινικό Δίκαιο	6.10 Δημόσιες Προμήθειες	6.11 Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας	6.12 Προστασία Καταναλωτή	6.13 Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Από τους 8 παρακάτω τομείς, με βάση και πάλι την γενική σας εμπειρία σας αναφορικά με την χρησιμότητα οικονομικών γνώσεων, σημειώστε παρακαλώ τους τύπους οικονομικών γνώσεων που, κατά τη γνώμη σας, είναι οι πιο χρήσιμοι. Κατατάξτε τους 5 πιο χρήσιμους τύπους, κατά σειρά χρησιμότητας [Κατάταξη 1-5, όπου 1: ο πιο χρήσιμος και 5: ο λιγότερο χρήσιμος].

30. 7. Εκτίμηση της σπουδαιότητας τύπων οικονομικών γνώσεων *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	7.1 Λειτουργία Αγορών	7.2 Ανταγωνισμός (Έρευνα, Μέτρηση, Αξιολόγηση)	7.3 Οικονομικά των Επιχειρήσεων	7.4 Οργανωτικά των Επιχειρήσεων	7.5 Μακροοικονομικά	7.6 Φορολογικά - Ασφαλιστικά εντολέων	7.7 Χρηματοοικονομικά - Λογιστική	7.8 Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Από τους 8 παρακάτω τομείς, έχοντας κατατάξει διάφορους τύπους οικονομικών γνώσεων αναλόγως της σπουδαιότητάς τους (Ερώτηση 7), κατατάξετε τώρα, κατά το δυνατόν αντικειμενικά, την επάρκεια των γνώσεων που ήδη διαθέτετε για τους ίδιους αυτούς τύπους [Κατάταξη 1-5, όπου 1: ο τύπος γνώσεων στον οποίο θεωρείτε ότι ήδη διαθέτετε την υψηλότερη επάρκεια και 5: την χαμηλότερη].

31. 8. Εκτίμηση επάρκειας τύπων οικονομικών γνώσεων *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	8.1 Λειτουργία Αγορών	8.2 Ανταγωνισμός (Έρευνα, Μέτρηση, Αξιολόγηση)	8.3 Οικονομικά των Επιχειρήσεων	8.4 Οργανωτικά των Επιχειρήσεων	8.5 Μακροοικονομικά	8.6 Φορολογικά - Ασφαλιστικά εντολέων	8.7 Χρηματοοικονομικά - Λογιστική	8.8 Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Από τους 8 παρακάτω τύπους οικονομικών γνώσεων, συνδυάζοντας την διαπίστωση ότι, για τον αποδοτικό χειρισμό διαφόρων κατηγοριών νομικών υποθέσεων, είναι χρήσιμο να εξασφαλιστεί επάρκεια διαφόρων τύπων οικονομικών γνώσεων, αλλά, ταυτόχρονα, και της αναγνώρισης ότι οι γνώσεις αυτές δεν είναι πάντα διαθέσιμες σε επαρκή ποσότητα η/και ποιότητα, προκύπτει η ανάγκη αναβάθμισης τους. Επιλέξτε παρακαλώ 5 το πολύ τύπους γνώσεων για τους οποίους κρίνετε ότι η ανάγκη για αναβάθμιση είναι σχετικά πιο επιτακτική και κατατάξτε τους ανάλογα [Κατάταξη 1-5, όπου 1: ο τύπος του οποίου η ανάγκη για αναβάθμιση είναι η πιο επιτακτική και 5: η λιγότερο επιτακτική].

32. 9. Εκτίμηση της ανάγκης αναβάθμισης οικονομικών γνώσεων *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	9.1 Λειτουργία Αγορών	9.2 Ανταγωνισμός (Έρευνα, Μέτρηση, Αξιολόγηση)	9.3 Οικονομικά των Επιχειρήσεων	9.4 Οργανωτικά των Επιχειρήσεων	9.5 Μακροοικονομικά	9.6 Φορολογικά - Ασφαλιστικά εντολέων	9.7 Χρηματοοικονομικά - Λογιστική	9.8 Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Υπάρχουν διάφορες διαδικασίες αναβάθμισης οικονομικών γνώσεων. Η καταλληλότητά τους ωστόσο για συγκεκριμένη Ομάδα (όπως π.χ. οι επαγγελματίες πάροχοι νομικών υπηρεσιών), εξαρτάται από πολλούς επιμέρους παράγοντες και τις προτιμήσεις των μελών της «Ομάδας Στόχος». Για τις διαδικασίες που ενδεικτικά αναφέρονται, σημειώστε την προτίμησή σας [1η, 2η και 3η προτίμηση].

33. 10. Διαδικασίες αναβάθμισης οικονομικών γνώσεων *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	10.1 Αυτοεκπαίδευση	10.2 Κλασική διδασκαλία με φυσική παρουσία «σε τάξη»	10.3 Εκπαίδευση «από απόσταση»	10.4 «Υβριδικό» σύστημα – συνδυασμός των δύο προηγούμενων	10.5 Οργανωμένη ανταλλαγή και συζήτηση εμπειριών συναδέλφων
1	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐

11. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Από την αναβάθμιση οικονομικών γνώσεων, αναμένεται να προκύψουν διάφοροι τύποι οφέλους. Από τους τύπους οφέλους που ενδεικτικά αναφέρονται, επιλέξτε 3 τύπους οι οποίοι, κατά την γνώμη σας, θα προκύψουν με σχετικά μεγαλύτερη πιθανότητα. [1ος, 2ος και 3ος με 1ο τον πιο πιθανό από τους 3].

34. 11. Αναμενόμενα οφέλη από την αξιοποίηση αναβαθμισμένων γνώσεων *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	11.1 Οφέλη σε προσωπικό επιστημονικό επίπεδο	11.2 Οφέλη σε προσωπικό επαγγελματικό επίπεδο	11.3 Οφέλη για τους εντολείς μου	11.4 Οφέλη για τον κλάδο	11.5 Οφέλη για την εθνική οικονομία
1	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στο πλαίσιο του προγράμματος LAPET, θα διεξαχθεί μια σειρά προσωπικών συνεντεύξεων, προκειμένου οι ερευνητές να κατανοήσουν καλύτερα τα ευρήματα που θα προκύψουν από την επεξεργασία των απαντήσεων στα Ερωτηματολόγια. Θα ήσασταν διατεθειμένος να συμμετάσχετε στις συνεντεύξεις αυτές; Αν **ΝΑΙ**, απαντήστε μας θετικά. Τα στοιχεία επαφής θα παραμείνουν, βεβαίως, απόλυτα **ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΑ!**

35. Διαθεσιμότητα για Προσωπική Συνέντευξη *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- ΝΑΙ Παράβλεψη και μετάβαση στην ερώτηση 36
- ΟΧΙ Παράβλεψη και μετάβαση στην ερώτηση 40

Στοιχεία Επαφής για Προσωπική Συνέντευξη
36. Όνομα *

37. **Επώνυμο ***

38. **Τηλέφωνο ***

39. **Email ***

ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Ευχαριστούμε θερμά για τον χρόνο που διαθέσατε για συμμετοχή στην έρευνα μας!

Αφού ελέγξετε την ορθή συμπλήρωση του Ερωτηματολογίου, παρακαλούμε προχωρήστε στην υποβολή του!

40. **Θέλετε να σας σταλεί αντίγραφο του ερωτηματολογίου; Αν ναι, παρακαλώ συμπληρώστε το email σας.**

Το ερευνητικό Έργο με τίτλο LAPET υλοποιείται στο πλαίσιο της δράσης του ΕΛΙΔ.Ε.Κ. «Χρηματοδότηση της Βασικής Έρευνας (Οριζόντια υποστήριξη όλων των Επιστημών)» του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – NextGenerationEU (Αριθμός Έργου ΕΛΙΔ.Ε.Κ.: 15807). The research project is implemented in the framework of H.F.R.I call "Basic research Financing (Horizontal support of all Sciences)" under the National Recovery and Resilience Plan "Greece 2.0" funded by the European Union – NextGenerationEU (H.F.R.I. Project Number:15807).

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – Παρουσίαση Αποτελεσμάτων Επεξεργασίας Απαντήσεων του Δείγματος της Έρευνας.
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 1 & 2
Προσωπικά Χαρακτηριστικά & Εκπαίδευση

Φύλο	Ηλικίες	Επίπεδο Εκπαίδευσης												ΣΥΝΟΛΟ		
		Τριτοβάθμια			Μεταπτυχιακό			Διδακτορικό			Άλλες σπουδές			Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ
		Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ			
ΑΝΔΡΕΣ	έως 35 ετών	60	54%	44%	46	41%	44%	2	2%	12%	3	3%	18%	111	100%	18%
	36 - 45 ετών	16	44%	12%	16	44%	15%	0	0%	0%	4	11%	24%	36	100%	5%
	46 - 55 ετών	31	42%	23%	28	38%	27%	9	12%	53%	5	7%	29%	73	100%	11%
	56 ετών και άνω	28	52%	21%	15	28%	14%	6	11%	35%	5	9%	29%	54	100%	8%
	ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ ΑΝΔ.	135	49%	100,00%	105	38%	100,00%	17	6%	100,00%	17	6%	100,00%	274	100,00%	39%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	έως 35 ετών	119	53%	55%	94	42%	55%	2	1%	22%	8	4%	35%	223	100%	32%
	36 - 45 ετών	41	49%	19%	33	40%	19%	2	2%	22%	7	8%	30%	83	100%	12%
	46 - 55 ετών	41	48%	19%	33	39%	19%	4	5%	44%	7	8%	30%	85	100%	12%
	56 ετών και άνω	17	57%	8%	11	37%	6%	1	3%	11%	1	3%	4%	30	100%	4%
	ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ ΓΥΝ.	218	52%	100,00%	171	41%	100,00%	9	2%	100,00%	23	5%	100,00%	421	100%	61%
ΣΥΝΟΛΟ		353	51%	100%	276	40%	100%	26	4%		40	6%	100%	695	100%	100%

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 1 & 3

Προσωπικά Χαρακτηριστικά & Επαγγελματική Ιδιότητα

Φύλο	Ηλικίες	Επαγγελματική Ιδιότητα												ΣΥΝΟΛΟ		
		3.1 Δικηγόρος			3.3 Συμβολαιογράφος			3.2 Δικαστικός λειτουργός			Άλλη Επαγγελματική Ιδιότητα					
		Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ	Αρ.	%Γ.Σ.	%Κατ
ΑΝΔΡΕΣ	έως 35 ετών	47	78%	41%	0	0%	0%	0	0%	0%	13	22%	81%	60	100%	17%
	36 - 45 ετών	15	94%	13%	1	6%	100%	0	0%	0%	0	0%	0%	16	100%	5%
	46 - 55 ετών	28	90%	24%	0	0%	0%	0	0%	0%	3	10%	19%	31	100%	9%
	56 ετών και άνω	26	93%	22%	0	0%	0%	2	7%	100%	0	0%	0%	28	100%	8%
	ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ ΑΝΔ.	116	86%	100,00%	1	1%	100,00%	2	1%	100,00%	16	12%	100,00%	135	100%	38%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	έως 35 ετών	89	75%	51%	0	0%	0%	0	0%	0%	30	25%	81%	119	100%	34%
	36 - 45 ετών	35	85%	20%	1	2%	25%	0	0%	0%	5	12%	14%	41	100%	12%
	46 - 55 ετών	38	93%	22%	0	0%	0%	1	2%	100%	2	5%	5%	41	100%	12%
	56 ετών και άνω	14	82%	8%	3	18%	75%	0	0%	0%	0	0%	0%	17	100%	5%
	ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ ΓΥΝ.	176	81%	100,00%	4	2%	100,00%	1	0%	100,00%	37	17%	100,00%	218	100%	62%
ΣΥΝΟΛΟ		292	83%	100%	5	1%	100%	3	1%	100%	53	15%	100%	353	100%	100%

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 1, 2, 5
Ερ.1 Προσωπικά Χαρακτηριστικά, Ερ.2 Εκπαίδευση & Ερ.5 Τομείς Εξειδίκευσης Νομικών Υπηρεσιών
Ερ.5 ΤΟΜΕΙΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Από τους 12 παρακάτω τομείς, επιλέξτε παρακαλώ το πολύ 5, στους οποίους κυρίως ειδικεύεστε, κατατάσσοντάς τους κατά σειρά σπουδαιότητας [Κατάταξη 1-5, όπου 1: ο πιο σημαντικός και 5 ο λιγότερο σημαντικός].

Τομείς Νομικών Υπηρεσιών	ΑΝΔΡΕΣ																															
	ΗΛΙΚΙΑ πλήθος δηλωμένων τομέων												ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ πλήθος δηλωμένων τομέων																			
	έως 35 ετών			36 - 45 ετών			46 - 55 ετών			56 ετών και άνω			ΣΥΝΟΛΟ			Τριτοβάθμια			Μεταπτυχιακό			Διδακτορικό			Άλλες Σπουδές			ΣΥΝΟΛΟ				
	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ
5.1 Αστικό Δίκαιο	45	43%	15%	14	13%	18%	26	25%	17%	20	19%	14%	105	100%	16%	105	49%	16%	80	38%	15%	13	6%	15%	15	7%	18%	213	100%	16%		
5.2 Εμπορικό Δίκαιο	50	45%	17%	15	14%	19%	29	28%	19%	17	15%	12%	111	100%	16%	111	49%	16%	88	39%	17%	14	6%	16%	14	6%	16%	227	100%	17%		
5.3 Οικογενειακό Δίκαιο	22	45%	7%	8	16%	10%	9	18%	6%	10	20%	7%	49	100%	7%	49	51%	7%	33	34%	6%	7	7%	8%	7	7%	8%	96	100%	7%		
5.4 Ασφαλιστικό Δίκαιο	27	42%	9%	9	14%	11%	16	25%	10%	13	20%	9%	65	100%	10%	65	48%	10%	52	39%	10%	10	7%	12%	8	6%	9%	135	100%	10%		
5.5 Εμπράγματο Δίκαιο	29	39%	10%	10	13%	13%	19	25%	12%	17	23%	12%	75	100%	11%	75	50%	11%	54	36%	10%	10	7%	12%	11	7%	13%	150	100%	11%		
5.6 Εργατικό Δίκαιο	24	48%	8%	1	2%	1%	10	20%	6%	15	30%	11%	50	100%	7%	50	53%	7%	33	35%	6%	7	7%	8%	5	5%	6%	95	100%	7%		
5.7 Πτωχευτικό Δίκαιο	9	45%	3%	1	5%	1%	5	25%	3%	5	25%	4%	20	100%	3%	20	49%	3%	16	39%	3%	3	7%	4%	2	5%	2%	41	100%	3%		
5.8 Ναυτικό Δίκαιο	9	35%	3%	2	8%	3%	6	23%	4%	9	35%	6%	26	100%	4%	26	47%	4%	21	38%	4%	3	5%	4%	5	9%	6%	55	100%	4%		
5.9 Ποινικό Δίκαιο	13	32%	4%	9	22%	11%	8	20%	5%	11	27%	8%	41	100%	6%	41	53%	6%	26	33%	5%	3	4%	4%	8	10%	9%	78	100%	6%		
5.10 Δημόσιες Προμήθειες	19	53%	6%	1	3%	1%	8	22%	5%	8	22%	6%	36	100%	5%	36	47%	5%	33	43%	6%	3	4%	4%	4	5%	5%	76	100%	6%		
5.11 Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας	25	56%	8%	5	11%	6%	10	22%	6%	5	11%	4%	45	100%	7%	45	47%	7%	43	45%	8%	5	5%	6%	2	2%	2%	95	100%	7%		
5.12 Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή	28	54%	9%	5	10%	6%	9	17%	6%	10	19%	7%	52	100%	8%	52	48%	8%	46	42%	9%	7	6%	8%	4	4%	5%	109	100%	8%		
ΣΥΝΟΛΟ	300	44%	100%	80	12%	100%	155	23%	100%	140	21%	100%	675	100%	100%	675	49%	100%	525	38%	100%	85	6%	100%	85	6%	100%	1370	100%	100%		

Τομείς Νομικών Υπηρεσιών	ΓΥΝΑΙΚΕΣ																													
	ΗΛΙΚΙΑ πλήθος δηλωμένων τομέων												ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ πλήθος δηλωμένων τομέων																	
	έως 35 ετών			36 - 45 ετών			46 - 55 ετών			56 ετών και άνω			ΣΥΝΟΛΟ			Τριτοβάθμια		Μεταπτυχιακό		Διδακτορικό		Άλλες Σπουδές		ΣΥΝΟΛΟ						
	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα
5.1 Αστικό Δίκαιο	91	53%	15%	35	20%	17%	33	19%	16%	12	7%	14%	171	100%	16%	171	52%	16%	130	40%	15%	8	2%	18%	18	6%	16%	327	100%	16%
5.2 Εμπορικό Δίκαιο	101	57%	17%	32	18%	16%	33	19%	16%	11	6%	13%	177	100%	16%	177	52%	16%	141	41%	16%	9	3%	20%	16	5%	14%	343	100%	16%
5.3 Οικογενειακό Δίκαιο	48	49%	8%	23	24%	11%	19	20%	9%	7	7%	8%	97	100%	9%	97	51%	9%	77	40%	9%	4	2%	9%	13	7%	11%	191	100%	9%
5.4 Ασφαλιστικό Δίκαιο	59	84%	10%	13	14%	6%	14	15%	7%	6	7%	7%	92	100%	8%	92	51%	8%	75	42%	9%	5	3%	11%	8	4%	7%	180	100%	9%
5.5 Εμπράγματο Δίκαιο	59	50%	10%	20	17%	10%	28	24%	14%	10	9%	12%	117	100%	11%	117	51%	11%	94	41%	11%	3	1%	7%	17	7%	15%	231	100%	11%
5.6 Εργατικό Δίκαιο	49	58%	8%	15	18%	7%	13	15%	6%	7	8%	8%	84	100%	8%	84	53%	8%	59	37%	7%	3	2%	7%	12	8%	10%	158	100%	8%
5.7 Πτωχευτικό Δίκαιο	12	36%	2%	11	33%	5%	8	24%	4%	2	6%	2%	33	100%	3%	33	52%	3%	27	42%	3%	1	2%	2%	3	5%	3%	64	100%	3%
5.8 Ναυτικό Δίκαιο	12	40%	2%	12	40%	6%	4	13%	2%	2	7%	2%	30	100%	3%	30	57%	3%	17	32%	2%	1	2%	2%	5	9%	4%	53	100%	3%
5.9 Ποινικό Δίκαιο	12	28%	2%	14	33%	7%	13	30%	6%	4	9%	5%	43	100%	4%	43	53%	4%	30	37%	4%	1	1%	2%	7	9%	6%	81	100%	4%
5.10 Δημόσιες Προμήθειες	32	60%	5%	4	8%	2%	12	23%	6%	5	9%	6%	53	100%	5%	53	51%	5%	45	44%	5%	2	2%	4%	3	3%	3%	103	100%	5%
5.11 Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας	55	62%	9%	11	12%	5%	13	15%	6%	10	11%	12%	89	100%	8%	89	50%	8%	79	45%	9%	4	2%	9%	5	3%	4%	177	100%	8%
5.12 Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή	65	63%	11%	15	14%	7%	15	14%	7%	9	9%	11%	104	100%	10%	104	53%	10%	81	41%	9%	4	2%	9%	8	4%	7%	197	100%	9%
ΣΥΝΟΛΟ	595	55%	100%	205	19%	100%	205	19%	100%	85	8%	100%	1090	100%	100%	1090	52%	100%	855	41%	100%	45	2%	100%	115	5%	100%	2105	100%	100%

Τομείς Νομικών Υπηρεσιών	Πλήθος ατόμων που περιέλαβαν κάθε τομέα (μεταξύ των 5 κυριότερων τους)	ΣΥΝΟΛΟ																													
		ΗΛΙΚΙΑ πλήθος δηλωμένων τομέων												ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ πλήθος δηλωμένων τομέων																	
		έως 35 ετών			36 - 45 ετών			46 - 55 ετών			56 ετών και άνω			ΣΥΝΟΛΟ			Τριτοβάθμια		Μεταπτυχιακό		Διδακτορικό		Άλλες Σπουδές		ΣΥΝΟΛΟ						
		Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα	Αρ.	%Γ.Σ	%Κα
5.1 Αστικό Δίκαιο	276	136	49%	15%	49	18%	17%	59	21%	16%	32	12%	14%	276	100%	16%	276	51%	16%	210	39%	15%	21	4%	16%	33	6%	17%	540	100%	16%
5.2 Εμπορικό Δίκαιο	288	151	52%	17%	47	16%	16%	62	22%	17%	28	10%	12%	288	100%	16%	288	51%	16%	229	40%	17%	23	4%	18%	30	5%	15%	570	100%	16%
5.3 Οικογενειακό Δίκαιο	146	70	48%	8%	31	21%	11%	28	19%	8%	17	12%	8%	146	100%	8%	146	51%	8%	110	38%	8%	11	4%	8%	20	7%	10%	287	100%	8%
5.4 Ασφαλιστικό Δίκαιο	157	86	55%	10%	22	14%	8%	30	19%	8%	19	12%	8%	157	100%	9%	157	50%	9%	127	40%	9%	15	5%	12%	16	5%	8%	315	100%	9%
5.5 Εμπράγματο Δίκαιο	192	88	46%	10%	30	16%	11%	47	24%	13%	27	14%	12%	192	100%	11%	192	50%	11%	148	39%	11%	13	3%	10%	28	7%	14%	381	100%	11%
5.6 Εργατικό Δίκαιο	134	73	54%	8%	16	12%	6%	23	17%	6%	22	16%	10%	134	100%	8%	134	53%	8%	92	36%	7%	10	4%	8%	17	7%	9%	253	100%	7%
5.7 Πτωχευτικό Δίκαιο	53	21	40%	2%	12	23%	4%	13	25%	4%	7	13%	3%	53	100%	3%	53	50%	3%	43	41%	3%	4	4%	3%	5	5%	3%	105	100%	3%
5.8 Ναυτικό Δίκαιο	56	21	38%	2%	14	25%	5%	10	18%	3%	11	20%	5%	56	100%	3%	56	52%	3%	38	35%	3%	4	4%	3%	10	9%	5%	108	100%	3%
5.9 Ποινικό Δίκαιο	84	25	30%	3%	23	27%	8%	21	25%	6%	15	18%	7%	84	100%	5%	84	53%	5%	56	35%	4%	4	3%	3%	15	9%	8%	159	100%	5%
5.10 Δημόσιες Προμήθειες	89	51	57%	6%	5	6%	2%	20	22%	6%	13	15%	6%	89	100%	5%	89	50%	5%	78	44%	6%	5	3%	4%	7	4%	4%	179	100%	5%
5.11 Δικαιώματα Διανοητικής	134	80	60%	9%	16	12%	6%	23	17%	6%	15	11%	7%	134	100%	8%	134	49%	8%	122	45%	9%	9	3%	7%	7	3%	4%	272	100%	8%
5.12 Δίκαιο Προστασίας Κατ	156	93	60%	10%	20	13%	7%	24	15%	7%	19	12%	8%	156	100%	9%	156	51%	9%	127	42%	9%	11	4%	8%	12	4%	6%	306	100%	9%
ΣΥΝΟΛΟ	895	51%	100%	285	16%	100%	360	20%	100%	225	13%	100%	1765	100%	100%	1765	51%	100%	1380	40%	100%	130	4%	100%	200	6%	100%	3475	100%	100%	

ΕΡΩΤΗΣΗ 6
ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Από τους 13 παρακάτω τομείς, με βάση την εμπειρία σας από χειρισμό διαφόρων νομικών υποθέσεων, σημειώστε παρακαλώ 5 το πολύ κατηγορίες υποθέσεων οι οποίες, κατά την εκτίμησή σας, είναι αυτές στις οποίες η ανάγκη για χρήση και αξιοποίηση οικονομικών γνώσεων, είναι πιο έντονη. Κατατάξτε τες κατά σειρά έντασης της ανάγκης [Κατάταξη 1-5, όπου 1: η πιο έντονη και 5: η λιγότερο έντονη].

6. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Κατάταξη αναλόγως έντασης ανάγκης

Τομείς Δικαίου	Επιλ. 1			Επιλ. 2			Επιλ. 3			Επιλ. 4			Επιλ. 5			ΣΥΝΟΛΟ	Επιμέρους συντελεστές έντασης	
	Επιλ. 1	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 2	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 3	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 4	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 5	%Γ.Σ.	%Κατ			
6.1 Αστικό Δίκαιο	50	23%	14%	82	37%	23%	34	15%	10%	34	15%	10%	22	10%	6%	222	100%	2,531531532
6.2 Εμπορικό Δίκαιο	174	55%	49%	73	23%	21%	23	7%	7%	19	6%	5%	27	9%	8%	316	100%	1,898734177
6.3 Οικογενειακό Δίκαιο	23	19%	7%	28	23%	8%	31	25%	9%	12	10%	3%	28	23%	8%	122	100%	2,950819672
6.4 Ασφαλιστικό Δίκαιο	32	16%	9%	39	20%	11%	59	30%	17%	51	26%	14%	18	9%	5%	199	100%	2,91959799
6.5 Εμπράγματο Δίκαιο	8	6%	2%	13	10%	4%	46	37%	13%	30	24%	8%	27	22%	8%	124	100%	3,443548387
6.6 Εργατικό Δίκαιο	5	4%	1%	20	18%	6%	31	27%	9%	30	27%	8%	27	24%	8%	113	100%	3,477876108
6.7 Πτωχευτικό Δίκαιο	9	8%	3%	42	36%	12%	22	19%	6%	25	21%	7%	19	16%	5%	117	100%	3,025641028
6.8 Ναυτικό Δίκαιο	10	25%	3%	5	13%	1%	8	20%	2%	7	18%	2%	10	25%	3%	40	100%	3,05
6.9 Ποινικό Δίκαιο	5	14%	1%	4	11%	1%	5	14%	1%	10	27%	3%	13	35%	4%	37	100%	3,594594595
6.10 Δημόσιες Προμήθειες	6	8%	2%	13	18%	4%	16	22%	5%	19	26%	5%	20	27%	6%	74	100%	3,459459459
6.11 Δικαιώματα Διανοητικής	3	3%	1%	6	7%	2%	13	14%	4%	30	33%	8%	40	43%	11%	92	100%	4,065217391
6.12 Προστασία Καταναλωτή	5	4%	1%	8	6%	2%	33	26%	9%	43	34%	12%	39	30%	11%	128	100%	3,80468875
6.13 Οργάνωση Δικηγορικού	23	13%	7%	20	11%	6%	32	18%	9%	43	24%	12%	63	35%	18%	181	100%	3,569060773
ΣΥΝΟΛΟ	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	1765	100%	

**ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ
ΕΝΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ
ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΝΩΣΕΩΝ**
3,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 7
ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Από τους 8 παρακάτω τομείς, με βάση και πάλι την γενική σας εμπειρία σας αναφορικά με την χρησιμότητα οικονομικών γνώσεων, σημειώστε παρακαλώ τους τύπους οικονομικών γνώσεων που, κατά τη γνώμη σας, είναι οι πιο χρήσιμοι. Κατατάξτε τους 5 πιο χρήσιμους τύπους, κατά σειρά χρησιμότητας [Κατάταξη 1-5, όπου 1: ο πιο χρήσιμος και 5: ο λιγότερο χρήσιμος].

7. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ																			
Κατάταξη αναλόγως σπουδαιότητας																			
Τομείς Δικαίου	Επιλ. 1			Επιλ. 2			Επιλ. 3			Επιλ. 4			Επιλ. 5			ΣΥΝΟΛΟ		Επιμέρους συντελεστές έντασης	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ
	Επιλ. 1	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 2	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 3	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 4	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 5	%Γ.Σ.	%Κατ	ΣΥΝΟΛΟ	100%		
7.1 Λειτουργία Αγορών	79	27%	22%	87	30%	25%	54	19%	15%	37	13%	10%	31	11%	9%	288	100%	2,493055568	3,0
7.2 Ανταγωνισμός (Έρευνα, Μ	105	38%	30%	65	24%	18%	46	17%	13%	30	11%	8%	28	10%	8%	274	100%	2,310218978	
7.3 Οικονομικά των Επιχειρή	76	24%	22%	81	28%	23%	110	35%	31%	24	8%	7%	25	8%	7%	316	100%	2,498835443	
7.4 Οργανωτικά των Επιχειρή	13	7%	4%	33	19%	9%	35	20%	10%	65	37%	18%	32	18%	9%	178	100%	3,393258427	
7.5 Μακροοικονομικά	8	9%	2%	10	11%	3%	10	11%	3%	21	24%	6%	39	44%	11%	88	100%	3,829545455	
7.6 Φορολογικά - Ασφαλιστικά	23	14%	7%	41	24%	12%	40	24%	11%	34	20%	10%	30	18%	8%	168	100%	3,041888887	
7.7 Χρηματοοικονομικά – Λο	14	8%	4%	25	11%	7%	30	14%	8%	60	27%	17%	92	42%	26%	221	100%	3,884253394	
7.8 Οργάνωση Δικηγορικού Γ	35	15%	10%	11	5%	3%	28	12%	8%	82	35%	23%	76	33%	22%	232	100%	3,859482759	
ΣΥΝΟΛΟ	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	1765	100%		

ΕΡΩΤΗΣΗ 8
ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Από τους 8 παρακάτω τομείς, έχοντας κατατάξει διάφορους τύπους οικονομικών γνώσεων αναλόγως της σπουδαιότητάς τους (Ερώτηση 7), κατατάξε τώρα, κατά το δυνατόν αντικειμενικά, την επάρκεια των γνώσεων που ήδη διαθέτετε για τους ίδιους αυτούς τύπους [Κατάταξη 1-5, όπου 1: ο τύπος γνώσεων στον οποίο θεωρείτε ότι ήδη διαθέτετε την υψηλότερη επάρκεια και 5: την χαμηλότερη].

8. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ																		
Τομείς Δικαίου	Κατάταξη αναλόγως επάρκειας															ΣΥΝΟΛΟ	Επιμέρους συντελεστές έντασης	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ
	Επιλ. 1	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 2	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 3	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 4	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 5	%Γ.Σ.	%Κατ			
8.1 Λειτουργία Αγορών	46	19%	13%	53	22%	15%	38	16%	11%	59	24%	17%	47	19%	13%	243	100%	3,032921811
8.2 Ανταγωνισμός (Έρευνα, Μ	53	21%	15%	69	27%	20%	48	19%	14%	35	14%	10%	52	20%	15%	257	100%	2,859922179
8.3 Οικονομικά των Επιχειρή	65	24%	18%	52	19%	15%	93	34%	28%	42	15%	12%	23	8%	7%	275	100%	2,858181818
8.4 Οργανωτικά των Επιχειρή	32	15%	9%	50	24%	14%	41	20%	12%	56	27%	16%	30	14%	8%	209	100%	3,009589378
8.5 Μακροοικονομικά	20	16%	6%	32	25%	9%	16	13%	5%	18	14%	5%	41	32%	12%	127	100%	3,220472441
8.6 Φορολογικά - Ασφαλιστικά	38	20%	11%	31	16%	9%	40	21%	11%	34	18%	10%	47	25%	13%	190	100%	3,110528316
8.7 Χρηματοοικονομικά – Λο	24	11%	7%	40	19%	11%	35	17%	10%	56	26%	16%	57	27%	16%	212	100%	3,388792453
8.8 Οργάνωση Δικηγορικού Γ	75	30%	21%	26	10%	7%	42	17%	12%	53	21%	15%	56	22%	16%	252	100%	2,956349206
ΣΥΝΟΛΟ	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	1765	100%	

3,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 9
ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Από τους 8 παρακάτω τύπους οικονομικών γνώσεων, συνδυάζοντας την διαπίστωση ότι, για τον αποδοτικό χειρισμό διαφόρων κατηγοριών νομικών υποθέσεων, είναι χρήσιμο να εξασφαλιστεί επάρκεια διαφόρων τύπων οικονομικών γνώσεων, αλλά, ταυτόχρονα, και της αναγνώρισης ότι οι γνώσεις αυτές δεν είναι πάντα διαθέσιμες σε επαρκή ποσότητα η/και ποιότητα, προκύπτει η ανάγκη αναβάθμισης τους. Επιλέξτε παρακαλώ 5 το πολύ τύπους γνώσεων για τους οποίους κρίνετε ότι η ανάγκη για αναβάθμιση είναι σχετικά πιο επτακτική και κατατάξτε τους ανάλογα [Κατάταξη 1-5, όπου 1: ο τύπος του οποίου η ανάγκη για αναβάθμιση είναι η πιο επτακτική και 5: η λιγότερο επτακτική].

9. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ																		
Κατάταξη αναλόγως ανάγκης αναβάθμισης																		
Τομείς Δικαίου	Επιλ. 1			Επιλ. 2			Επιλ. 3			Επιλ. 4			Επιλ. 5			ΣΥΝΟΛΟ	Επιμέρους συντελεστές έντασης	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ
	Επιλ. 1	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 2	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 3	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 4	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 5	%Γ.Σ.	%Κατ			
9.1 Λειτουργία Αγορών	66	24%	19%	96	35%	27%	40	14%	11%	47	17%	13%	27	10%	8%	276	100%	2,539855072
9.2 Ανταγωνισμός (Έρευνα, Μ	128	46%	36%	71	26%	20%	35	13%	10%	21	8%	6%	23	8%	7%	278	100%	2,064748201
9.3 Οικονομικά των Επιχειρή	70	23%	20%	68	22%	19%	114	38%	32%	25	8%	7%	27	9%	8%	304	100%	2,575657895
9.4 Οργανωτικά των Επιχειρή	11	6%	3%	33	17%	9%	45	23%	13%	76	38%	22%	33	17%	9%	198	100%	3,439393939
9.5 Μακροοικονομικά	18	16%	5%	10	9%	3%	21	19%	6%	19	17%	5%	44	39%	12%	112	100%	3,544642857
9.6 Φορολογικά - Ασφαλιστικά	18	11%	5%	37	22%	10%	32	19%	9%	35	21%	10%	48	28%	14%	170	100%	3,341176471
9.7 Χρηματοοικονομικά – Λο	14	6%	4%	25	12%	7%	33	15%	9%	60	28%	17%	84	39%	24%	216	100%	3,810185185
9.8 Οργάνωση Δικηγορικού Γ	28	13%	8%	13	6%	4%	33	16%	9%	70	33%	20%	67	32%	19%	211	100%	3,639810427
ΣΥΝΟΛΟ	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	353	20%	100%	1765	100%	

3,0

ΕΡΩΤΗΣΗ 10

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Υπάρχουν διάφορες διαδικασίες αναβάθμισης οικονομικών γνώσεων. Η καταλληλότητά τους ωστόσο για συγκεκριμένη Ομάδα (όπως π.χ. οι επαγγελματίες πάροχοι νομικών υπηρεσιών), εξαρτάται από πολλούς επιμέρους παράγοντες και τις προτιμήσεις των μελών της «Ομάδας Στόχου». Για τις διαδικασίες που ενδεικτικά αναφέρονται, σημειώστε την προτίμησή σας [1η , 2η και 3η προτίμηση].

10. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Κατάταξη αναλόγως διαδικασιών αναβάθμισης

Τομείς Δικαίου	Κατάταξη αναλόγως διαδικασιών αναβάθμισης									ΣΥΝΟΛΟ	
	Επιλ. 1	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 2	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 3	%Γ.Σ.	%Κατ		
10.1 Αυτοεκπαίδευση	45	23%	13%	47	24%	13%	100	52%	28%	192	100%
10.2 Κλασική διδασκαλία με φυσική πα	89	36%	25%	96	39%	27%	62	25%	18%	247	100%
10.3 Εκπαίδευση «από απόσταση»	106	40%	30%	90	34%	25%	68	26%	19%	264	100%
10.4 «Υβριδικό» σύστημα – συνδυασμό	88	41%	25%	57	27%	16%	69	32%	20%	214	100%
10.5 Οργανωμένη ανταλλαγή και συζήτι	25	18%	7%	63	44%	18%	54	38%	15%	142	100%
ΣΥΝΟΛΟ	353	33%	100%	353	33%	100%	353	33%	100%	1059	100%

ΕΡΩΤΗΣΗ 11

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Από την αναβάθμιση οικονομικών γνώσεων, αναμένεται να προκύψουν διάφοροι τύποι οφέλους. Από τους τύπους οφέλους που ενδεικτικά αναφέρονται, επιλέξτε 3 τύπους οι οποίοι, κατά την γνώμη σας, θα προκύψουν με σχετικά μεγαλύτερη πιθανότητα [1ος, 2ος και 3ος με 1ο τον πιο πιθανό από τους 3].

11. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Κατάταξη αναλόγως αναμενόμενων οφελών

Τομείς Δικαιού	Κατάταξη αναλόγως αναμενόμενων οφελών									ΣΥΝΟΛΟ	
	Επιλ. 1	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 2	%Γ.Σ.	%Κατ	Επιλ. 3	%Γ.Σ.	%Κατ		
11.1 Οφέλη σε προσωπικό επιστημονικό	105	40%	30%	79	30%	22%	79	30%	22%	263	100%
11.2 Οφέλη σε προσωπικό επαγγελματικό	163	48%	46%	124	37%	35%	50	15%	14%	337	100%
11.3 Οφέλη για τους εντολείς μου	57	19%	16%	119	40%	34%	125	42%	35%	301	100%
11.4 Οφέλη για τον κλάδο	18	16%	5%	25	22%	7%	69	62%	20%	112	100%
11.5 Οφέλη για την εθνική οικονομία	10	22%	3%	6	13%	2%	30	65%	8%	46	100%
ΣΥΝΟΛΟ	353	33%	100%	353	33%	100%	353	33%	100%	1059	100%

Σε ποιούς απευθύνεται το LAPET

Το Πρόγραμμα LAPET απευθύνεται στη νομική και επιχειρηματική κοινότητα, καθώς και σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

Ειδικότερα, το LAPET αφορά κυρίως στις παρακάτω κατηγορίες αποφοίτων νομικών σχολών:

- Δικηγόρους (εν ενεργεία ή/και ασκούμενους)
- Στελέχη Νομικών Τμημάτων φορέων του ιδιωτικού ή του δημόσιου τομέα
- Νομικούς Σύμβουλους σε ιδιωτικές ή δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς
- Δικαστές - Εισαγγελείς και άλλα Στελέχη του Δικαστικού Σώματος
- Συμβολαιογράφους
- Μέλη του Διπλωματικού Σώματος

Στόχοι του LAPET και Αναμενόμενα οφέλη

Το LAPET έχει τους εξής επιμέρους στόχους:

- Ενίσχυση ευκαιριών κατάρτισης και απασχολησιμότητας πτυχιούχων νομικών σχολών και επαγγελματιών παροχής νομικών υπηρεσιών (δικηγόροι, νομικοί, δικαστικοί λειτουργοί, συμβολαιογράφοι, κ.ο.κ)
- Ενίσχυση επαγγελματικού προφίλ των αποφοίτων νομικών σχολών και της θέσης τους στην αγορά εργασίας
- Βελτίωση ποιότητας εκπαιδευτικών υπηρεσιών, μέσω της υιοθέτησης σύγχρονων οικονομικών εργαλείων
- Καλλιέργεια διεπιστημονικής κουλτούρας μεταξύ νομικής και οικονομικής επιστήμης

Μέσω του LAPET, οι συμμετέχοντες θα ωφεληθούν πολλαπλά! Ειδικότερα, αναμένεται να προκύψουν σημαντικά οφέλη, όπως, ενδεικτικά:

- Πληρέστερη κατανόηση βασικών οικονομικών αρχών και μηχανισμών λειτουργίας των αγορών.
- Δυνατότητα ανάλυσης και ερμηνείας οικονομικών μεγεθών και στοιχείων.
- Δυνατότητα αξιολόγησης οικονομικών ζημιών και αποζημιώσεων.
- Κατανόηση και δυνατότητα αξιολόγησης οικονομικής επίδρασης ρυθμιστικών κανονισμών.